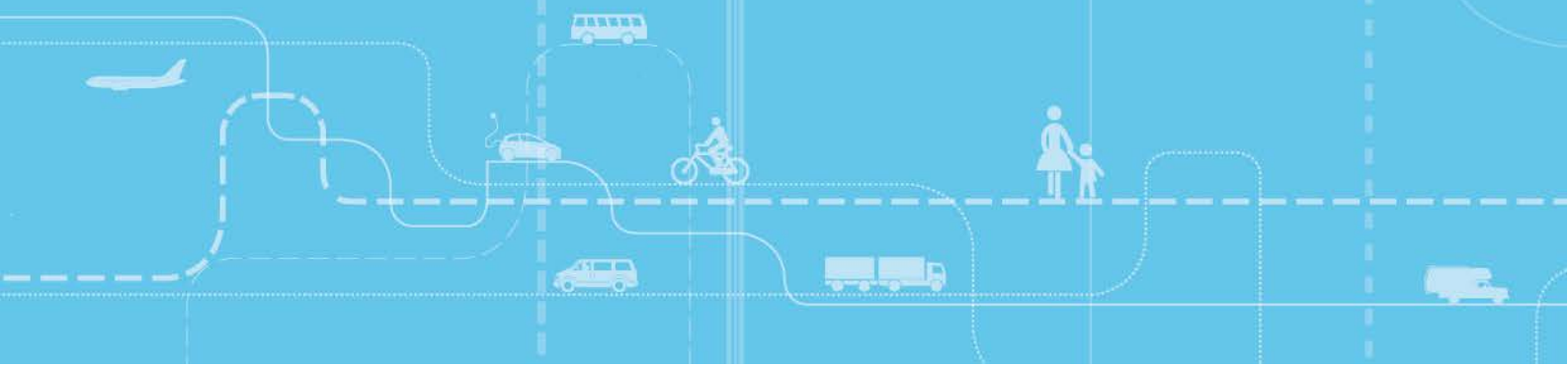

Evaluering av valgfaget trafikk

Evaluering av valgfaget trafikk

Ole J. Johansson

Torkel Bjørnskau

Forsidebilde: Shutterstock

Transportøkonomisk institutt (TØI) har opphavsrett til hele rapporten og dens enkelte deler. Innholdet kan brukes som underlagsmateriale. Når rapporten siteres eller omtales, skal TØI oppgis som kilde med navn og rapportnummer. Rapporten kan ikke endres. Ved eventuell annen bruk må forhåndssamtykke fra TØI innhentes. For øvrig gjelder [åndsverklovens](#) bestemmelser.

ISSN 0808-1190 Papir

ISSN 2535-5104 Elektronisk

ISBN 978-82-480-2193-3 Papir

ISBN 978-82-480-2179-7 Elektronisk

Oslo, oktober 2018

Tittel: Evaluering av valgfaget trafikk

Forfattere: Ole J. Johansson
Torkel Bjørnskau

Dato: 10.2018

TØI-rapport: 1660/2018

Sider: 75

ISSN papir: 0808-1190

ISSN elektronisk: 2535-5104

ISBN papir: 978-82-480-2179-7

ISBN elektronisk: 978-82-480-2179-7

Finansieringskilde: Trygg Trafikk

Prosjekt: 4549 – TrafikkValgfag

Prosjektleder: Torkel Bjørnskau

Kvalitetsansvarlig: Fridulv Sagberg

Fagfelt: Sikkerhet og atferd

Emneord: Føreropplæring
Opplevd trygghet
Ungdom

Title: Evaluation of the elective subject traffic

Authors: Ole J. Johansson
Torkel Bjørnskau

Date: 10.2018

TØI Report: 1660/2018

Pages: 75

ISSN Paper 0808-1190

ISSN Electronic 2535-5104

ISBN Paper: 978-82-480-2179-7

ISBN Electronic: 978-82-480-2179-7

Financed by: The Norwegian Council for Road Safety

Project: 4549 – TrafikkValgfag

Project Manager: Torkel Bjørnskau

Quality Manager: Fridulv Sagberg

Research Area: Safety and Behaviour

Keywords: Driver training
Perceived safety
Youth

Sammendrag:

Valgfaget trafikk fikk egen læreplan i 2013, og har siden blitt tilbud på ungdomsskoler over hele landet. Hvert år tar ca. 5% av elevene valgfaget, mange med det mål å skaffe seg trafikalt grunnkurs. Trygg Trafikk ønsket å få belyst hvordan intensjonen med valgfaget trafikk gjennomføres i praksis. For å undersøke dette har vi brukt tre datakilder. Den ene kilden var en spørreundersøkelse blant 1177 elever som tok valgfaget, mens den andre var en spørreundersøkelse til 128 lærere i valgfaget. I tillegg brukte vi data fra en tidligere undersøkelse. Svarene tegner et positivt bilde av valgfaget trafikk. De fleste elevene rapporterer at de gleder seg til valgfaget, og dette støttes av lærerne som rapporterer at elevene er motiverte og liker faget.

Svarene tyder på at elevene utvikler gode holdninger til trafikksikkerhet gjennom valgfaget trafikk. Vi finner ikke forskjeller i holdninger hos nyutdannede førere av moped og lett mc mellom de som har tatt trafikalt grunnkurs i grunnskolen gjennom valgfaget trafikk og de som har tatt det på trafikkskole.

Nesten alle elevene sier at en viktig grunn til å velge valgfaget trafikk er muligheten for å gjennomføre trafikalt grunnkurs som en del av valgfaget. Valgfaget trafikk inneholder mange elementer som er nedfelt i Trygg Trafikk modell for atferdspåvirkning og som er dokumentert å kunne påvirke atferd, og både elever og lærere mener at elevene blir sikrere i trafikken gjennom undervisningen i valgfaget trafikk.

Summary:

The elective subject traffic got its own curriculum in 2013 and has since been offered to lower secondary schools across the country. Each year, approx. 5% of the students enroll, many with the aim of obtaining the basic traffic course. The Norwegian Council for Road Safety (Trygg Trafikk) wanted to investigate how the intention of the elective subject is implemented in practice. To investigate this, we have used three data sources. The answers suggest that the elective traffic is positively regarded. Most students report that they are looking forward to the elective, and this is supported by the teachers reporting that the students are motivated and enjoy the subject.

Attitudes towards road safety seems to be improved by the teaching in the elective subject traffic. There are no differences in attitudes of novice moped and light motor cycle drivers between those who took the basic traffic course in elementary school through the elective traffic and those who took this at a traffic school.

Nearly all students say that the possibility to take the basic traffic course was an important reason for choosing traffic as elective subject. The subject contains many elements considered in The Norwegian Council for Road Safety's model for behaviour modification, documented to being able to influence behaviour. Both teachers and students say that the students are becoming safer in traffic through the education in the elective subject traffic.

Language of report: Norwegian

Transportøkonomisk Institutt
Gaustadalleen 21, 0349 Oslo
Telefon 22 57 38 00 - www.toi.no

Institute of Transport Economics
Gaustadalleen 21, N-0349 Oslo, Norway
Telephone +47 22 57 38 00 - www.toi.no

Forord

Dette prosjektet er utført på oppdrag fra Trygg Trafikk. De har vært med på å utvikle valgfaget trafikk, og har interesse av å følge opp de mulige effektene dette har på ungdommene som velger faget. Valgfaget trafikk er tilgjengelig som tilvalgsfag for elever på alle ungdomsskoletrinn, og omtrent 5% av elevene velger dette faget årlig. Denne evalueringen har som mål å undersøke flere aspekter ved faget, hva elever og lærere mener om faget, hvorvidt valgfaget bidrar til bedre holdninger blant elevene mv.

Forsker Ole J. Johansson har administrert datainnsamlingen, analysert dataene fra spørreundersøkelsen og skrevet rapporten. Forskningsleder Torkel Bjørnskau har vært prosjektleder og vært ansvarlig for gjennomføring av alle prosjektets deler. Kristin Eli Strømme har vært kontaktperson ved Trygg Trafikk, og har bistått med nyttige innspill gjennom hele prosessen. Fridulv Sagberg har vært TØIs kvalitetssikringsansvarlige. Trude Kvalsvik har vært ansvarlig for sluttredigering av rapporten og klargjort den for trykking og elektronisk publisering.

Oslo, oktober 2018

Transportøkonomisk institutt

Gunnar Lindberg
Direktør

Michael W. J. Sørensen
Avdelingsleder

Innhold

Sammendrag

Summary

1	Bakgrunn og innledning	1
1.1	Trafikalt grunnkurs	1
1.2	Kunnskapsløftet	1
1.3	Valgfaget trafikk	1
1.4	Formål og problemstilling	2
2	Metode	3
2.1	Rekruttering og utvalg	3
2.2	Spørsmål og design	4
3	Resultater	6
3.1	Resultater fra elevundersøkelsen	6
3.2	Resultater fra lærerundersøkelsen	16
3.3	Resultater fra førerkortundersøkelsen	21
4	Diskusjon og konklusjon	30
5	Referanser	37
	Vedlegg	39
	Vedlegg A: Spørreskjema til elevene	40
	Vedlegg B: Spørreskjema til lærerne	53
	Vedlegg C: Svar fra åpent kommentarfelt på spørsmål om det er noe elevene skulle ønske var annerledes i valgfaget trafikk	61
	Vedlegg D: Svar fra åpent kommentarfelt dersom lærerne hadde undervist i trafikk før valgfaget trafikk ble innført	70
	Vedlegg E: Svar fra åpent kommentarfelt om læreboka i valgfaget trafikk	71
	Vedlegg F: Svar fra åpent kommentarfelt om hvilke andre hjelpemidler enn lærebok lærerne bruker i undervisningen	73

Sammendrag

Evaluering av valgfaget trafikk

TØI rapport 1660/2018

Forfattere: Ole J. Johansson, Torkel Bjørnskau

Oslo 2018 75 sider

Valgfaget trafikk fikk egen læreplan i 2013, og har siden blitt tilbud på ungdomsskoler over hele landet. Hvert år tar ca. 5% av elevene valgfaget, mange med det mål å skaffe seg trafikkert grunnkurs. På ungdommers reise mot å bli trygge trafikanter, er valgfaget trafikk tenkt å bidra med en mer fullstendig og tverrfaglig tilnærming til trafikkopplæring. Trygg Trafikk ønsket å få belyst hvordan intensjonen med valgfaget trafikk gjennomføres i praksis. For å undersøke dette har vi brukt tre datakilder: a) en spørreundersøkelse blant elever som tok valgfaget, b) en spørreundersøkelse til lærere i valgfaget og c) data fra en tidligere undersøkelse blant ungdom som tok førerkort for enten moped eller lett MC i 2016. Svarene tegner et positivt bilde av valgfaget trafikk. De fleste elevene rapporterer at de gleder seg til valgfaget, og dette støttes av lærerne som rapporterer at elevene er motiverte og liker faget. Både lærere og elever mener at elevene får bedre holdninger og blir tryggere i trafikken som følge av undervisningen i valgfaget trafikk. Muligheten for å ta trafikkert grunnkurs er en viktig grunn til at valgfaget trafikk er populært.

Bakgrunn og problemstilling

I 2005 ble det, gjennom trafikkopplæringsforskriften, åpnet for at trafikkert grunnkurs (TGK) kunne bli gitt som tilbud i den offentlige skolen. Frem til 2013 ble det gjort tilpasninger, både i lover og i lokal gjennomføring av undervisningen i faget. Etter at læreplanen i valgfaget trafikk ble innført i 2013, har det ikke blitt gjort systematiske vurderinger for å belyse hvordan faget praktiseres. Trygg Trafikk, som var med på å utvikle læreplanen, ønsket derfor å få gjennomført en slik evaluering.

Et viktig element i valgfaget trafikk er at elevene kan få godkjent trafikkert grunnkurs gjennom valgfaget og gå videre med føreropplæring. Valgfaget er imidlertid tenkt å gi en bredere og mer omfattende innføring i trafikk enn det TGK gjør. Valgfaget går over lengre tid, og det gir muligheter til å jobbe tverrfaglig. Disse forskjellene gjør det også interessant å sammenligne de som tok trafikkert grunnkurs i grunnskolen gjennom valgfaget trafikk, og de som tok det ved en trafikkskole.

I denne rapporten har vi satt søkelyset på hvordan undervisningen i faget gjennomføres, og hva både lærere og elever synes om innhold og undervisningsmetoder. I tillegg har vi undersøkt hvordan læreplanen oppfattes og brukes.

Deltakere og analyse

For å undersøke valgfaget trafikk, har vi tatt i bruk tre datasett. Vi tok kontakt med samtlige skoler som tilbyr valgfaget trafikk og som hadde klasser med mer enn 10 elever, og rekrutterte lærere til å svare på et spørreskjema for lærere og elever til å svare på et spørreskjema for elever. Av de 8571 elevene i disse klassene svarte 1177. Blant lærerne svarte 128 på undersøkelsen. Vi vet ikke hvor mange lærere og elever som fikk tilbud om å være med (henvendelsen gikk til skolene), så vi kjenner ikke svarprosenten for verken elever eller lærere.

Det tredje datasettet bestod av personer som hadde tatt førerkort for moped eller lett MC i løpet av 2016, og som TØI har benyttet i en evaluering av føreropplæringen for moped og lett MC for Statens vegvesen. Disse ble slått sammen til ett datasett med 1897 deltakere, der 1503 hadde trafikalt grunnkurs fra trafikkskole og 394 hadde det fra grunnskolen. Dette datasettet ble benyttet for å undersøke om det er forskjeller i holdninger og atferd mellom de som har tatt trafikalt grunnkurs som en del av valgfaget trafikk og de som har tatt det gjennom ordinær trafikkskole.

Spørreskjemaene til elevene og lærerne hadde som formål å undersøke synspunkter på og utbytte av undervisningsopplegg og materiell, samt forståelse av læreplan. Vi inkluderte i tillegg en del spørsmål fra utdanningsdirektoratets elevundersøkelse for å måle trivsel.

Gode holdninger til trafikksikkerhet og fornøyde med valgfaget

I all hovedsak tegner elev- og lærerundersøkelsen et positivt bilde av elevene, lærerne og valgfaget. Elevene har positive holdninger til trafikksikkerhet. De sier det er viktig å jobbe for trafikksikkerhet og de syns ungdom som bruker sikkerhetsutstyr er gode forbilder for andre. De trives godt i valgfagsklassen og med læreren. Dette inntrykket styrkes av lærernes svar. De rapporterer om elever som får bedre holdninger til trafikksikkerhet gjennom undervisningen. Lærerne sier også at elevene virker engasjerte og fornøyde, og at de ikke er mindre skolemotiverte enn øvrige elevgrupper. Mange tar faget for å få godkjent trafikalt grunnkurs.

Ved sammenligning mellom de som tok trafikalt grunnkurs i grunnskole og de som tok det i trafikkskole, finner vi ingen forskjell. De svarer nesten helt likt på spørsmål om holdning, selvrapporert ferdighet og risikoatferd. Man kunne kanskje forventet at elevene som har valgfaget trafikk skulle skåre bedre på spørsmålene om trafikksikkerhet, i og med at disse elevene har hatt en lengre og mer omfattende undervisning i trafikk.

Den kanskje mest sannsynlige forklaringen på hvorfor vi ikke finner en slik forskjell er at sammenligningen mellom elevene med og uten valgfaget trafikk ble gjennomført blant ungdom en god stund etter at de hadde gjennomført grunnskole (og eventuelt valgfaget trafikk) og etter at de hadde vært gjennom praktisk føreropplæring, førerprøve og egen kjøreefaring med moped eller lett mc. Denne praktiske opplæringen kombinert med egen kjøreefaring kan ha bidratt til å viske ut eventuelle forskjeller.

Valgfaget er i tråd med Trygg Trafikks modell for atferdspåvirkning

Valgfaget trafikk inneholder omtrent alle de elementene som er vektlagt i Trygg Trafikks modell for atferdspåvirkning, og som er dokumentert har betydning for å kunne modifisere atferd. Læreplan og undervisning inneholder elementer som risikoforståelse og risikofaktorer, hvordan sikkerhetsutstyr reduserer konsekvenser, gruppepress, samfunnets normer, som alle er faktorer som påvirker kunnskap og holdninger til trafikksikkerhet. Videre er motivasjon og engasjement viktig, og både lærere og elever er engasjerte i valgfaget ifølge våre undersøkelser. Alt dette er elementer som tidligere forskning har dokumentert er av betydning for å påvirke atferd. Det er derfor god grunn til å anta at ungdom utvikler bedre holdninger og sikrere atferd gjennom valgfaget trafikk.

Muligheten for å gjennomføre trafikalt grunnkurs som en del av valgfaget trafikk er svært viktig og en hovedgrunn til at dette er blant de mest populære valgfagene i ungdomskolen. Dette kan ses som en direktevirkende faktor i Trygg Trafikks modell for atferdspåvirkning.

Summary

Evaluation of the elective subject traffic

TOI Report 1660/2018

Authors: Ole J. Johansson & Torkel Bjørnskau

Oslo 2018 75 pages Norwegian language

The elective subject traffic got its own curriculum in 2013 and has since been offered to lower secondary schools across Norway. Each year, approximately 5% of the students choose the elective subject traffic, many with the aim of obtaining the basic traffic course. For youths on their way to becoming safe road users, the elective subject traffic is thought to contribute to a more complete and interdisciplinary approach to traffic education. The Norwegian Council for Road Safety (Trygg Trafikk) wanted to evaluate how the intention of elective subject traffic is implemented in practice. To investigate this, we used three data sources: a) a survey among students who took the elective subject traffic, b) a survey among teachers teaching the subject and c) data from a previous survey among youngsters who attained a driver's license either for moped or light MC in 2016. The data reveal that the subject elective traffic is highly valued. Most students report that they are looking forward to the elective, and this is supported by teachers who report that the students are motivated and like the subject.

Both teachers and students believe that the students improve attitudes and become safer in traffic because of the elective subject traffic. The possibility to take the basic traffic course as part of the elective is an important reason why the elective subject traffic is popular.

Background and research questions

In 2005, the traffic education regulation started allowing basic traffic courses to be offered in public schools. Until 2013, adaptations were made, both in laws and in local implementation of the subject. After the curriculum was introduced in 2013, systematic assessments have not been made to evaluate how the subject is implemented in practice. The Norwegian Council for Road Safety (Trygg Trafikk), which helped develop the curriculum, therefore now wanted to carry out such an evaluation.

An important element in the elective subject traffic, is that students can get a basic traffic course approved through the elective and continue with their driver training. However, the elective subject is intended to provide a broader and more comprehensive introduction to traffic than the basic traffic course does. The elective lasts for a longer time, and it gives opportunities to work interdisciplinary; there are learning goals within traffic both in physical education and science. These differences also make it interesting to compare those who took basic traffic courses in elementary school through the elective subject traffic, and those who took it at a traffic school.

In this report we focus on how the subject is taught and what both teachers and students think about content and teaching methods. In addition, we have examined how the curriculum is perceived and used.

Participants and analyses

We used three datasets to investigate the elective subject traffic. We contacted all schools offering the elective and who had classes with more than 10 students. Here, we recruited teachers to answer a questionnaire for teachers and students to answer a questionnaire for

students. Of the 8571 students in these classes, 1177 responded. Among the teachers, 128 responded. We do not know how many teachers and students were offered to participate (the inquiry went to schools), so we do not know the answer rate for neither students nor teachers.

The third data set consisted of persons who had taken a driver's license for moped or light MC in 2016, and whom TØI has used in an evaluation of driver training for moped and light MC for the Norwegian Public Roads Administration. These were merged into one dataset of 1897 participants, 1503 of whom had the basic traffic course from traffic schools and 394 who had taken the course in primary school. This dataset was used to investigate whether there are differences in attitudes and behavior between those who have taken basic traffic courses as part of the elective subject traffic and those who have taken it through regular traffic schools.

The questionnaires for the students and teachers were intended to evaluate teaching plans and materials, as well as understanding of the curriculum. In addition, to measure well-being we included some questions from the student survey by the Norwegian Directorate for Education and Training.

Good attitudes to road safety and pleased with the subject

Both student and teacher surveys convey a positive message about the students, teachers and elective subjects. The students say it is important to work to increase road safety and that youth using safety equipment are good examples for others. They also report to be well-adjusted in the elective class and with their teacher. This impression is strengthened by the teachers' answers. They report students who get better attitudes towards road safety through the curriculum. Teachers also say that the students seem engaged and satisfied, and that they are not less motivated for school than other student groups. Many report taking the subject to get the basic traffic course approved.

We find no difference in attitudes between those who took the basic traffic course in elementary school and those who took it in a traffic school. The two groups answer roughly the same on questions about attitude, self-reported proficiency and risk behavior. One might have expected that students taking the elective subject traffic would have better attitude to road safety, as these students have had a longer and more extensive education in traffic. The teachers also believe that they develop better attitudes and behavior through the elective.

The perhaps most likely explanation for why we cannot find such a difference is that the comparison between students with and without elective traffic was conducted among novice drivers of moped and light MCs a while after they had completed their driver education and after they had been through practical driver training, driver test and own driving experience with moped or light mc. This practical training combined with their own driving experience may have helped to remove any differences.

The content in line with the model for behavioral impact developed by The Norwegian Council for Road Safety

The elective subject traffic contains just about all the elements that are emphasized in the model for behavioral impact developed by The Norwegian Council for Road Safety, which are documented to being able to modify behavior. Curriculum and teaching contain

elements such as risk awareness and risk factors, how safety equipment reduces consequences, group pressures, community norms, all of which influence factors and attitudes towards road safety. Furthermore, motivation and commitment are important, and both teachers and students are engaged in the elective subject according to our research. All of these are elements that previous research has documented is important for influencing behavior.

There is therefore good reason to assume that young people develop better attitudes and safer behavior through the elective subject traffic. The ability to complete the basic traffic course in the Norwegian driver education as part of the elective traffic is very important and one of the main reasons why this is among the most popular electives. This can be seen as a direct factor in the model for behavioral impact.

1 Bakgrunn og innledning

1.1 Trafikalt grunnkurs

Trafikalt grunnkurs (TGK) er et 17 timers obligatorisk kurs som, siden det ble innført i 2004, har vært lovfestet som det første trinnet i føreropplæringen, uansett klasse (Trafikkopplæringsforskriften, 2004). Kurset skal bygge opp om elevene som ansvarlige førere. I kurset rettes oppmerksomheten mot forståelse av trafikken som system, aktørenes ulike forutsetninger, forhold som påvirker risikoen, førernes ansvar og betydningen av selvinnsett og selvkritisk vurdering. Det er viktig å gi elevene grunnleggende forståelse av trafikk før de begynner å øvelseskjøre, slik at de har et riktigere perspektiv på det å kjøre og har et grunnlag som letter innlæringen senere.

I 2005 ble det gjennom trafikkopplæringsforskriften åpnet for at *trafikalt grunnkurs* kunne bli gitt som tilbud i den offentlige skolen. For at trafikkopplæringen skal være underlagt skoleverkets tilsynsordninger, må opplæringen foregå som en del av skolens ordinære undervisningstilbud. En endring i trafikkopplæringsforskriften i 2009 presiserte tolkningen av hva som er opplæring innenfor offentlig skoleverk. Trygg Trafikk og Statens vegvesen inngikk i 2010 et prosjektsamarbeid for å få mer kunnskap om hvordan trafikalt grunnkurs organiseres og gjennomføres i skolen. Prosjektet ble avsluttet i juni 2011. Som en del av prosjektet gjennomførte NIFU en kvalitativ kartlegging (Lødding, 2011). Mens prosjektet pågikk, la regjeringen frem Meld. St. 22 *Motivasjon – Mestring – Muligheter* med anbefaling om å innføre valgfag på ungdomstrinnet (Kunnskapsdepartementet, 2011). Valgfagtilbudet skulle utvikles som tverrfaglige temaer og være praktisk, variert og relevant. Valgfaget trafikk ble ett av de nye valgfagene som nå tilbys i ungdomsskoler over hele landet.

1.2 Kunnskapsløftet

Kunnskapsløftet har kompetansemål i trafikk etter 4., 7. og 10. trinn. På barnetrinnet er målene i kroppøving knyttet til at elevene skal kunne «følge trafikkregler for fotgjengere og syklistene», samt at de skal kunne «praktisere trygg bruk av sykkel» (Utdanningsdirektoratet, 2015a). På ungdomstrinnet er det kompetansemål i naturfag der det heter at elevene skal kunne «gjøre greie for hvordan trafiksikkerhetsutstyr hindrer og minsker skader ved ulykker» (Utdanningsdirektoratet, 2015b).

1.3 Valgfaget trafikk

Valgfaget trafikk fikk egen læreplan fastsatt av Kunnskapsdepartementet, gjeldende fra 1. august 2013 (Utdanningsdirektoratet, 2013). Alle valgfagene skal kunne tilbys på 8., 9. og 10. trinn. Trygg Trafikk (TT) ledet læreplanarbeidet, og Statens vegvesen satt i læreplangruppen. Nødvendige endringer i trafikkopplæringsforskriften ble gjennomført, slik at elever på 9. og 10. trinn nå kan få godkjent TGK som en integrert del av valgfaget trafikk (ikke knyttet til alder som tidligere). Dette forutsetter at lærerne har et eget

kompetansegivende kurs for å holde TGK i skolen. Det er opp til hver skole hvilke valgfag de tilbyr. Ca. 5% av elevene velger valgfaget trafikk (Utdanningsdirektoratet, 2018b).

1.4 Formål og problemstilling

I dette prosjektet har TT som oppdragsgiver gitt Transportøkonomisk institutt (TØI) i oppgave å evaluere valgfaget trafikk. I forarbeidet til undersøkelsen har TT hatt dialog med Utdanningsdirektoratet. Gjennom kartleggingen ønsker TT å få besvart følgende problemstillinger:

1. Hvor mange gjennomfører trafikalt grunnkurs som en del av valgfaget trafikk, og skiller disse elevene seg fra øvrige elever?
2. Hvordan gjennomføres undervisningen i valgfaget - hva synes elevene om innhold, metoder og undervisningsmateriell?
3. Hva er lærernes fortolkning av læreplanen, undervisningen og tilgjengelig materiell/læringsressurser?
4. Har elevene som har gjennomgått valgfaget trafikk, fått bedre holdninger og atferd når det gjelder trafikksikkerhet gjennom valgfaget trafikk enn elever som ikke har hatt slik undervisning? Hvis ja, hvordan kommer dette til uttrykk?
5. I hvilken grad kan elevenes oppfatninger, holdninger og atferd, slik de framkommer i spørreundersøkelsen, tolkes og forstås i lys av Trygg Trafikks modell for atferdspåvirkning (MAP) (Bjørnskau et al., 2017)?

2 Metode

For å gjennomføre undersøkelsen benyttet vi tre ulike datasett. Det første var et spørreskjema til et utvalg lærere som underviser i valgfaget trafikk. Disse fikk spørsmål om sine erfaringer med å undervise i valgfaget trafikk. Det andre datasettet var et spørreskjema til elevene til lærerne fra første datasett. Her spurte vi om elevenes syn på faget, og om de tok TKG som en del av valgfaget trafikk. Det tredje datasettet stammer fra et nylig sluttført prosjekt, der innehavere av førerkort for moped og lett MC deltok (Sagberg & Johansson, 2018). Disse svarte på spørsmål om atferd, holdninger og sikkerhet, og de ble også spurt om de hadde hatt valgfaget trafikk. Disse dataene ble reanalysert blant annet for å kartlegge om det er forskjeller i holdninger til trafikksikkerhet mellom ungdom med og uten valgfaget trafikk.

2.1 Rekruttering og utvalg

Utvalget av lærere og elever var basert på en oversikt over alle skoler som tilbyr valgfaget trafikk, som vi fikk fra Utdanningsdirektoratet gjennom Grunnskolens informasjonssystem (GSI). Oversikten inneholdt også opplysninger om hvor mange elever som hadde valgfaget trafikk i skoleåret 2017/2018. Alle skoler med minst 10 elever med valgfaget trafikk ble inkludert i utvalget. Utvalget varierte dermed fra skoler med 10 elever til skoler med mer enn 100 elever som hadde valgfaget trafikk. I alt ble 275 skoler valgt ut, og samlet var det 8571 elever som hadde valgfaget trafikk på disse skolene.

En epost med lenker til et elektronisk spørreskjema til lærere og et skjema til elever ble sendt ut til skolene 27. april 2018 (jf. vedlegg A og vedlegg B). For noen skoler hadde vi ikke korrekt kontaktinformasjon eller eposten kom ikke fram pga. størrelsesbegrensninger. Vi fikk slike feilmeldinger for 12 skoler, og disse falt dermed bort fra undersøkelsen.

Skolene ble bedt om å formidle skjemaene videre til lærerne i valgfaget trafikk, og lærerne skulle formidle lenken til elevskjemaet til elevene.

Skolene ble bedt om å svare innen 10. mai. Den 22. mai 2018 sendte vi en påminnelse. Denne ble også sendt til alle på epost i og med at det ikke var mulig å identifisere hvilke skoler som hadde svart. Siden eposten ble sendt til skolene og videresendt fra skolen til aktuelle lærere som igjen sendte lenke til elevene, kan vi ikke vite hvor mange lærere eller hvor mange elever som fikk forespørsel om å delta. Det er derfor ikke mulig å oppgi en eksakt svarprosent verken for lærere eller for elever.

2.1.1 Rekruttering fra tidligere undersøkelse

For å undersøke om holdninger og atferd er forskjellig mellom ungdom/elever som har valgt valgfaget trafikk i ungdomsskolen og ungdom som ikke har tilbud om eller valgt dette, har vi som nevnt benyttet et datasett som TØI har innhentet i forbindelse med evalueringen av føreropplæringen for moped og lett MC, som TØI gjennomførte for Statens vegvesen (Sagberg & Johansson, 2018). I denne evalueringen ble det trukket to utvalg av førere av hhv. moped og lett MC. Bruttoutvalget av lett MC-førere er alle de 3158 personene som tok førerkort i 2016. Bruttoutvalget av mopedførerne er 3000 personer

trukket fra førerkortregisteret som tok førerkortet i 2016. Svarprosenten var om lag 30% i begge utvalg.

2.2 Spørsmål og design

De to spørreskjemaene til lærere og elever ble dels utarbeidet med utgangspunkt i Utdanningsdirektoratets elevundersøkelse (Utdanningsdirektoratet, 2018a). Denne undersøkelsen har spørsmål som er godt utprøvd og vurdert, og samtidig bidrar den til å gi oss ytterligere sammenligningsgrunnlag.

2.2.1 Spørreskjema til elevene

Spørsmålene til elevene ble særlig inspirert av Utdanningsdirektoratets elevundersøkelse, og utarbeidet i samarbeid mellom TØI, TT og Utdanningsdirektoratet. Først spurte vi om demografisk informasjon, slik som kjønn, alder, bostedsfylke og klassetrinn. Vi spurte om elevene hadde hatt valgfaget trafikk tidligere, og om de hadde valgfaget trafikk som førstevalg. De svarte også på hvor viktig det var for dem at de kunne ta TGK i valgfaget trafikk, for valget av akkurat dette valgfaget.

Dernest svarte elevene på om de hadde TGK, om valgfaget gjorde at de startet med føreropplæring tidligere enn de ellers ville gjort og om de tok TGK som del av valgfaget. Vi spurte også om de tok valgfaget uten å ta grunnkurset. De fikk spørsmål om de hadde førerkort for moped mv. eller om de holdt på med førerkortopplæring. Vi spurte også om de eide ulike typer motorkjøretøy.

Elevene fikk i tillegg spørsmål om hvem de vanligvis sitter på med i bil, sine oppfatninger om trafikksikkerhet og hvordan de opplever holdningene og atferden til andre rundt dem når det gjelder trafikksikkerhet. De ble også bedt om å svare på spørsmål om egen risikoatferd og erfaringer med trimmet moped.

Etter dette fulgte spørsmål om de trivdes på skolen og i den vanlige klassen sin. Deretter fikk de spørsmål om valgfaget trafikk. Her spurte vi om hvordan de opplevde timene og læringsopplegget. De fikk også spørsmål om faglæreren i valgfaget, og om læreplanen og læreboka. Til slutt ble de spurt om å rangere hvor fornøyde de var med arbeidsmåten i samtlige obligatoriske fag i ungdomsskolen pluss valgfaget trafikk og andre valgfag. Spørreskjemaet til elevene er gjengitt i Vedlegg A: Spørreskjema til elevene

2.2.2 Spørreskjema til lærere

Spørreskjemaet til lærerne var konsentrert om lærernes vurdering av elevgruppa og undervisningen. Også disse spørsmålene ble utarbeidet i samarbeid mellom TØI, TT og Utdanningsdirektoratet.

Først ble lærerne spurt om å vurdere elevgruppas interesse og motivasjon for valgfaget trafikk. Lærerne fikk også spørsmål om de mente elevenes foresatte påvirket elevene til å velge valgfaget trafikk, og om hvordan elevgruppa var, spesielt sammenlignet med andre elevgrupper de hadde kontakt med. Dernest ble de spurt om sin interaksjon med og tilbakemelding til elevene.

I tillegg fikk lærerne spørsmål om hvor mange andre fag de underviser i, og eventuelle synergier i undervisningen mellom disse fagene. De ble bedt om å vurdere læremateriellet og læreplanen, før de til sist rapporterte hvor lenge de hadde undervist og hvilke trinn de hadde nå. De oppga også kjønn og fylke og antall år de hadde undervist i valgfaget trafikk og generelt. Spørreskjemaet til lærerne er gjengitt i Vedlegg B: Spørreskjema til lærerne

2.2.3 Tidligere innhentede data - førerkortundersøkelsen

Spørreundersøkelsen som ble utført i førerkortundersøkelsen, ble gjennomført blant personer som hadde tatt førerkort i klasse A1 (lett MC) eller AM146 (moped) i løpet av 2016. For klasse A1 ble invitasjon til å delta sendt ut til hele populasjonen på 3150 førere som tok førerkort i 2016. For klasse AM146 ble det trukket et tilfeldig utvalg på 3000 førere fra førerkortregisteret, slik at størrelsen på utvalgene ble omtrent den samme for begge førerkortklassene. Adresselister for utvalgene ble skaffet av Vegdirektoratet. Invitasjonene ble sendt ut per post i slutten av november 2017.

Undersøkelsen startet med spørsmål om demografi og inkluderte spørsmål om kjønn, alder, utdanning og hvor deltakerne bodde. Derest ønsket vi å vite litt om deres trafikkopplæring, blant annet hvor de tok TGK og hvilke andre førerkort de hadde. Vi spurte også om hvor mange kjøretimer de tok utover den obligatoriske opplæringen.

Undersøkelsen inneholdt spørsmål om hvor ofte de vanligvis kjørte, deres vurderinger av egne kjøreferdigheter samt spørsmål om trimming. Spørsmål vedrørende holdninger til trafiksikkerhet antas å forutsi atferd i trafikken, og var også inkludert. Det samme gjelder selvrapportert risikoatferd og sjansetakning.

Respondentene ble bedt om å rangere hvilke konsekvenser de fryktet mest ved ulike former for risikoatferd. Mot slutten fikk de spørsmål om samspill og hvor ofte de brukte plagg for synlighet og beskyttelse. Spørsmål rundt uhell avsluttet undersøkelsen.

Svarprosenten var 27% for mopedførere og 36,2% for førere av lett MC. Totalt gir dette et utvalg på 1896 personer som tok førerkort for en av klassene i 2016.

3 Resultater

Resultatene vil bli presentert etter hvilket datasett resultatene kommer fra. Disse vil ses i sammenheng i diskusjonen i kapittel 4.

3.1 Resultater fra elevundersøkelsen

3.1.1 Demografi

Først i undersøkelsen fikk deltakerne kort informasjon om personvern, med mulighet til å lese mer utfyllende informasjon ved ønske. Kun 12 (1%) av elevene valgte å lese mer om personvern.

Elevenes fordeling på alder og kjønn er presentert i tabell 3.1.

Tabell 3.1: Alder- og kjønnsfordeling på deltakerne i elevundersøkelsen.

Alder	Gutt		Jente	
	Antall	(%)	Antall	(%)
12	0	(0,0)	1	(0,2)
13	2	(0,4)	0	(0,0)
14	17	(3,0)	10	(1,6)
15	333	(58,8)	367	(60,1)
16	210	(37,1)	229	(37,5)
17	4	(0,7)	4	(0,7)
Total	566	(48,1)	611	(51,9)

Vi ser en ganske jevn fordeling av gutter og jenter i utvalget. Videre ser vi en overvekt av 15-åringene, og noe færre 16-åringene. De andre aldersgruppene er mindre representert. Dette gjenspeiles også i fordelingen mellom klassetrinn. De aller fleste (90,2%) var elever i 10. trinn. 108 elever (9,2%) var elever i 9. trinn, mens sju elever (0,6%) gikk i 8. trinn. Det var to deltakere som rapporterte å ha hatt valgfaget i 8. trinn, mens 41 hadde valgfaget i 9. trinn eller senere.

Deltakerne ble spurt om hvilket fylke de bor i, for å undersøke om vi har nådd ut til et representativt utvalg av ungdomsskoleelever. Fordelingen på fylker er vist i tabell 3.2.

Tabell 3.2: Fordeling av deltakende elever på landets fylker.

Fylke	Antall	(%)
Akershus	38	(3,2)
Aust-Agder	20	(1,7)
Buskerud	80	(6,8)
Finnmark	11	(0,9)
Hedmark	126	(10,7)
Hordaland	45	(3,8)
Møre og Romsdal	44	(3,7)
Nordland	94	(8,0)
Oppland	97	(8,2)
Oslo	1	(0,1)
Rogaland	176	(15,0)
Sogn og Fjordane	72	(6,1)
Telemark	100	(8,5)
Troms	78	(6,6)
Trøndelag	58	(4,9)
Vest-Agder	124	(10,5)
Østfold	13	(1,1)
Total	1177	(100,0)

Det er en ganske jevn fordeling av deltakere fra de ulike fylkene, med de største deltakerandelene fra Rogaland, Hedmark og Vest-Agder. En elev rapporterte å bo i Oslo, selv om ingen skoler fra Oslo deltok. Det var kun én skole fra Oslo som hadde 10 eller flere elever med valgfaget trafikk, men fra denne skolen kom det ikke svar.

Nesten alle deltakerne, 1135 (96,4%) hadde valgfaget trafikk som førstevalg. De aller fleste (86,2%) rapporterte at det var ganske viktig eller svært viktig å kunne ta TGK for deres valg om å ta valgfaget trafikk. Blant deltakerne hadde 831 (70,6%) tatt TGK, mens 206 (17,5%) rapporterte at de holdt på å ta kurset. I alt 140 elever rapporterte å ikke ha tatt TGK i valgfaget, men 120 av disse (85,7%) hadde som intensjon å ta kurset som en del av valgfaget.

Totalt svarte 287 (24,4%) deltakere at de tar valgfaget trafikk uten å ta TGK. Mange av disse har allerede tatt TGK.

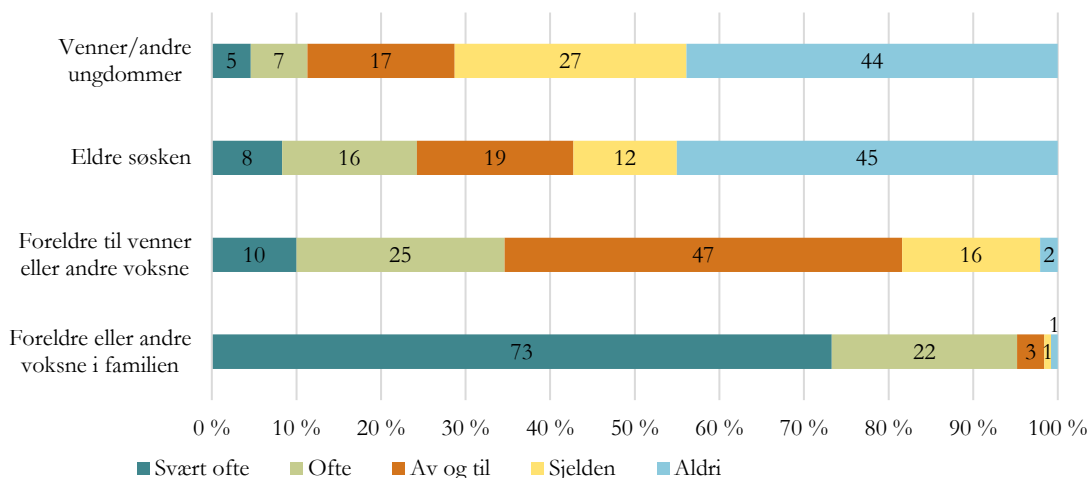
En del av deltakerne rapporterte å allerede ha førerkort eller ha startet på føreropplæring. I tillegg hadde noen allerede skaffet seg et kjøretøy. Fordelingen av disse er vist i tabell 3.3.

Tabell 3.3: Fordeling av førerkort og eierskap til ulike motor kjøretøy blant elevene. Antall og prosent.

Kjøretøy	Har førerkort	(%)	Holder på med førerkort	(%)	Eier	(%)
Moped	24	(2,0)	128	(10,9)	159	(13,5)
Lett MC	11	(0,9)	80	(6,8)	81	(6,9)
Traktor	11	(0,9)	56	(4,8)	36	(3,1)
Snøscooter	7	(0,6)	18	(1,5)	29	(2,4)
Båt	4	(0,4)	1	(0,1)	2	(0,2)
Bil	0	(0,0)	182	(15,5)	2	(0,2)

Tabell 3.3 viser at svært få allerede har førerkort for et kjøretøy og at de som har det i størst grad har det for moped. Videre er det omtrent en fjerdedel i utvalget som rapporterer å holde på med førerkort for bil eller moped. Det er rimelig å anta at de inkluderer TGK i valgfaget trafikk som del av føreropplæringen. Omtrent én av sju eier allerede en moped.

Videre ble elevene spurt om hvem de oftest sitter på med når de er passasjer i bil. Disse svarene er presentert i figur 3.1.

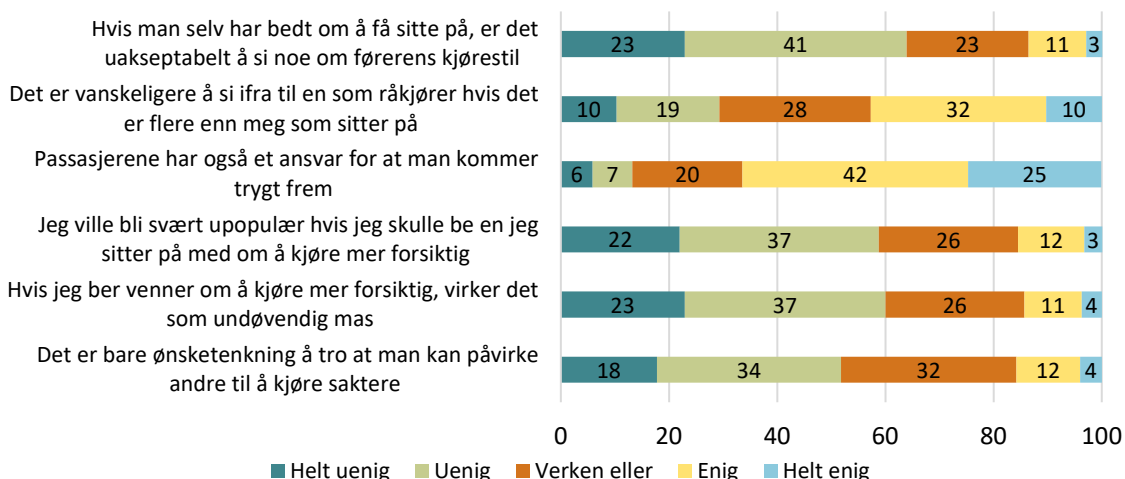

Figur 3.1: Elevenes svar på spørsmål om hvem de oftest sitter på med når de er passasjer i bil. Prosent, n = 1177.

Det er vanligst for elevene å være passasjer med egne foreldre eller andre voksne i familien. Dernest kommer foreldre til venner eller andre voksne, mens de sjelden sitter på med andre ungdommer eller eldre søsken.

3.1.2 Trafikksikkerhetsoppfatninger

Elevene ble spurt om sine tanker rundt trafikksikkerhet, blant annet om de ville si ifra til en sjåfør som kjørte risikabelt når de var passasjerer i bil. Svar på disse spørsmålene er presentert i figur 3.2. Det er verdt å merke at kun deltakere som rapporterte å sitte på med eldre søsken eller venner/andre ungdommer svært ofte, ofte eller av og til, fikk disse spørsmålene. Dette ekskluderte 535 deltakere.

Figur 3.2: Elevenes svar på spørsmål om å si fra nå de er passasjerer i bil. Prosent, n = 642.

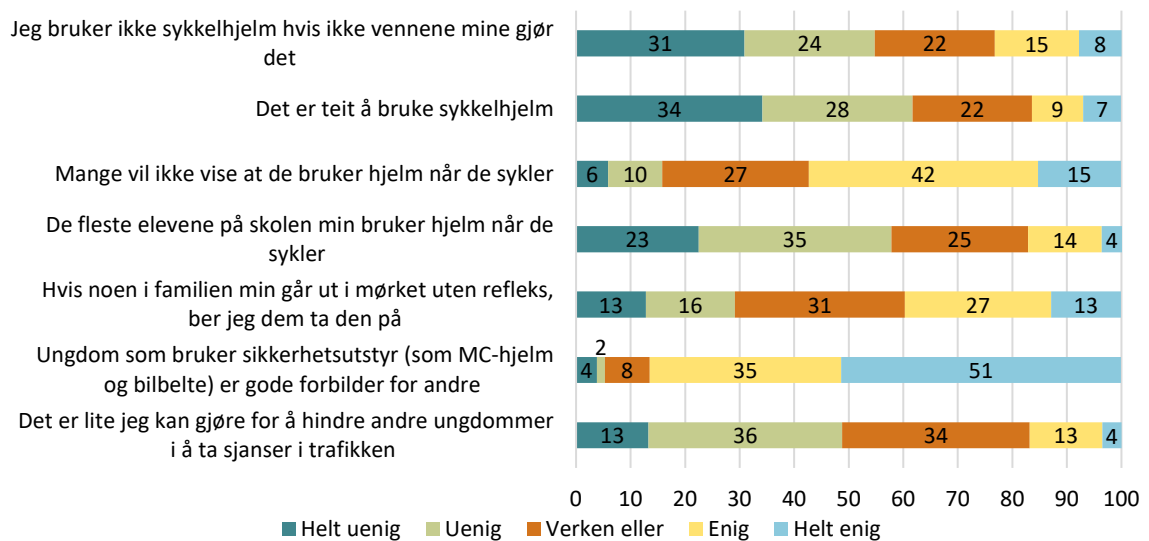
De fleste er helt uenig eller uenig i påstanden om at det er ønsketenkning at man kan påvirke andre. Dette gjelder også spørsmålene om at det å be venner om å kjøre forsiktig virker som mas, og at man ville blitt upopulær ved å be noen om å kjøre forsiktig. Den samme

tendensen til uenighet ser vi også på påstanden om at det er uakseptabelt å si noe om førerens kjørestil dersom man har bedt om å sitte på.

De fleste er enig eller helt enig i at passasjerer har ansvar for å komme trygt frem, men samtidig svarer nesten halvparten at det er vanskeligere å si fra til en som råkjører dersom flere sitter på.

Disse resultatene viser at elevgruppa er opptatt av sikkerhet og tror det vil være effektivt å si ifra. Men det er verdt å merke seg at de opplever det som vanskelig å si ifra når det er mange som sitter på. Slike sosiale forhold i bilen har dermed åpenbart betydning for om de faktisk vil tørre å si fra til en som råkjører.

Deltakerne ble også spurt om hvordan de opplevde ulike sosiale forhold rundt trafikksikkerhetsspørsmål og deres egen rolle og mulighet for å påvirke. Disse svarene er gjengitt i figur 3.3.

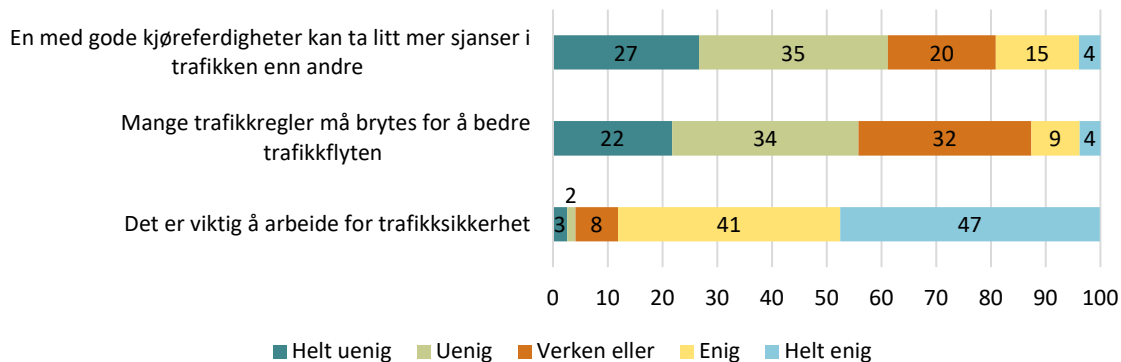

Figur 3.3: Elevenes svar på spørsmål om sosial kontroll rundt trafikksikkerhetsspørsmål. Prosent, $n = 1177$.

De fleste elevene gir uttrykk for at de er opptatt av trafikksikkerhet. Samtidig svarer en del midt på skalaen på utsagnet om at det er lite de kan gjøre for å hindre andre ungdommer i å ta sjanser i trafikken. Mange er enig i at de som er trygge i trafikken er gode forbilder. Når det gjelder å be andre i familien om å bruke reflekser, er svarene nokså jevnt delt rundt midten.

Over halvparten av elevene er uenig eller helt uenig i påstanden om at de fleste på skolen bruker hjelmer. I tillegg er en del av elevene enig i at mange ikke vil vise at de bruker hjelmer når de sykler. På den annen side ser det ut til at de fleste mener det ikke er teit å bruke sykkelhjelmer, og at de bruker hjelmer selv om vennene deres ikke gjør det. Dette tyder på at elevene som har valgfaget trafikk, er mer opptatt av trafikksikkerhet enn andre elever på skolen, i hvert fall at de opplever det slik selv.

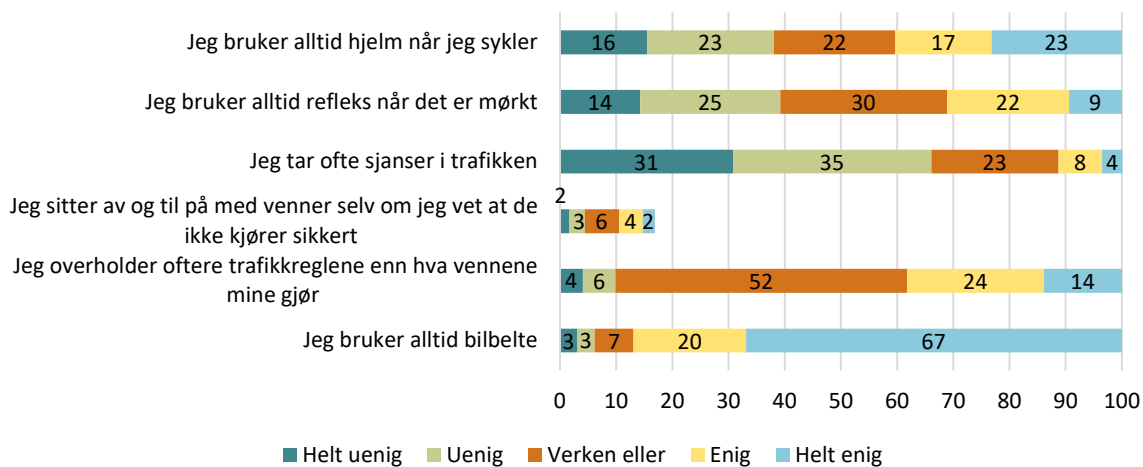
Videre ble deltakerne spurt om holdninger og tanker rundt trafikksikkerhet. Svarene på disse spørsmålene er presentert i figur 3.4.

Figur 3.4: Elevenes svar på spørsmål rundt trafiksikkerhet. Prosent, n = 1177.

Igjen har deltakerne positive holdninger til trafiksikkerhetsarbeidet, og de aller fleste er enig i at dette er viktig å arbeide for. Vi finner at de fleste er uenig i at mange trafikkregler må brytes for å bedre trafikkflyten, og at en med gode ferdigheter kan ta mer sjanser enn andre i trafikken. På spørsmålet om å bryte trafikkregler svarte én av åtte at de var enig i at mange trafikkregler må brytes for å bedre trafikkflyten, og én av tre svarte «verken eller» på dette spørsmålet. Det viser at nesten halvparten mener at det ikke alltid er feil å bryte trafikkregler.

Elevene ble også presentert for noen påstander omkring risikoatferd i trafikken. Svarene fra disse spørsmålene er presentert i figur 3.5.

Figur 3.5: Elevenes svar på spørsmål om ulike typer risikoatferd i trafikken. Prosent, n = 1177.

De aller fleste er enig eller helt enig i at de alltid bruker bilbelte. Deltakerne er nærmere midten av skalaen når det gjelder å overholde trafikkregler oftere enn vennene sine; her svarer de fleste «verken eller». Kun de som tidligere hadde rapportert å ofte sitte på med vennene sine, fikk spørsmålet om de ville sittet på selv om de visste at vennene ikke kjører sikkert. For de 199 som fikk spørsmålet, ser svarene ut til å være sentrert om midten, med en lik del svar på begge sider. Det er svært få som er enig eller helt enig i utsagnet om at de ofte tar sjanser i trafikken. Refleksbruk ser ut til å være jevnt fordelt, med «verken eller» som det mest valgte svaralternativet. Også når det gjelder hjelmbruk er svarene jevnt fordelt. Alt i alt ser det ut til at elevgruppa har gode holdninger til trafiksikkerhet og at de også mener vennene har det; vennene overholder også trafikkreglene.

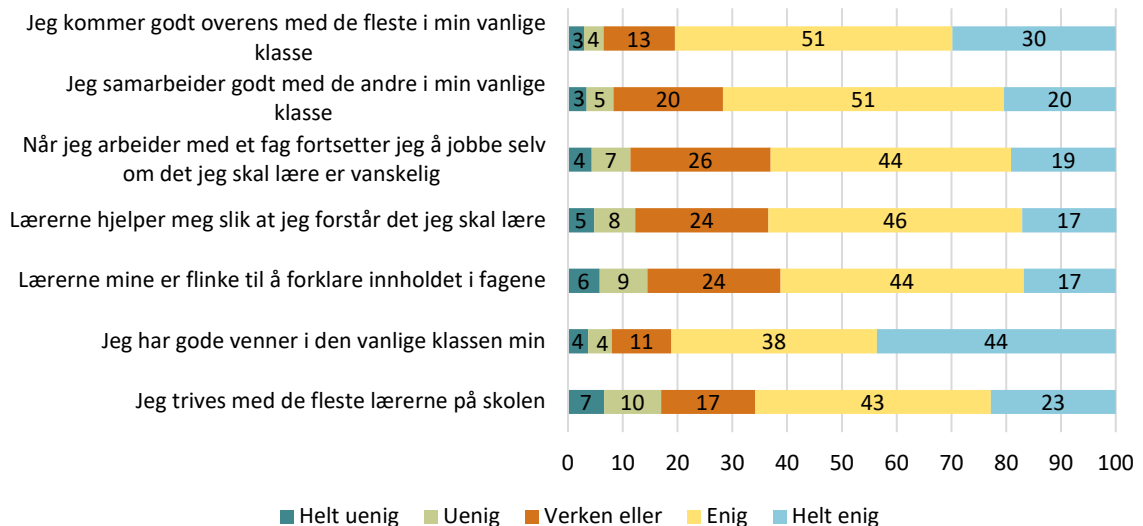
3.1.3 Mopedkjøring og mopedtrimming

Elevene fikk også spørsmål om mopedkjøring. Omtrent halvparten (51%) rapporterte å aldri ha kjørt en moped, mens 14,7% hadde kjørt én gang og 34,3% hadde kjørt to eller flere ganger. Av de som hadde kjørt, hadde omtrent halvparten (51,6%) aldri kjørt uten hjelm, mens 22,4% hadde gjort det én gang og 26% hadde gjort det flere ganger.

Videre hadde nesten halvparten av de som hadde kjørt moped (43,3%) noen gang kjørt en trimmet moped én gang, mens 16,8% hadde gjort det mange ganger. Nesten to av tre (62,4%) kjenner noen som har en trimmet moped, mens 34,4% av de som eier en moped har en trimmet moped.

3.1.4 Skolen og valgfaget

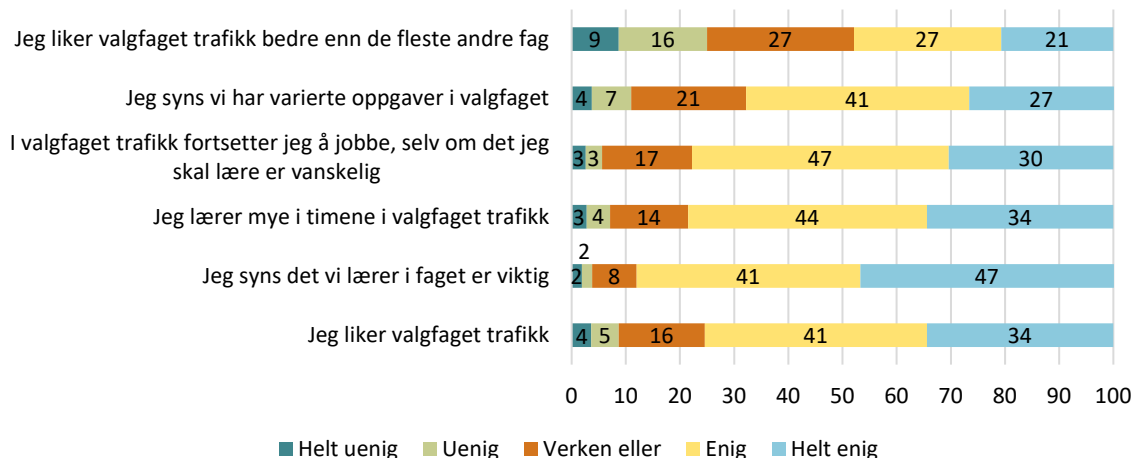
Mot slutten av undersøkelsen ble elevene spurt om valgfaget trafikk og skolen mer generelt. Først i denne delen av undersøkelsen, kom spørsmål om trivsel på skolen. Svarene på disse spørsmålene er presentert i figur 3.6.

Figur 3.6: Elevenes svar på spørsmål om trivsel på skolen og i klassen. Prosent, $n = 1177$.

Det ser ut til at de fleste elevene trives godt på skolen og i klassen sin. De fleste svarer helt enig eller enig på alle spørsmålene i denne kategorien. I tillegg svarer spesielt mange helt enig på spørsmålet om de har gode venner i den vanlige klassen sin. Det er også en tendens til at deltakerne er helt enig i at de kommer godt overens med de fleste i sin vanlige klasse.

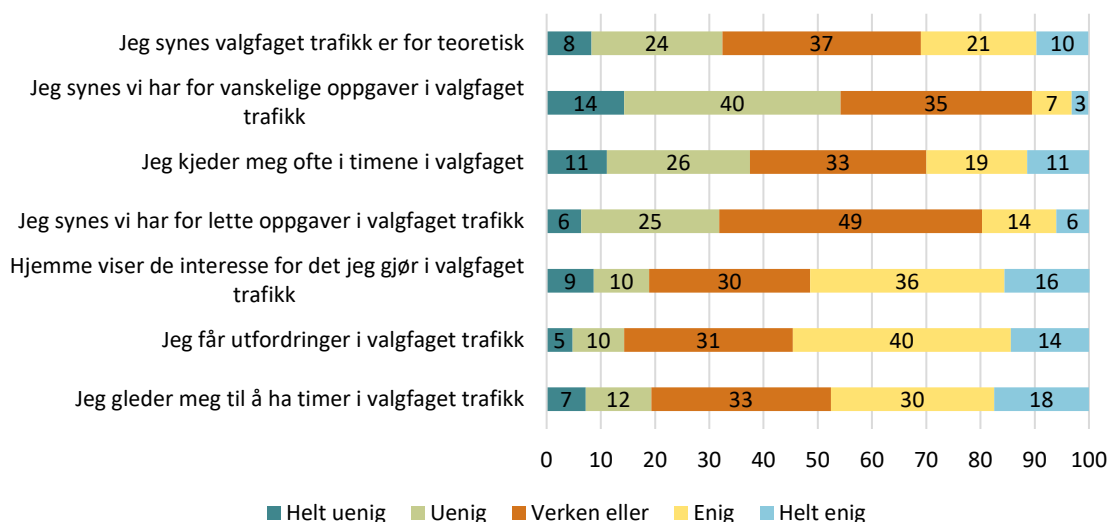
Elevene fikk deretter en rekke spørsmål om valgfaget trafikk; om de liker faget, om læringsutbytte, typen oppgaver, trivsel mv. Her var noen spørsmål hentet fra Utdanningsdirektoratets elevundersøkelse. Figur 3.7 viser svarene på en del spørsmål om hvor godt elevene liker valgfaget trafikk, og om læringsutbyttet i faget.

Figur 3.7: Elevenes svar på spørsmål om trivsel med valgfaget trafikk. Prosent, n = 1177.

De fleste elevene liker valgfaget trafikk. De mener at det de lærer er viktig, at de lærer mye i timene, at de fortsetter å jobbe selv om det er vanskelig, og at de har varierte oppgaver. Det er en noe jevnere svarfordeling på spørsmålet om at de liker valgfaget bedre enn andre fag, men også her er nesten halvparten enig eller helt enig.

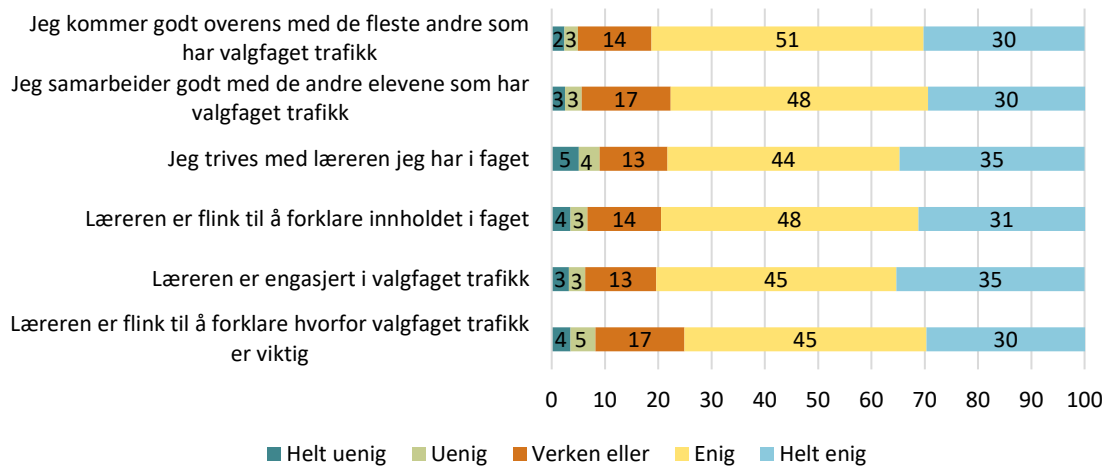
Det ble stilt flere spørsmål om trivsel og vurdering av innholdet i faget. Disse svarene er presentert i figur 3.8.

Figur 3.8: Elevenes svar på spørsmål om trivsel i valgfaget trafikk, og om vanskelighetsgraden til innholdet i faget. Prosent, n = 1177.

Svarene her er ganske jevnt fordelt. På utsagnene om elevene gleder seg til å ha timer i faget, om de får utfordringer og om de viser interesse hjemme, er det et flertall som svarer enig eller helt enig. De fleste svarer «verken eller» på påstanden om at de har for lette oppgaver, med flere uenig enn enig. En lignende trend ser vi i påstandene om at elevene ofte kjeder seg i timene og om de synes de har for vanskelige oppgaver i valgfaget. Vi ser en jevn svarfordeling på påstanden om at valgfaget er for teoretisk, med flest svar midt på skalaen.

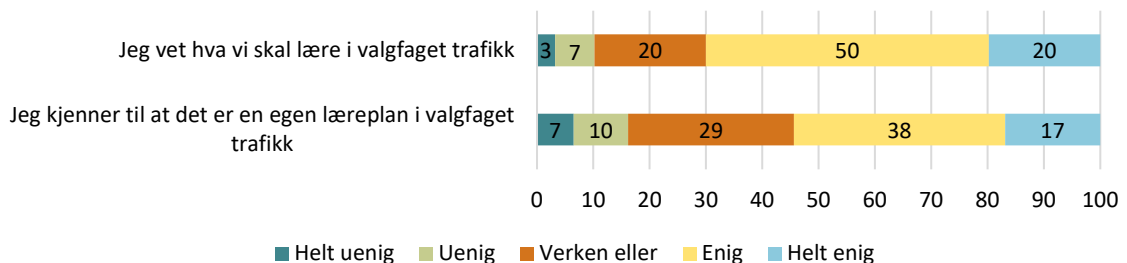
De neste spørsmålene handlet om læreren og samarbeidet med andre elever. Svarfordelingen på disse spørsmålene presenteres i figur 3.9.

Figur 3.9: Elevenes svar på spørsmål om læreren og samarbeidet i klassen. Prosent, $n = 1177$.

Det er veldig få som svarer helt uenig eller uenig på disse påstandene. Det er også jevnt omtrent 15% som svarer «verken eller», mens de fleste er enig og dernest helt enig. Dette viser at elevene er fornøyd med måten læreren motiverer læringen, forklarer stoffet og at samarbeidet i klassen er godt.

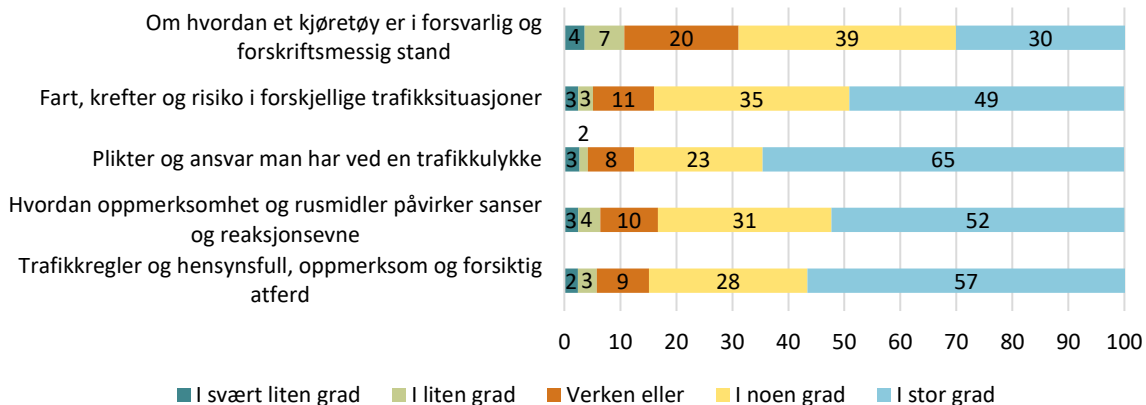
Elevene ble presentert for to påstander om læreplanen i valgfaget trafikk. Svarfordelingen på disse to påstandene er presentert i figur 3.10.

Figur 3.10: Elevenes svar på spørsmål om kjennskap til læreplanen. Prosent, $n = 1177$.

På begge spørsmål er de fleste enig i påstanden. Noen flere rapporterer å være enig i at de vet hva de skal lære, enn at de kjenner til at det er en egen læreplan i faget.

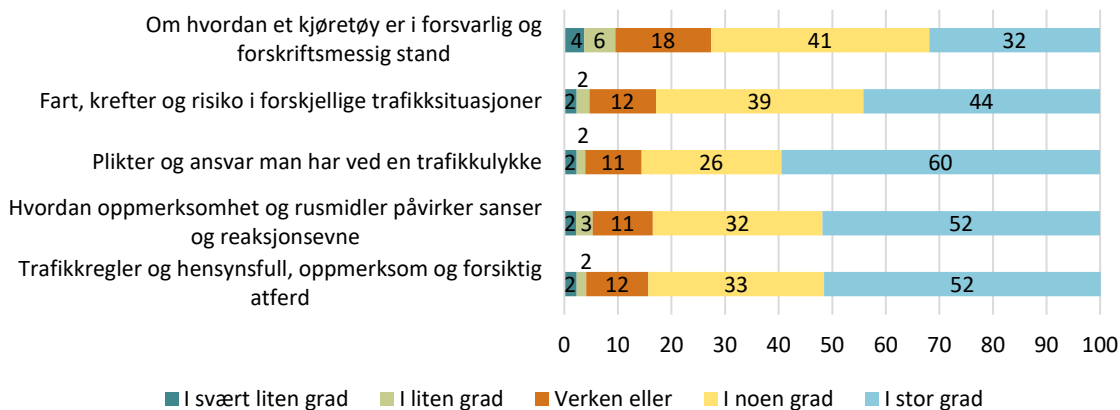
Elevene ble spurt i hvilken grad de hadde jobbet med ulike temaer fra læreplanen. Deres svar på disse spørsmålene er presentert i figur 3.11.

Figur 3.11: Elevenes svar på spørsmål om i hvilken grad de rapporterer å ha arbeidet med ulike temaer fra læreplanen. Prosent, n = 1177.

Det ser ut til at de fleste elevene rapporterer å ha jobbet i noen grad eller stor grad med de fleste temaene. Det er noen færre som rapporterer å ha arbeidet med hvordan et kjøretøy er i forskriftsmessig stand, og noen flere som har arbeidet med plikter og ansvar ved en ulykke.

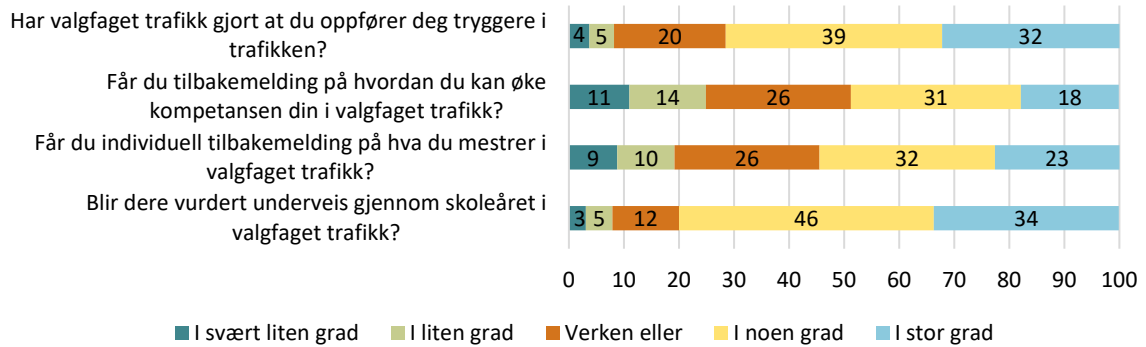
På samme måte ble elevene spurt om i hvilken grad de selv syns de hadde lært noe om de samme temaene. Disse svarene er presentert i figur 3.12.

Figur 3.12: Elevenes svar på spørsmål om i hvilken grad de rapporterer å ha lært noe om temaene fra læreplanen i valgfaget. Prosent, n = 1177.

Det ser ut til at de fleste elevene rapporterer å ha lært om temaene i noen eller stor grad. Dette gjelder jevnt over for alle temaene, med noe lavere grad for hvordan et kjøretøy er i forsvarlig stand, og noe større grad for plikter man har ved en trafikkulykke. Veldig få svarer å ha lært om temaene i svært liten eller liten grad. Det er en klar sammenheng mellom hvilke temaer som elevene har jobbet med og hvilke de opplever at de har lært mest om.

Videre ble elevene spurt om tilbakemelding de får i undervisningen, og om valgfaget fører til at elevene blir tryggere i trafikken. Svarene er presentert i figur 3.13.

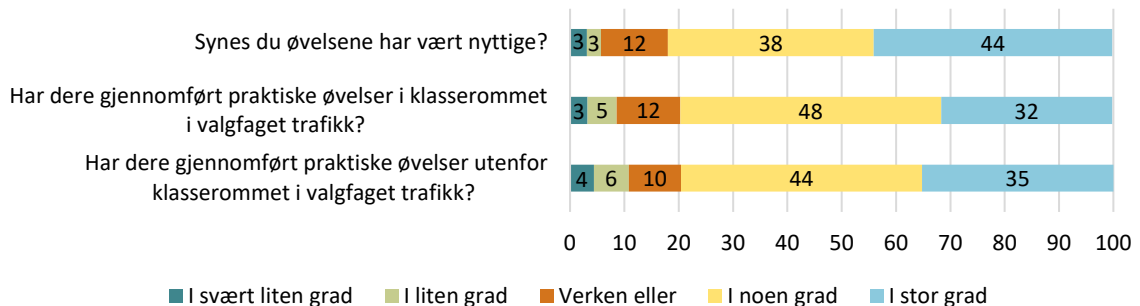

Figur 3.13: Elevenes svar på spørsmål angående tilbakemelding i valgfaget trafikk og om de blir tryggere i trafikken av å ta faget. Prosent, $n = 1177$.

De fleste svarer at de mottar tilbakemelding i noen grad eller i stor grad. Flere av elevene svarer at de blir vurdert underveis gjennom skoleåret enn at de får tilbakemelding på hvordan de kan øke kompetansen sin i faget. Sju av ti er enig i påstanden om at valgfaget trafikk har gjort at de føler seg tryggere i trafikken.

Når det gjelder spørsmål om lærebok i valgfaget trafikk, svarer 46,9% at de har «Lærebok for valgfaget trafikk» utarbeidet av Trygg Trafikk. Av de som rapporterer andre lærebøker, er «Veien til førerkortet» av Autoriserte Trafikkskolors Landsforbund (ATL) den mest brukte. Blant de som bruker boka utarbeidet av Trygg Trafikk, rapporterer 66,8% at boka er bra eller svært bra. Kun 5,6% beskriver den som dårlig eller svært dårlig.

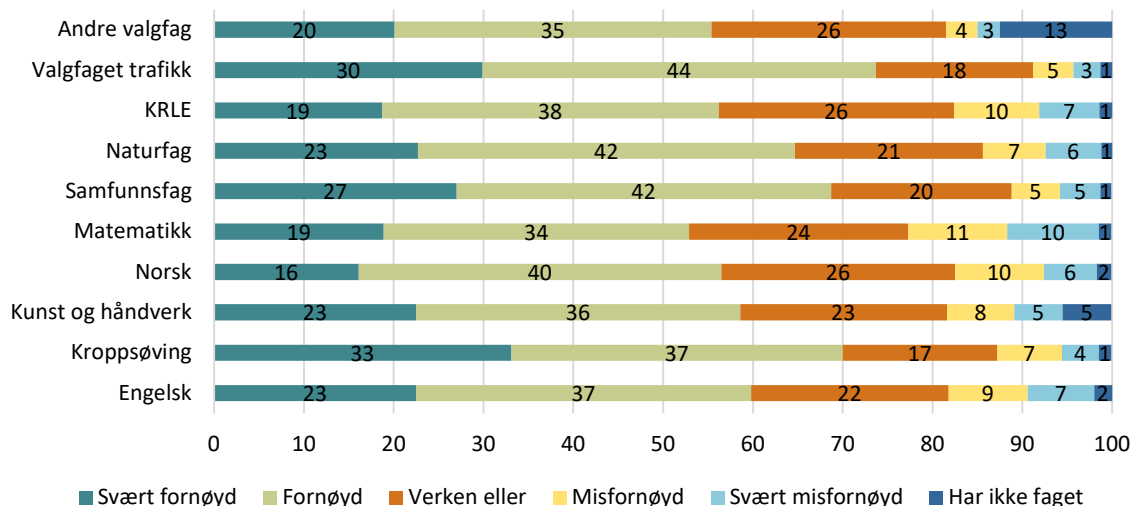
Elevene ble også bedt om å vurdere de praktiske øvelsene de har gjennomført i forbindelse med valgfaget. Svarene på disse spørsmålene er presentert i figur 3.14.

Figur 3.14: Elevenes svar på spørsmål om praktiske øvelser i valgfaget trafikk. Prosent, $n = 1177$.

De fleste elevene har i noen grad eller stor grad gjennomført praktiske øvelser både i og utenfor klasserommet i valgfaget trafikk. De fleste synes også at disse praktiske øvelsene har vært nyttige.

Til slutt ble elevene spurt om å vurdere hvor fornøyd de var med de ulike fagene de har på skolen. Svarfordelingen på dette spørsmålet er vist i figur 3.15.

Figur 3.15: Elevenes svar på spørsmål om hvor fornøyd de er med ulike fag. Prosent, n = 1176.

De fleste elevene er svært fornøyd eller fornøyd med alle fagene vi ba dem vurdere. Spesielt er mange svært fornøyd med kroppsøving og valgfaget trafikk, etterfulgt av samfunnsfag. Matematikk, KRLE og engelsk har flest misfornøyde elever, selv om de fleste er fornøyd også med disse fagene.

3.1.5 Svar på åpent spørsmål om hva som burde vært annerledes

Elevene fikk anledning til selv å foreslå ting de skulle ønske var annerledes i faget i et åpent kommentarfelt. En av de vanligste kommentarene gikk på at de ønsket seg mer praktisk arbeid, og mindre teori. En del foreslår å inkludere moped- og traktorførerkort i undervisningen, eller øvelseskjøring med bil. Videre svarer en del at de ikke har noe særlig å utsette på valgfaget trafikk.

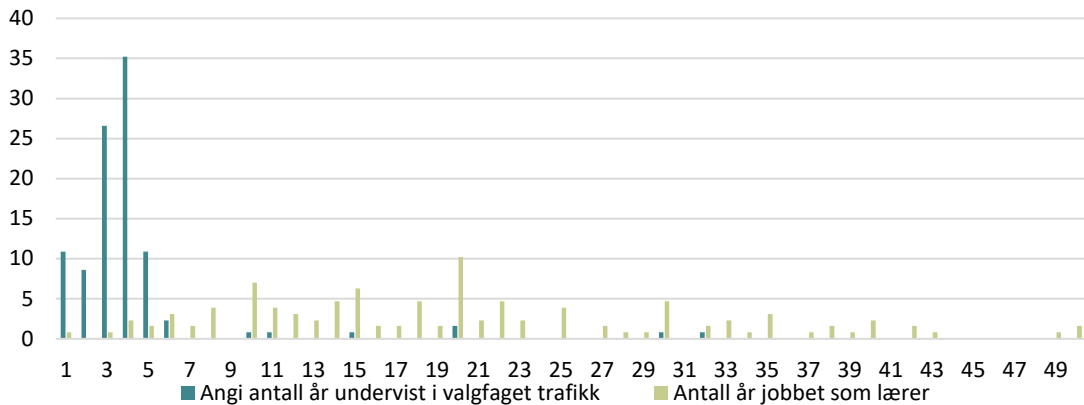
Alle resultater fra det åpne spørsmålet om elevene skulle ønske at noe var annerledes i valgfaget trafikk, er presentert i vedlegg C.

3.2 Resultater fra lærerundersøkelsen

3.2.1 Demografi, erfaring og undervisningsmateriell

I alt 128 lærere besvarte spørreskjemaet for lærere i valgfaget trafikk. Det var en overvekt menn (73,4%) blant deltakerne. Samtlige 18 fylker var representert, med flest fra Vest-Agder (13,3%), Oppland (10,9%), og Hordaland (9,4%).

Lærerne ble også spurt om hvor mange år de hadde jobbet som lærer og hvor lenge de hadde undervist i trafikk. Disse svarene er presentert i figur 3.16.

Figur 3.16: Lærernes svar på antall år undervist i trafikk og antall år jobbet som lærer (n = 128).

Valgfaget trafikk har eksistert siden 2013 noe som innebærer at man maksimalt kan ha undervist i dette i fem år. Vi ser at de fleste svarer at de har undervist i trafikk i fem år eller mindre i figur 3.16. Det har imidlertid også vært ulike varianter av trafikkundervisning i ungdomsskolen tidligere, og det er tydeligvis en del av lærerne (21%) som har undervist i trafikk også før valgfaget ble opprettet. En del av disse har hatt mopedopplæring tidligere. De fullstendige svarene fra det åpne kommentarfeltet om hva de som tidligere hadde undervist i trafikk hadde undervist i, kan finnes i vedlegg D.

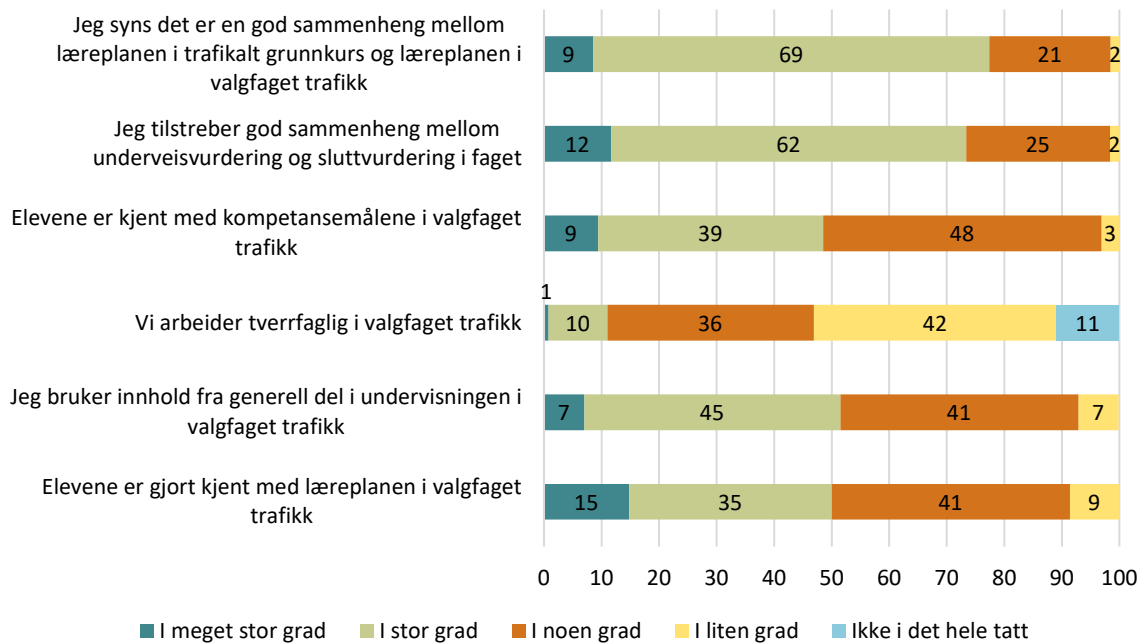
Kun to lærere (1,6%) underviser i valgfaget trafikk i 8. trinn; 32 (25%) underviser i 9. trinn, mens 125 (97,7%) underviser i 10. trinn. De fleste underviser kun én gruppe (68,8%), mens en fjerdedel underviser to (26,6%), og resten har tre eller flere (4,6%). Videre har seks lærere (4,7%) bare undervisning i valgfaget trafikk, mens 59 lærere (46,1%) underviser i ett til tre andre fag. Resten (49,2%) underviser i fire andre fag eller flere.

En stor andel (47,5%) rapporterer at de kan dra nytte av undervisningsopplegget i valgfaget trafikk i de andre fagene de underviser i. Kun 15,6% er uenig eller helt uenig i denne påstanden. Når de blir spurt om i hvilke fag de har nytte av å undervise i valgfaget trafikk, nevnes KRLE, samfunnsfag, norsk, naturfag og matematikk oftest. Tilsvarende svarer nesten tre av fire (73,8%) at de drar nytte av andre fag i undervisningen i valgfaget trafikk. Kun 1,6% rapporterer å være helt uenig eller uenig i denne påstanden.

Omtrent tre av fire (74,8%) sier at de bruker «Lærebok for valgfaget trafikk» utarbeidet av Trygg Trafikk som lærebok i undervisningen. Av andre lærebøker nevnes bare ATL sin lærebok «Veien til førerkortet». Av de som bruker læreboka til Trygg Trafikk, svarer 60,2% at boka fungerer bra eller svært bra, og 6,3% at den fungerer dårlig. Lærernes svar på de åpne spørsmålene om hva som fungerer bra og dårlig i læreboka, og om det er noe de savner i læreboka finnes i vedlegg E. Svarene fra lærerne om hvilke andre hjelpemidler enn lærebok de bruker i undervisningen finnes i vedlegg F.

3.2.2 Læreplanen og tverrfaglighet

Lærerne ble også spurt om læreplanen og innholdet i faget. Svarene på spørsmålene innen disse temaene er presentert i Figur 3.17.

Figur 3.17: Lærernes svar på påstander om læreplanen og innholdet i valgfaget trafikk. Prosent, n = 128.

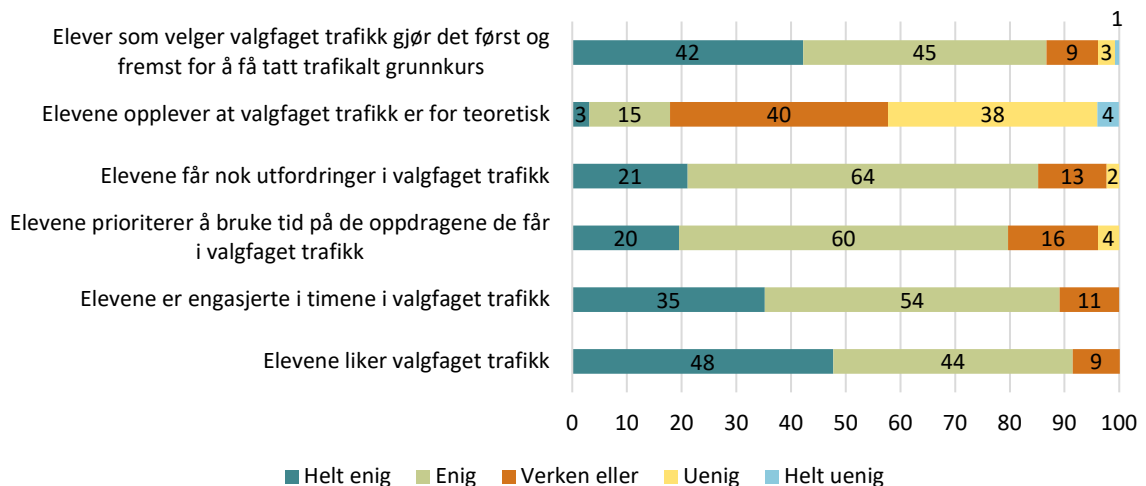
Lærerne rapporterer at elevene i noen eller stor grad er gjort kjent med læreplanen i valgfaget trafikk. Omtrent like mange lærere rapporterer i noen eller stor grad at de bruker innhold fra generell del i undervisningen i valgfaget trafikk. På spørsmål om de jobber tverrfaglig, svarer de fleste at de gjør dette i liten eller noen grad, og én av ti svarer at de ikke gjør det i det hele tatt.

De fleste tilstreber i stor grad sammenheng mellom undervisvurdering og sluttvurdering i faget. De fleste lærerne synes at det er god sammenheng mellom læreplanen i TKG og læreplanen i valgfaget trafikk.

3.2.3 Lærernes vurdering av elevgruppa

Lærerne ble bedt om å ta utgangspunkt i elevgruppa de vanligvis underviser i valgfaget trafikk, og fikk en rekke spørsmål om denne. De første spørsmålene omhandlet lærernes oppfatning av elevenes motivasjon og opplevelse av valgfaget. Disse svarene er presentert i figur 3.18.

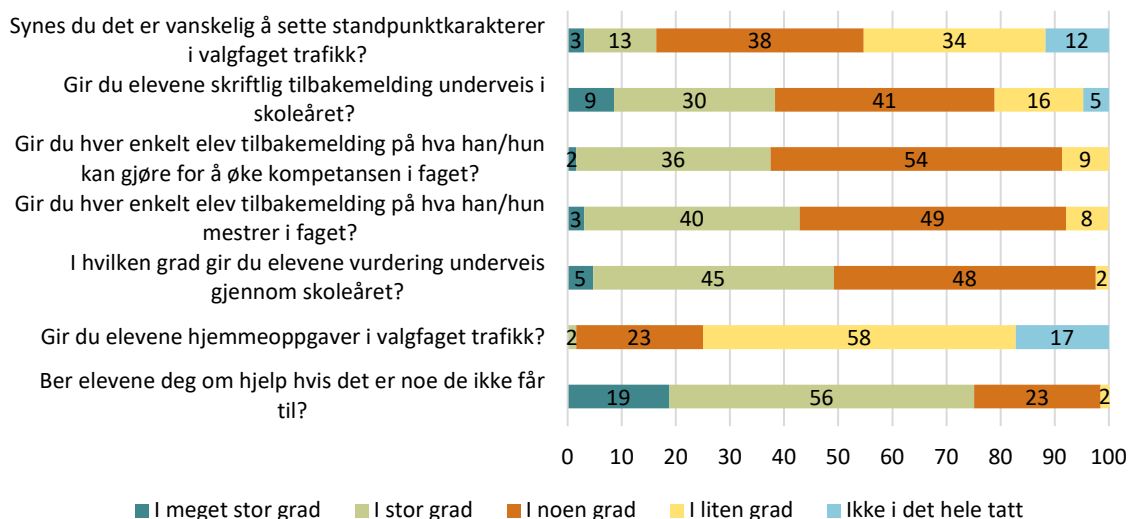

Figur 3.18: Lærernes svar på påstander om elevgruppas engasjement og motiver for å velge valgfaget trafikk. Prosent, $n = 128$.

Nesten alle lærerne mener at elevene liker valgfaget trafikk. I tillegg opplever de at elevene er engasjerte i timene. Lærerne er også enig i at elevene prioriterer å bruke tid på oppdragene de får i faget, men andelen som er helt enig er noe lavere her. Det samme gjelder spørsmålet om elevene får nok utfordringer. Nesten alle lærerne er enig i at elevene tar valgfaget trafikk først og fremst for å ta TGK. På påstanden om at elevene opplever valgfaget som for teoretisk, svarer de fleste «uenig» eller «verken eller».

Lærerne ble også spurt direkte om tilbakemelding og vurdering i valgfaget trafikk. Svarene på disse spørsmålene er presentert i figur 3.19.

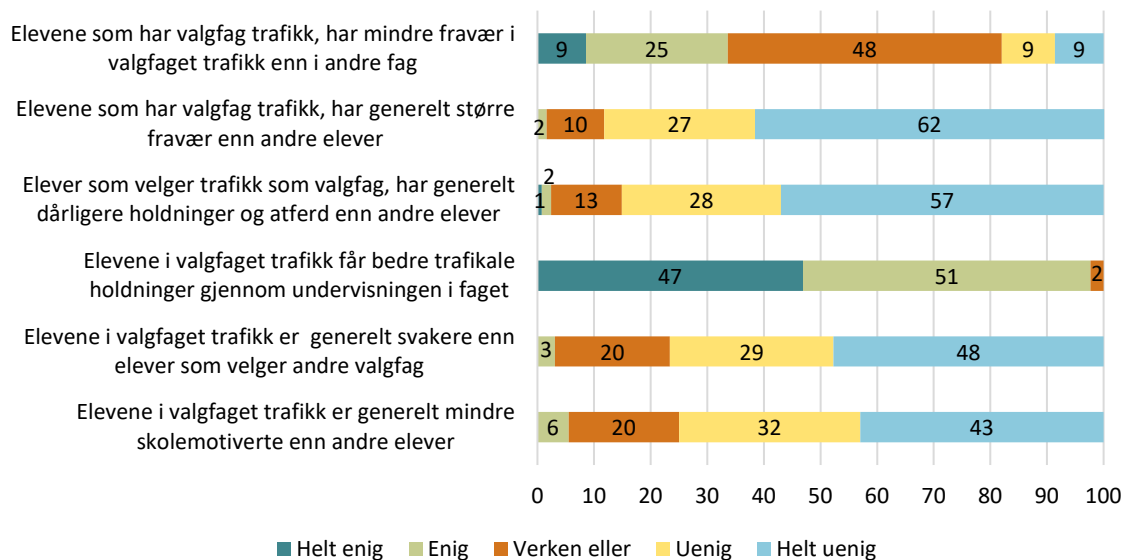
Figur 3.19: Lærernes svar på spørsmål om tilbakemelding til og vurdering av elevene i valgfaget trafikk. Prosent, $n = 128$.

De fleste lærerne rapporterer at elevene i stor eller meget stor grad ber om hjelp dersom de trenger det. Få av lærerne sier at de gir hjemmeoppgaver (lekser) i valgfaget trafikk.

Mer enn halvparten sier at de i noen eller stor grad gir elevene vurdering underveis i skoleåret. Lærerne rapporterer også at de gir hver elev tilbakemelding på hva de mestrer og på hva elevene kan gjøre for å øke kompetansen sin i faget. Lærerne sier at de i noe mindre

grad gir skriftlig tilbakemelding underveis i skoleåret. De fleste lærere svarer at de i noen grad eller i liten grad synes det er vanskelig å sette standpunkt karakter. Flest svarer «i noen grad», noe som tyder på at dette kan være utfordrende.

Deretter ble lærerne spurt om å beskrive elevgruppa, særlig med tanke på deres motivasjon og trafikkholdninger. Svarfordelingen på disse spørsmålene er presentert i figur 3.20.

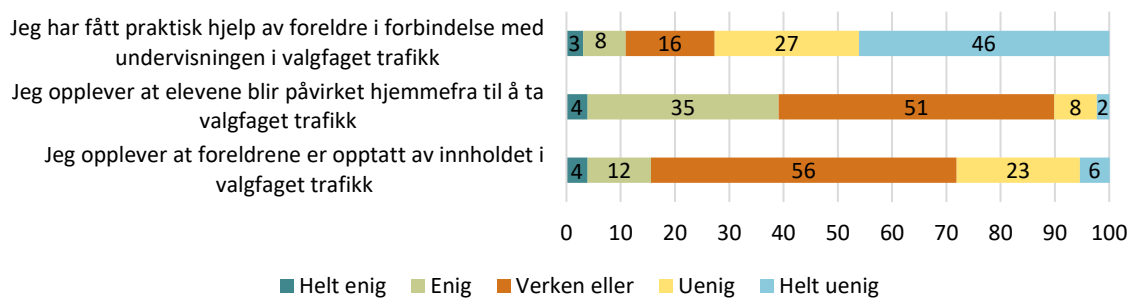
Figur 3.20: Lærernes svar på påstander om elevgruppa de underviser i valgfaget trafikk. Prosent, n = 128.

De fleste av lærerne er helt uenig eller uenig i at elevgruppa i valgfaget trafikk er mindre skolemotiverte enn andre elever. Lignende svarfordeling finner vi på påstanden om at elevgruppa er svakere enn elever som velger andre valgfag.

Nesten alle er enig i at elevene får bedre trafikale holdninger gjennom valgfaget. Både når det gjelder elevgruppas generelle holdninger og fraværsprosent svarer lærerne at de er uenig eller helt uenig i at elevgruppa har dårligere holdninger og mer fravær enn andre elever. Nær halvparten svarer «verken eller» på påstanden om at elevgruppa i valgfaget trafikk har færre fraværstimer i valgfaget enn i andre fag, og en god del er enig.

3.2.4 Samarbeid med hjemmet

Lærerne ble spurt om hjemmets påvirkning på elevene som har valgfaget trafikk. Svarene på tre spørsmål om dette er presentert i Figur 3.21.

Figur 3.21. Lærernes svar på påstander om hjemmets påvirkning for elevene i valgfaget trafikk. Prosent, n = 128.

På spørsmålet om foreldrene til elevene er opptatt av innholdet i valgfaget, svarer godt over halvparten «verken eller», og omtrent én av fire svarer «uenig». De fleste svarer også

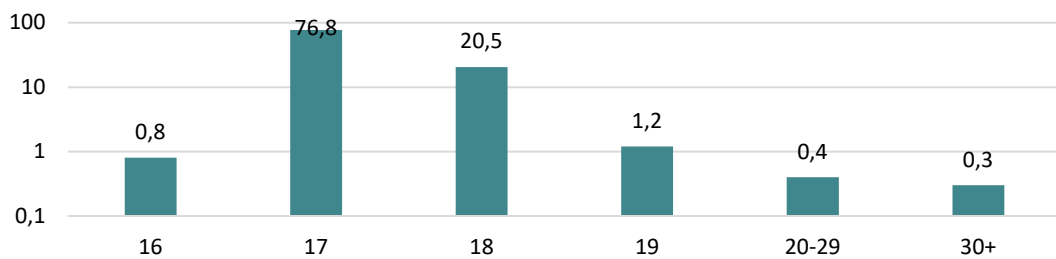
«verken eller» på påstanden om at elevene blir påvirket hjemmefra til å velge valgfaget trafikk, men én av tre er enig dette. Lærerne er derimot helt uenig i at de har fått praktisk hjelp av foreldre i forbindelse med undervisningen i faget.

3.3 Resultater fra førerkortundersøkelsen

For å sammenligne ungdom med og uten valgfaget trafikk når det gjelder holdninger til trafikksikkerhet og atferd i trafikken, benytter vi som nevnt data fra en undersøkelse blant førere av moped og lett MC som TØI nylig har gjennomført (Sagberg & Johansson, 2018). I denne førerkortundersøkelsen ble deltakere blant annet spurt om de hadde tatt trafikalt grunnkurs som en del av valgfaget trafikk.

3.3.1 Demografi

Figur 3.22 viser aldersfordelingen i utvalget i førerkortundersøkelsen, dvs. både moped og lett MC.

Figur 3.22: Utvalget av førere av moped og lett MC fordelt på alder. Logaritmisk skala, $n = 1896$.

De fleste (3/4) i dette utvalget er 17 år. Dette henger sammen med at de fleste var ca. 16 år da de tok førerkortet i 2016, og undersøkelsen ble gjennomført i 2017. Kun noen få var over 20 år da undersøkelsen ble gjennomført.

Siden utvalget stort sett består av ungdom under 19 år, har de fleste (62,8%) kun grunnskole som høyeste fullførte utdanning, men ca. en tredel (35,4%) hadde fullført videregående skole. De resterende hadde mindre enn tre år høyere utdanning (1,4%) eller flere enn tre år høyere utdanning (0,4%).

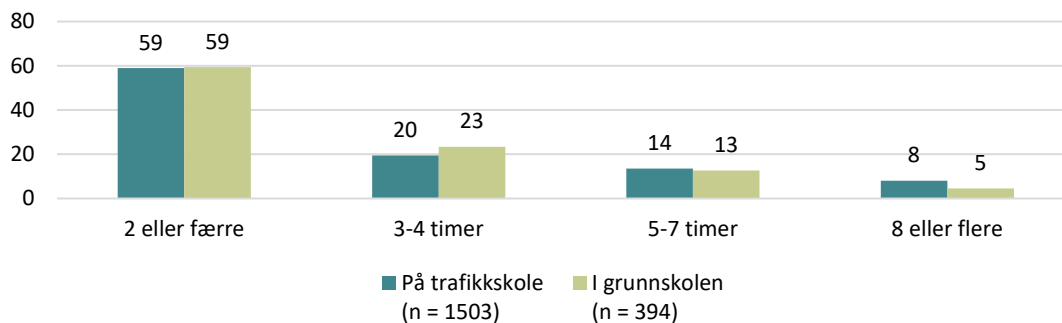
Tabell 3.4 viser antall trafikkuhell fordelt på hvor deltakerne tok TGK.

Tabell 3.4: Antall trafikkuhell og hvor deltakerne gjennomførte TGK, $n = 1896$.

Trafikalt grunnkurs	Antall trafikkuhell siden 2016			
	0	1-2	3-5	6 +
På trafikkskole	63,5%	33,1%	2,6%	0,8%
I grunnskolen	66,0%	30,2%	3,0%	0,8%
Total	64,0%	32,5%	2,7%	0,8%

Tabell 3.4 viser at veldig lite skiller de to gruppene når det gjelder antall uhell. Det er noen få prosentpoeng færre som har hatt uhell blant dem som tok TGK i grunnskolen. En kjøkvadrattest viser at de to gruppene ikke er signifikant forskjellige.

Figur 3.23 viser antall kjøretimer utover de obligatoriske som deltakerne oppgir, fordelt på hvor de tok TGK.

Figur 3.23: Antall kjøretimer utover de obligatoriske deltakerne rapporterer å ha hatt. Prosent.

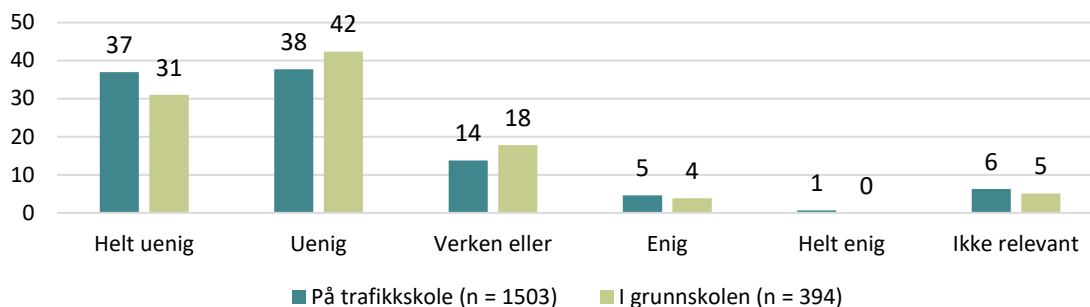
Figuren viser en litt større spredning blant de som tok TGK på trafikkskole med en noe større prosentandel i øvre ende av skalaen. Forskjellen er imidlertid ikke statistisk signifikant (kjikvadrattest).

På spørsmålet om de eier et trimmet kjøretøy svarer 15,2% av de som tok TGK på trafikkskole at de har det, mens 18% av de som tok TGK i grunnskolen svarer dette. Heller ikke denne forskjellen er statistisk signifikant.

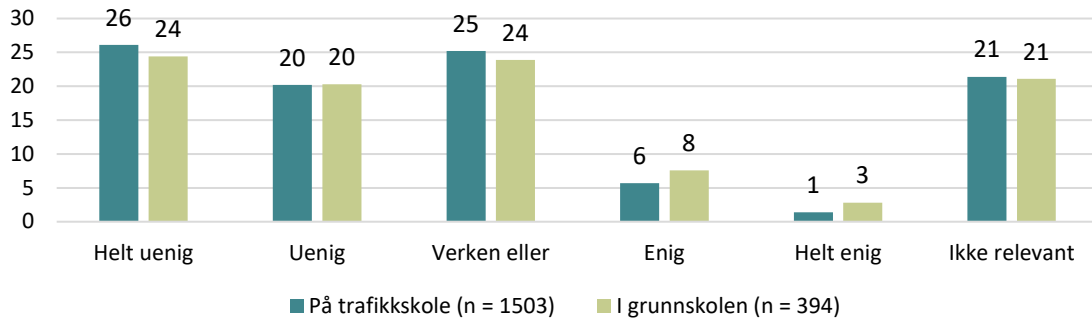
I tillegg undersøkte vi hvorvidt det var forskjeller i hvor de med førerkort for moped og lett MC tok TGK. En slik forskjell vil kunne kamuflere eller påvirke andre forskjeller mellom de som tok TGK i grunnskolen eller på trafikkskole. Det ble ikke funnet noen betydelig forskjell i andelen mopedførere (26%) og førere av lett MC (17%) som tok TGK i grunnskolen.

3.3.2 Selvrapportert ferdighet

Deltakerne svarte også på seks spørsmål om egen ferdighet som sjåfør. De to første av disse dreide seg om kjøring i dårlig vær, spesifikt på våte veier (figur 3.24) og på snø og is (figur 3.25).

Figur 3.24: Deltakernes svar på påstanden om at deltakerne er dårligere sjåfører enn gjennomsnittet på våte veier fordelt etter om de tok trafikkalt grunnkurs på trafikkskole eller i grunnskolen. Prosent, n = 1896.

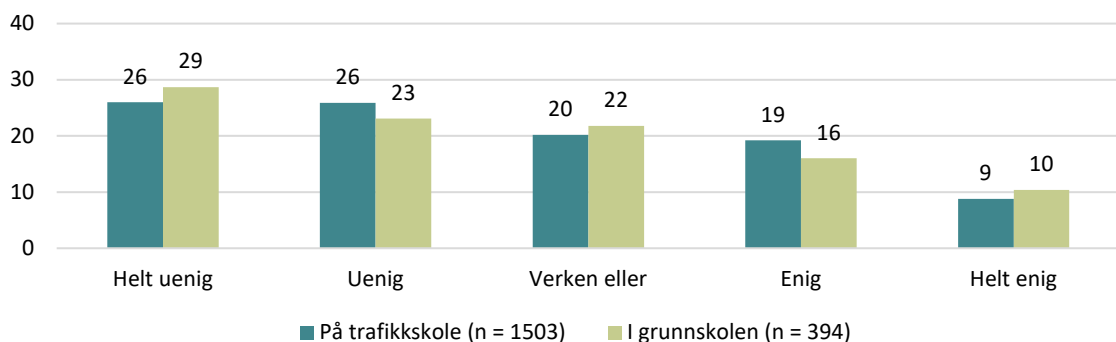
Figur 3.25: Deltakernes svar på påstanden om at de er dårligere sjåfører enn gjennomsnittet på snø og is fordelt etter om de tok trafikalt grunnkurs på trafikkskole eller i grunnskolen. Prosent, n = 1896.

Figurene viser at også når det gjelder spørsmål om kjøreferdighet ser de to gruppene ut til å være like. De fleste er uenig eller helt uenig i at de er dårligere sjåfører enn gjennomsnittet til å kjøre på is og på våte veier. En av fem svarer at kjøreferdigheter på snø og is er irrelevant noe som antagelig skyldes at mange ikke kjører på vinterføre. Ingen av disse spørsmålene var signifikant forskjellige mellom gruppene ifølge en uavhengig t-test.

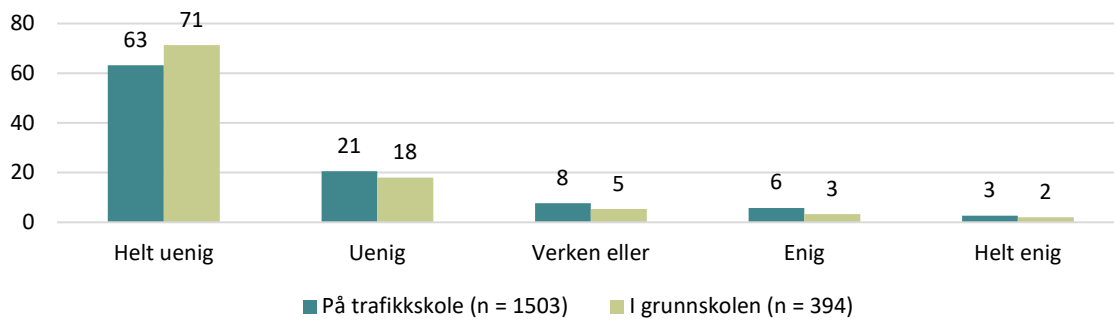
I tillegg stilte vi fire spørsmål om selvrapportert ferdighet ved vanlige kjøreforhold. De ble bedt om å si hvor enig de var i utsagn som «Jeg er en bedre fører enn gjennomsnittet», «Jeg har dårligere kontroll over kjøretøyet enn gjennomsnittet», «Jeg havner i flere nestenulykker enn gjennomsnittet» og «Jeg leser trafikken bedre enn gjennomsnittet». Disse fire ble slått sammen til et gjennomsnitt. Det var ingen signifikant forskjell mellom de som tok TGK i grunnskolen (M = 4,0, SD = 0,54) og de som tok det på trafikkskole (M = 4,0, SD = 0,56) (testet med en uavhengig t-test).

3.3.3 Risikoatferd

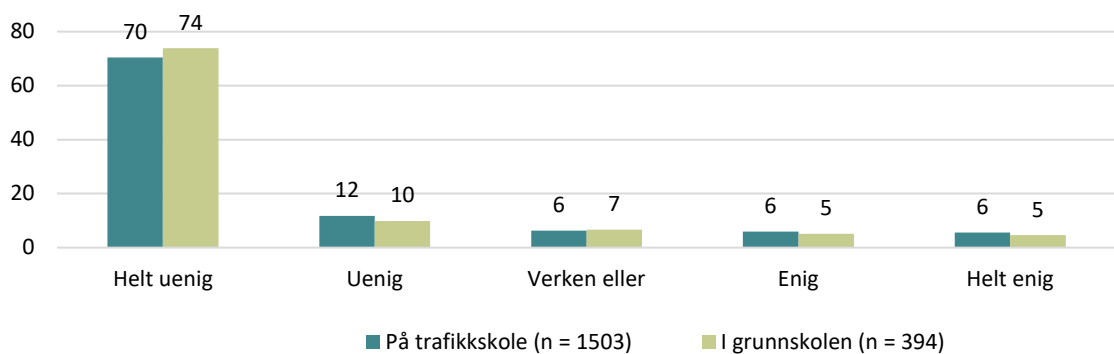
Deltakere svarte også på spørsmål om selvrapportert risikoatferd. figur 3.26 til figur 3.30 viser prosentvis svarfordeling på spørsmål om risikoatferd.

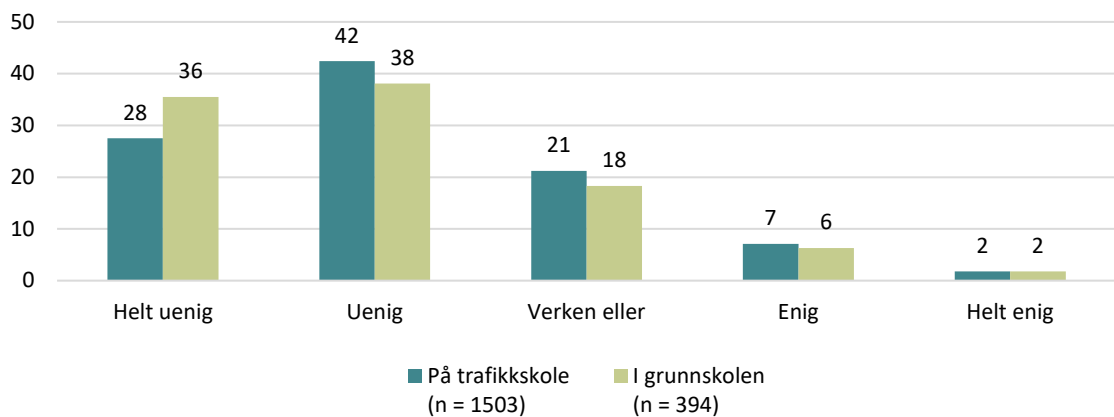
Figur 3.26: Deltakernes svar på påstanden om at de kjører fort gjennom skarpe svinger og strekninger fordelt etter om de tok trafikalt grunnkurs på trafikkskole eller i grunnskolen. Prosent, n = 1896.

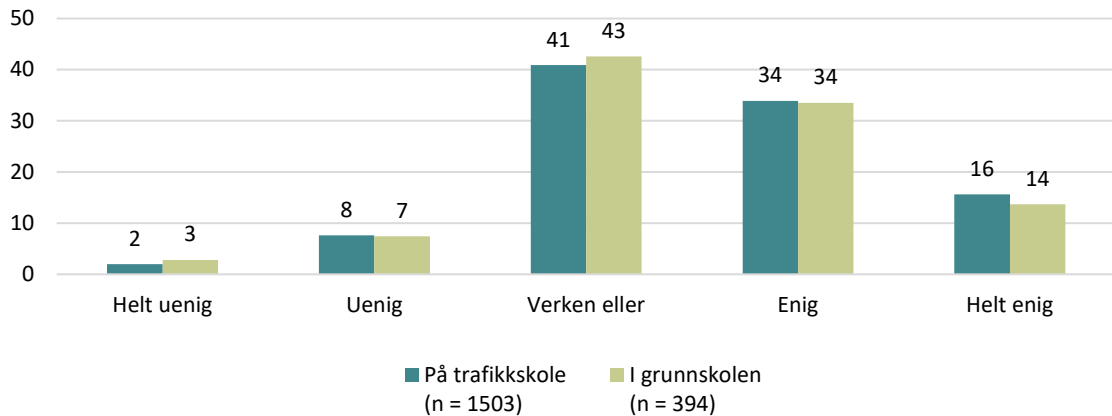
Figur 3.27: Deltakernes svar på påstanden om at de kjører forbi langs midtlinja selv om det kommer motende trafikk fordelt etter om de tok trafikalt grunnkurs på trafikkskole eller i grunnskolen. Prosent, n = 1896.

Figur 3.28: Deltakernes svar på påstanden om at de noen ganger kjører på bakhjulet fordelt etter om de tok trafikalt grunnkurs på trafikkskole eller i grunnskolen. Prosent, n = 1896.

Figur 3.29: Deltakernes svar på påstanden om at de ofte tar sjanser i trafikken. Prosent, n = 1896.

Figur 3.30: Deltakernes svar på påstanden om at de overholder trafikkreglene oftere enn vennene sine fordelt etter om de tok trafikkalltid grunnkurs på trafikkskole eller i grunnskolen. Prosent, $n = 1896$.

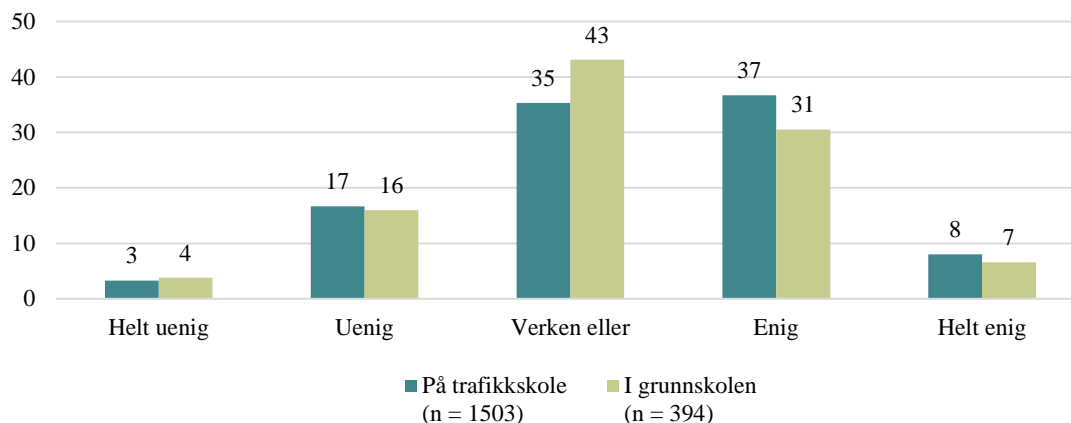
Det er ingen betydelige forskjeller mellom de to gruppene på noen av spørsmålene med unntak av spørsmålet om hvor ofte deltakere tar sjanser i trafikken ($t(1895) = 2,31, p = 0,021$). Her ser det ut til at de som tok TGK i grunnskolen er noe tryggere og tar færre sjanser i trafikken. Videre viser spørsmålene at deltakerne i ganske stor grad kjører på trafikksikre måter, med noen mindre grupper som viser mer risikofylt atferd.

3.3.4 Trafikksikkerhetsholdninger

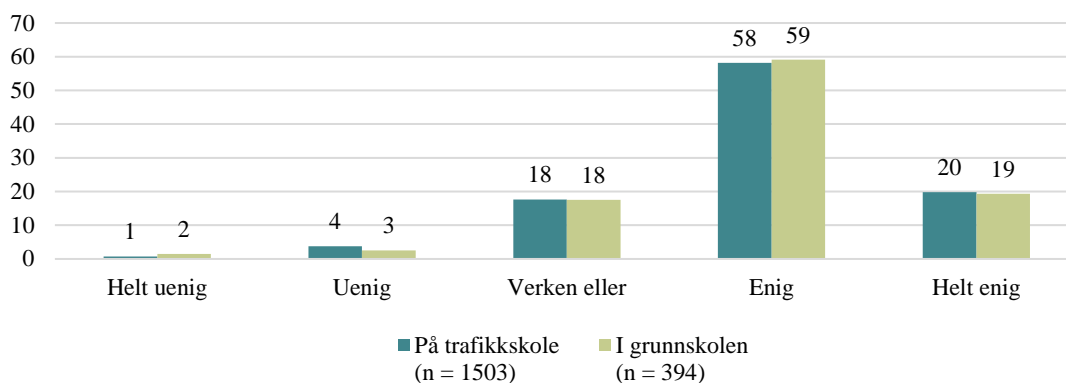
For å lage en robust skåre for holdninger, slo vi sammen de seks spørsmålene vi stilte om dette. Disse spørsmålene var formulert eksempelvis som «Det er viktig å fremme trafikksikkerhet» og «Mange kjører fortere enn fartsgrensene fordi grensene er for lave». Svarene ble gitt på skalaer med fem punkter. Vi beregnet gjennomsnittsskåre for de seks spørsmålene for hver av gruppene. Resultatene viser at også når det gjelder holdninger til trafikksikkerhet svarte de som tok TGK på trafikkskole ($M = 3,0, SD = 0,42, n = 1503$) og grunnskole ($M = 3,0, SD = 0,44, n = 394$) nesten helt likt. Forskjellen mellom dem var heller ikke statistisk signifikant (testet med en uavhengig t-test).

3.3.5 Samspill og synlighet

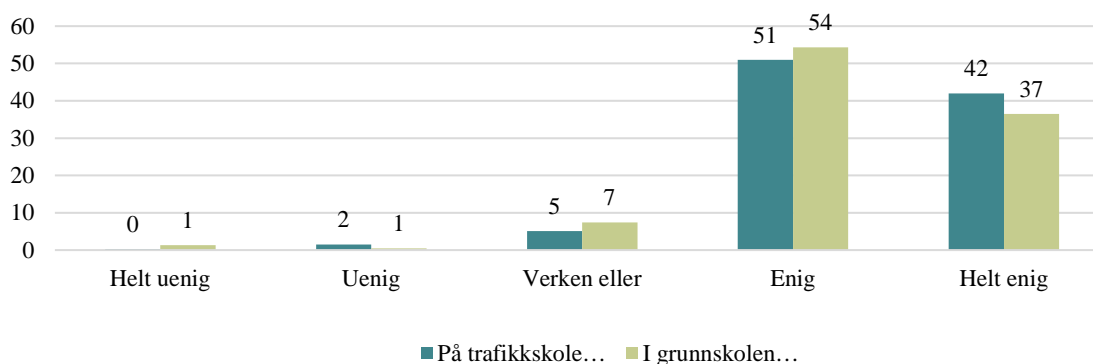
Deltakerne fikk også spørsmål om samhandling og samspill i trafikken og om bruk av plagg for synlighet og beskyttelse i trafikken. Figur 3.30, Figur 3.31 og figur 3.32 viser deltakernes svarfordeling på spørsmål om samspill i trafikken, fordelt på hvor deltakerne tok TGK.

Figur 3.31: Deltakernes svar på påstanden om at de synes det er enkelt å forutse hva andre gjør i trafikken fordelt etter om de tok trafikalt grunnkurs på trafikkskole eller i grunnskolen. Prosent, n = 1896.

Figur 3.32: Deltakernes svar på påstanden om at de er ekstra forsiktige nær andre trafikanter fordelt etter om de tok trafikalt grunnkurs på trafikkskole eller i grunnskolen. Prosent, n = 1896.

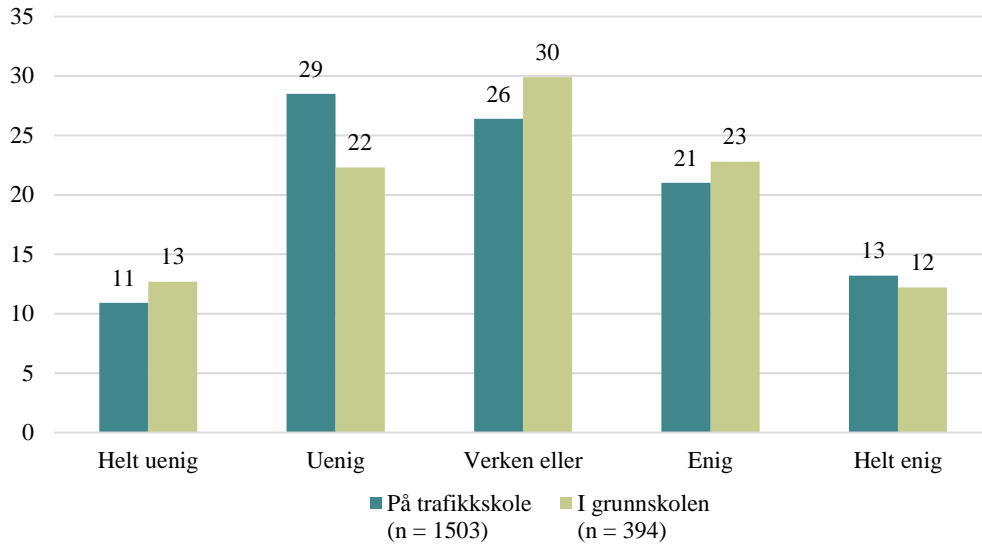
Figur 3.33: Deltakernes svar på påstanden om at de alltid ser etter tegn fra andre trafikanter fordelt etter om de tok trafikalt grunnkurs på trafikkskole eller i grunnskolen. Prosent, n = 1896.

Det ser ikke ut til å være noen forskjeller mellom de to gruppene, verken når det gjelder hvor lett de synes det er å forutse andre trafikanter eller hvor forsikte de er nær andre trafikanter. Vi fant en signifikant effekt testet med en uavhengig t-test ($t(1895) = 2,24, p = 0,025$) på spørsmål om å se etter tegn fra andre trafikanter. Her ser det ut til at de med

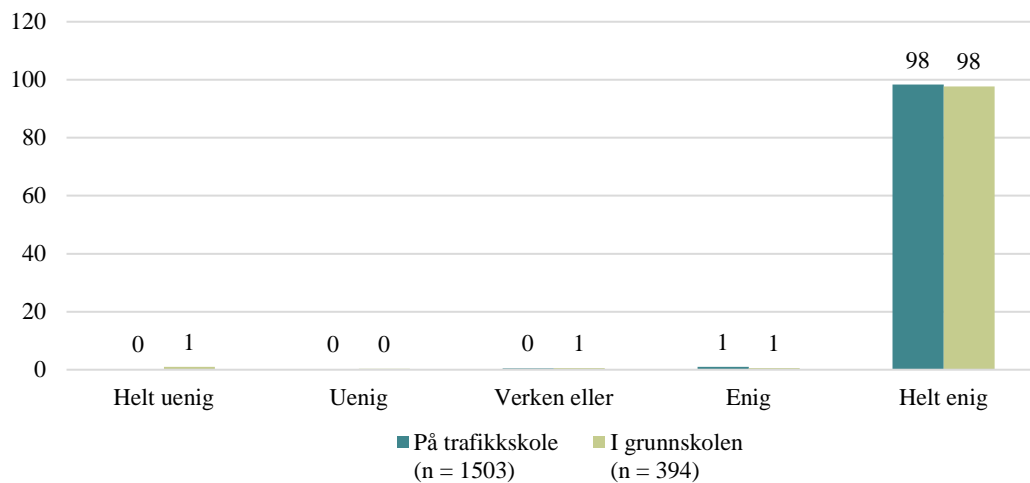

TGK fra trafikkskole skårer litt bedre enn de med TGK fra grunnskolen. Alt i alt virker det som at deltakerne i stor grad fokuserer på samhandling i trafikken.

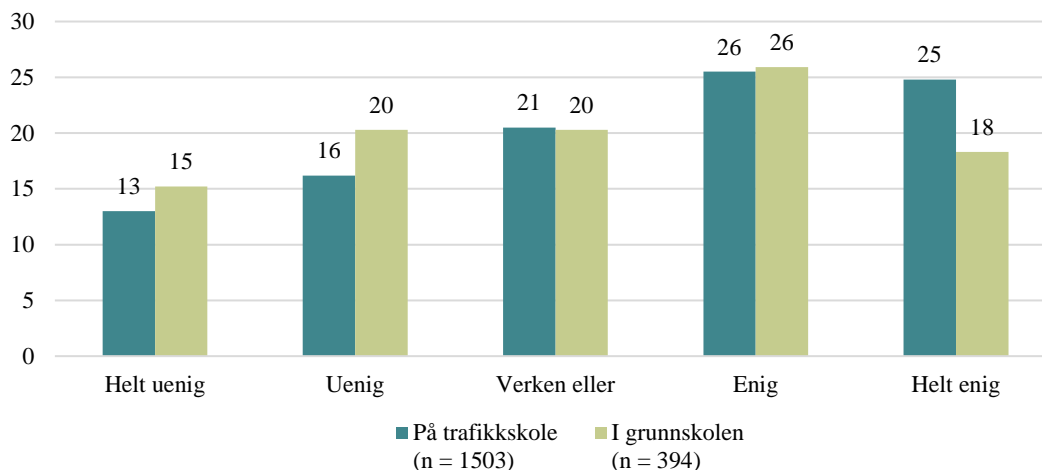
Figur 3.34, figur 3.35 og figur 3.36 viser prosentvis svarfordeling på spørsmål om plagg for synlighet og beskyttelse i trafikken.

Figur 3.34: Deltakernes svar på påstanden om hvor ofte de bruker klær som øker synlighet når de kjører fordelt etter om de tok trafikalt grunnkurs på trafikkskole eller i grunnskolen. Prosent, n = 1896.

Figur 3.35: Deltakernes svar på påstanden om hvor ofte de bruker hjelm fordelt etter om de tok trafikalt grunnkurs på trafikkskole eller i grunnskolen. Prosent, n = 1896.

Figur 3.36: Deltakernes svar på påstanden om hvor ofte de bruker tykke, beskyttende klær fordelt etter om de tok trafikkalt grunnkurs på trafikkskole eller i grunnskolen. Prosent, $n = 1896$.

Når det gjelder plagg for synlighet og beskyttelse er det noen forskjeller. Vi finner en statistisk signifikant forskjell når vi ser på å bruke tykke klær med polstring ($t(1895) = 2,75$, $p = 0,006$). Her skårer trafikkskoleelevene noe bedre enn de med TGK fra grunnskolen.

3.3.6 Aldersfordeling ved førerkort for moped og lett MC

Vi sammenlignet alder ved førerprøven mellom dem som hadde tatt TGK i grunnskolen, og dem som tok det på trafikkskole.

I spørreskjemaet hadde førerne oppgitt alderen sin i hele år på tidspunktet de svarte på skjemaet, altså i desember. For å finne fram til alderen til deltakerne da de tok førerkortet, regnet vi først om alderen (i hele år) til måneder. Vi antok at gjennomsnittlig alder var et halvt år mer enn alderen oppgitt i hele år, og vi la derfor til seks måneder for alle¹. Da førerne også hadde oppgitt i hvilken måned i 2016 de tok førerkort, kunne vi beregne hvor lenge (i måneder) de hadde hatt førerkort da de svarte på spørreskjemaet. Antall måneder med førerkort ble så trukket fra alderen i måneder på svartidspunktet. Dette ga alder i måneder på førerkorttidspunktet, som vi så regnet om til alder i år ved å dividere med 12. Denne beregningen viste at gjennomsnittsalder ved førerprøven var 16,2 år for moped og 16,5 år for lett MC. De som ikke husket når de tok førerkortet, ble ekskludert fra denne beregningen. Resultatene er presentert i tabell 3.5 for mopedførere og tabell 3.6 for førere av lett MC. Førere over 25 år er ikke inkludert i resultatene i tabellene, da de er unntatt fra kravet om TGK.

¹ Selv om dette ikke gir korrekt alder i måneder for den enkelte fører, regner vi med at avvikene vil jevne seg ut når vi beregner gjennomsnitt over alle førerne, slik at vi får tilnærmet samme verdi som om vi hadde hatt nøyaktig alder for hver fører.

Tabell 3.5: Alder ved avlagt førerprøve blant mopedførere under 25 år, etter kjønn og hvor de tok grunnkurset. Gjennomsnitt (Gj.sn.), standardavvik (SD) og antall (N). Hentet fra Sagberg & Johansson, 2018.

Kjønn		Trafikalt grunnkurs		Total
		Trafikkskole	Grunnskole	
Mann	Gj.sn.	16,1	16,2	16,1
	SD	0,4	0,4	0,4
	N	270	90	360
Kvinne	Gj.sn.	16,2	16,2	16,2
	SD	0,6	0,8	0,6
	N	270	98	368
Total	Gj.sn.	16,1	16,2	16,2
	SD	0,5	0,7	0,5
	N	540	188	728

Tabell 3.6: Alder ved avlagt førerprøve blant førere av lett MC under 25 år, etter kjønn og hvor de tok grunnkurset. Gjennomsnitt (Gj.sn.), standardavvik (SD) og antall (N). Hentet fra Sagberg & Johansson, 2018.

Kjønn		Trafikalt grunnkurs		Total
		Trafikkskole	Grunnskole	
Mann	Gj.sn.	16,3	16,4	16,3
	SD	0,5	0,5	0,5
	N	722	146	868
Kvinne	Gj.sn.	16,4	16,4	16,4
	SD	0,5	0,4	0,5
	N	170	39	209
Total	Gj.sn.	16,3	16,4	16,3
	SD	0,5	0,5	0,5
	N	892	185	1077

Begge gruppene førere ser ut til å avlegge førerprøven ved samme alder uavhengig av om de har tatt grunnkurset ved en trafikkskole eller som en del av grunnskoleundervisningen.

3.3.7 Andel som tar valgfag

I mopedutvalget var det 582 (74%) som tok TGK på trafikkskole. De resterende tok det i grunnskolen. Av de som tok grunnkurset i skolen tok 60 (29%) det som enkeltstående undervisning, mens 146 (71%) tok det som en del av trafikk valgfag.

I utvalget av førere med førerkort for lett MC var det 921 (83%) som tok TGK på trafikkskole. De resterende tok det i grunnskolen. Av dem som tok grunnkurset i skolen, tok 74 (39%) det som enkeltstående undervisning, mens 114 (61%) tok det som en del av trafikk valgfag. Blant førerne av lett MC er det altså en noe høyere andel som tok grunnkurset ved en trafikkskole enn det er blant mopedførerne.

4 Diskusjon og konklusjon

Innledningsvis presenterte vi følgende fem problemstillinger som TT ønsket å få belyst i denne undersøkelsen:

1. Hvor mange gjennomfører trafikalt grunnkurs som en del av valgfaget trafikk, og skiller disse elevene seg fra øvrige elever?
2. Hvordan gjennomføres undervisningen i valgfaget - hva synes elevene om innhold, metoder og undervisningsmaterieell?
3. Hva er lærernes fortolkning av læreplanen, undervisningen og tilgjengelig materieell/læringsressurser?
4. Har elevene som har gjennomgått valgfaget trafikk, fått bedre holdninger og atferd når det gjelder trafikksikkerhet gjennom valgfaget trafikk enn elever som ikke har hatt slik undervisning? Hvis ja, hvordan kommer dette til uttrykk?
5. I hvilken grad kan elevenes oppfatninger, holdninger og atferd, slik de framkommer i spørreundersøkelsen, tolkes og forstås i lys av Trygg Trafikks modell for atferdspåvirkning (MAP) (Bjørnskau et al., 2017)?

I dette drøftingskapitlet vil vi presentere og diskutere resultatene i lys av disse problemstillingene. Noen av problemstillingene er rent deskriptive og derfor ikke spørsmål som trenger mye drøfting. Det gjelder særlig problemstilling 1 og 2. Problemstillingene 3, 4 og 5 er alle problemstillinger der det ikke uten videre kan gis ett klart svar og der det følgelig er naturlig å drøfte resultatene i mer detalj.

4.1 Skiller elevene i valgfaget trafikk seg fra andre elever?

Nesten alle elevene tar trafikalt grunnkurs som en del av valgfaget, og ni av ti elever oppgir at muligheten for å ta trafikalt grunnkurs var viktig for deres valg av trafikk valgfag.

Når det gjelder spørsmålet om elevene som har valgfaget trafikk skiller seg fra andre elever, er det begrenset hva denne undersøkelsen kan vise i og med at vi bare har spurt elever som har valgfaget trafikk om deres oppfatninger, holdninger og atferd. Vi kan imidlertid bruke svarene fra lærerne til å belyse dette spørsmålet.

Vi stilte lærerne flere spørsmål om elevene i valgfaget trafikk var mindre skolemotiverte, svakere faglig osv. enn andre elever, og på alle disse spørsmålene svarte et meget klart flertall av lærerne at det ikke var tilfellet. Tre av fire lærere var uenige i at elevene i valgfaget trafikk var mindre motiverte eller svakere faglig. Hele åtte av ti var uenige i at elevene i valgfaget trafikk hadde mer fravær enn andre elever, og en like stor andel var uenige i at elevene i valgfaget trafikk hadde dårligere holdninger enn andre elever.

Videre viser svarene fra elevene som har valgfaget trafikk, at de selv mener de er mer opptatt av trafikksikkerhet enn andre elever på skolen. Dette gjelder for eksempel bruk av sykkelhjelm.

Ut fra disse svarene er det ikke grunn til å tro at elevene som tar valgfaget trafikk skiller seg negativt fra andre elever; lærernes oppfatninger og elevenes egne svar kan snarere tyde på det motsatte.

4.2 Hva mener elevene om metoder og undervisning?

Elevene svarer gjennomgående at de er fornøyd med metoder og undervisning i valgfaget trafikk. En stor andel sier at de liker valgfaget bedre enn andre fag. Mange rapporterer at de gleder seg til timene i valgfaget. Et flertall oppgir at oppgavene de får verken er for vanskelige eller for lette, men her er det likevel en viss variasjon i svarene. Elevene er ellers svært fornøyd med de praktiske øvelsene som de har gjennomført i valgfaget trafikk, de synes de lærer mye i timene, og de mener at det de lærer er viktig. De mener også at lærerne er hjelpsomme, engasjerte og flinke til å forklare stoffet.

Elevene viser i tillegg god kjennskap til læreplanen og innholdet i valgfaget trafikk. De fleste vet hva de skal lære valgfaget trafikk, de kjenner til læreplanen, og de oppgir at de har arbeidet med og lært om temaene i læreplanen. Omtrent halvparten av elevene sier at de bruker «Lærebok for valgfaget trafikk» som Trygg Trafikk har utarbeidet. Blant de som bruker denne boka, sier et stort flertall (to av tre) at boka er bra eller svært bra.

Svarene tyder på at valgfaget er populært og vellykket; det er det skolefaget disse elevene er aller mest fornøyd med. Det er likevel verdt å merke seg at mange elever rapporterer i fritekstsvarene at de ønsker enda mer praktisk undervisning og mindre teori (se vedlegg C).

Lærernes svar bekrefter bildet som avtegnes; lærerne rapporterer at elevene virker fornøyde, engasjerte og at elevene liker faget.

4.3 Lærernes meninger om læreplan, undervisning og materiell

Blant lærerne oppgir tre av fire at de bruker læreboka som Trygg Trafikk har utarbeidet. Seks av ti lærere mener boka fungerer bra eller svært bra, svært få mener den fungerer dårlig. At flere lærere enn elever sier at de bruker boka kan skyldes at flere elever ikke krysset riktig i spørreskjemaet, men har skrevet tilnærmet navnet på læreboka i det åpne tekstfeltet isteden. På spørsmål om hva som er godt og dårlig dekket i boka, etterlyser en del mer stoff om ungdom og moped og flere oppgaver til elevene. Noen mener at det er for mye fokus på sykkel, og det er også enkelte som savner mer stoff om skilt og vikeplikt. Enkelte sier at boka er litt «barnslig». Samtidig er det mange som trekker fram at boka dekker relevante temaer på en god måte, slik som «trafikk som system», ungdomsulykker og førstehjelp, og at den har gode illustrasjoner (jf. vedlegg E).

I tillegg til læreboka bruker mange internett og særlig nettsidene til Trygg Trafikk, ATL og Statens vegvesen. Mange nevner at de også bruker informasjon fra Høgskulen i Nord-Trøndelag (Nord Universitet) i undervisningen (jf. vedlegg F).

Lærerne rapporterer om god overenstemmelse mellom læreplanen og innholdet i TGK. De oppgir videre at innholdet i læreplanen i valgfaget er gjort kjent for elevene, noe elevene også bekrefter i sine svar. Et flertall av lærerne sier de bruker innhold fra generell del i undervisning i valgfaget trafikk.

Lærerne rapporterer imidlertid at de i liten grad jobber tverrfaglig i valgfaget trafikk, på tross av at læreplanen oppfordrer til det. Omtrent halvparten av lærerne sier imidlertid at de har nytte av undervisningsopplegget i valgfaget trafikk når de underviser i andre fag, og tre av fire mener at de har nytte av andre fag i undervisningen i valgfaget trafikk. Det er KRLE, samfunnsfag, norsk, naturfag og matematikk som nevnes hyppigst når det gjelder fag lærerne har nytte av i undervisningen i valgfaget trafikk.

Lærerne oppgir altså at det er gode koblingsmuligheter mellom valgfaget trafikk og en rekke andre fag, men samtidig sier som nevnt et knapt flertall at de i liten eller ingen grad

arbeider tverrfaglig i valgfaget trafikk. En mulig forklaring kan være at lærerne tolker begrepet tverrfaglighet nokså strengt og at de derfor ikke ser på det de gjør som tverrfaglig, selv om undervisningen har en rekke koblingsmuligheter med andre fag. Det er heller ikke sikkert at punktene i lærerplanene for naturfag og kroppsøving brukes aktivt for tverrfaglig arbeid.

Hvor mye tverrfaglig innhold og aktivitet som foregår i valgfaget trafikk er dermed usikkert, og noe en eventuelt må undersøke ytterligere.

4.4 Andre holdninger blant elever med trafikk valgfag?

Elevene som har valgfaget trafikk viser stort sett positive holdninger til trafikksikkerhet ifølge svarene fra denne undersøkelsen. Vi har for eksempel sett at de mener det er viktig å arbeide for trafikksikkerhet, at ungdom som bruker sikkerhetsutstyr er gode forbilder for andre, og de fleste er enig i at passasjerer også har et ansvar for å komme trygt fram.

For å undersøke om valgfaget trafikk fører til at elevene får bedre trafikale holdninger enn sammenlignbare elever som ikke har tatt valgfaget, benyttet vi et data fra en nylig gjennomført spørreundersøkelse blant nyutdannede førere på moped og lett mc (førerhortundersøkelsen) (Sagberg & Johansson, 2018). Disse respondentene fikk spørsmål om de hadde gjennomført trafikalt grunnkurs som en del av grunnskolen (valgfaget trafikk) eller på ordinær kjøreskole.

Vi finner generelt veldig små forskjell i holdninger og atferd mellom de som tok TGK i grunnskolen og de som tok det på trafikkskole. Dette gjelder også andre variabler i undersøkelsen, slik som selvrapportert ferdighet på dårlige føreforhold og risikoatferd. Vi hadde forventet at elevene med valgfaget trafikk skulle utviklet bedre holdninger (gjennom valgfaget) enn andre ungdommer som ikke har valgfaget, men vi finner ikke slike forskjeller.

Det kan være mange ulike forklaringer på hvorfor vi ikke finner en slik forskjell. Én opplagt mulighet er at den praktiske føreropplæringen og førerprøven har såpass stor betydning at den visker bort eventuelle forskjeller av om man har tatt TGK i grunnskole eller på kjøreskole.

En annen forklaring kan være en slags «takeffekt», dvs. at ungdom generelt har gode holdninger og atferd når det gjelder trafikksikkerhet, og at det gjelder både de med og uten valgfaget trafikk. I så fall er det vanskelig å påvirke ungdommen ytterligere gjennom valgfaget trafikk. Men en slik forklaring stemmer dårlig med at lærerne mener at elevene får mye bedre holdninger gjennom valgfaget trafikk. Elevene selv sier også at de valgfaget trafikk har gjort at de oppfører seg tryggere i trafikken.

En tredje mulig forklaring er at de som tar valgfaget trafikk og TGK som en del av skolen, endrer holdninger til trafikksikkerhet osv. gjennom valgfaget, men at de har mindre trafikksikre holdninger i utgangspunktet og at de dermed «ender opp» på samme nivå som andre ungdom som tar TGK på kjøreskole. Det måtte i så fall innebære at elevene som tar valgfaget trafikk, har mindre positive holdninger til trafikksikkerhet når de starter med valgfaget enn annen ungdom. Dette virker imidlertid ikke så sannsynlig gitt at lærerne generelt mener at elevene som har valgfaget trafikk er minst like motiverte, og har minst like gode holdninger som andre elever.

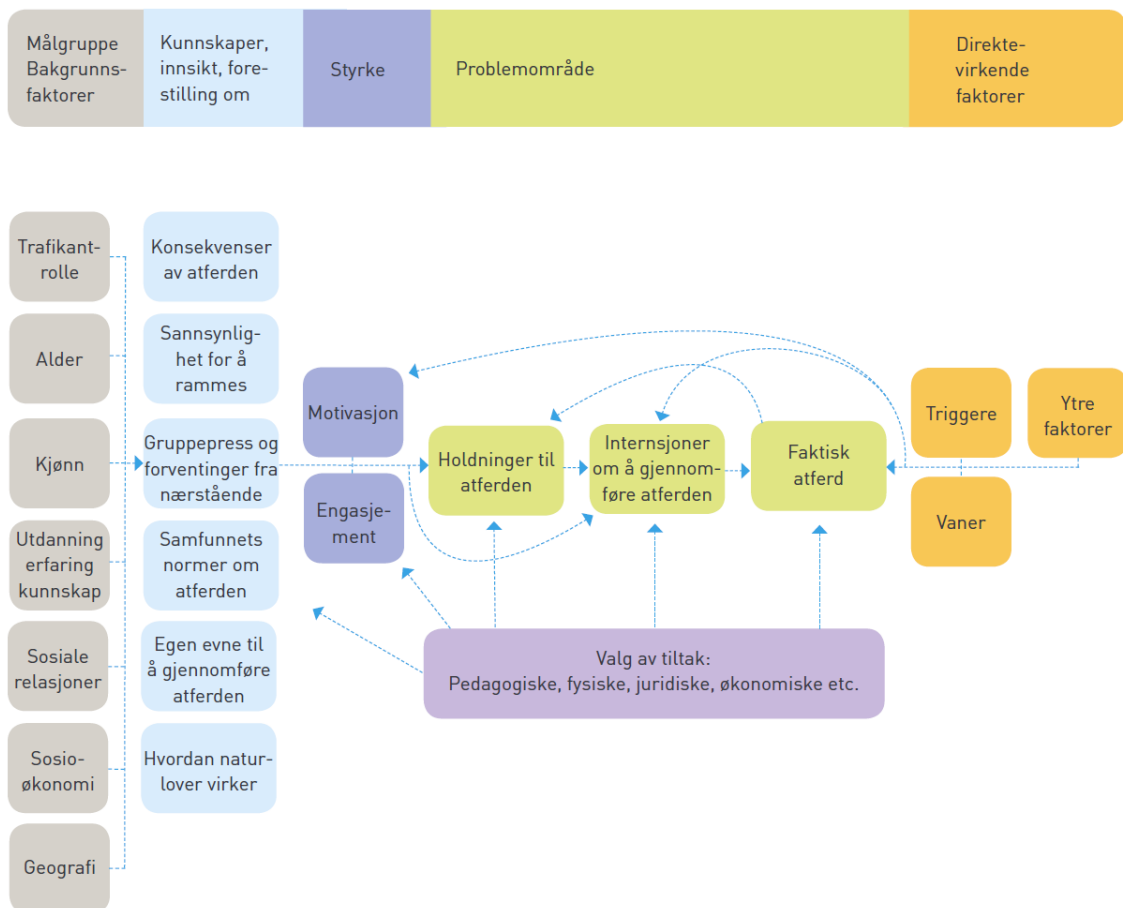
Det er vanskelig å konkludere sikkert når det gjelder spørsmålet om hvorfor det ikke er forskjeller mellom elever som har og ikke har gjennomført valgfaget trafikk samtidig som valgfaget utvikler elevenes holdninger og gjør dem sikrere. Den kanskje mest sannsynlige forklaringen er at sammenligningen mellom elevene med og uten valgfaget trafikk ble

gjennomført blant ungdom en god stund etter at de hadde gjennomført grunnskole (og eventuelt valgfaget trafikk) og etter at de hadde vært gjennom praktisk føreropplæring, førerprøve og egen kjøreefaring med moped eller lett mc. Denne praktiske opplæringen kombinert med egen kjøreefaring kan ha bidratt til å viske ut eventuelle forskjeller.

4.5 Tolkning av resultatene i lys av Trygg Trafikks modell for atferdspåvirkning

En sentral problemstilling i prosjektet har vært i hvilken grad elevenes oppfatninger, holdninger og atferd, slik de framkommer i spørreundersøkelsen, kan tolkes og forstås i lys av Trygg Trafikks modell for atferdspåvirkning (MAP) (Bjørnskau et al., 2017). Modellen er basert på en rekke av de rådende modellene for atferdspåvirkning i forskningslitteraturen slik som Fishbein og Ajzens teori om planlagt atferd (Ajzen, 1991; Fishbein & Ajzen, 1975) og Rosenstocks health-belief-model (HBM) (Rosenstock, 1974).

Trygg trafikks modell for atferdspåvirkning er vist i figur 4.1.

Figur 4.1 Trygg Trafikks modell for atferdspåvirkning, hentet fra Bjørnskau et al. 2017, s. 21.

Modellen opererer med seks grupper av variabler: 1) bakgrunnsfaktorer knyttet til målgruppe, 2) kunnskap, 3) styrke (motivasjon og engasjement), 4) problemområde (atferd) 5) direktevirkende faktorer og 6) valg av tiltak.

Modellen angir hvordan faktisk atferd påvirkes av de andre variablene, der holdninger og intensjoner antas å ha nokså direkte betydning for atferden og det samme gjelder tiltak. Bakgrunnsfaktorene, kunnskapene og forestillingene viker først og fremst gjennom å påvirke holdningene til atferden. I tillegg er det angitt «direktevirkende faktorer» som kan påvirke atferden (f. eks. ubevisst gjennom «nudging» o.l.) eller bevisst gjennom å påvirke folks motivasjon. Modellen er tenkt som et verktøy som angir hvilke faktorer (variabler) man kan forsøke å påvirke for å oppnå endringer i atferd.

4.5.1 MAP-modellen anvendt på valgfaget trafikk

Når vi skal anvende MAP-modellen på valgfaget trafikk, er det naturlig å betrakte valgfaget trafikk som et pedagogisk tiltak for å påvirke atferd. Målgruppen for tiltaket er også uproblematisk – det er ungdom i ungdomsskolen (9.-10. trinn), og dermed er også aldersgruppen definert (14-16 år).

Når det gjelder andre avgrensninger av målgrupper/bakgrunnsfaktorer, så er dette ikke tatt hensyn til når det gjelder valgfaget trafikk. Dette tilbys på en rekke skoler, men disse er ikke valgt etter bestemte sosioøkonomiske, geografiske eller sosiale hensyn – det er i stor grad opp til skolene selv å bestemme hvilke valgfag som tilbys. I praksis har vi sett at tilbudet er skjevfordelt geografisk: Oslo er klart underrepresentert blant skoler som tilbyr valgfaget trafikk.

Valgfaget er heller ikke knyttet til en bestemt trafikantrolle, noe som reflekteres i at læreplan og lærebok ikke avgrenser innholdet til bestemte trafikantgrupper. En konsekvens av dette er at også sykkel har fått en god del oppmerksomhet i lærebok og undervisning, og som vi har sett er det enkelte lærere som mener at undervisningsopplegget muligens i større grad burde hatt søkelyset på mopedførerrollen. Som nevnt sier ni av ti elever at en viktig motivasjon for å velge trafikk valgfag var at de kunne ta trafikalt grunnkurs. Det underbygger poenget fra flere av lærerne om at mange ikke opplever sykkel som så relevant; det er moped og andre motorkjøretøy som elevene er opptatt av.

Som vi ser kan MAP-modellen bidra til å illustrere nettopp slike forhold og slike valg. Valgfaget trafikk kunne ha vært knyttet nærmere opp mot en bestemt trafikantrolle (jf. den tidligere mopedopplæringen).

Når det gjelder kunnskaper, innsikt og forestilling om problemområdet (her ungdoms holdninger og atferd i trafikk) så kan man hevde at alle de angitte variablene i modellen inngår som elementer i undervisningen i valgfaget trafikk. Det gjelder forståelse av risiko og sikkerhet (sannsynlighet for å bli rammet) hvordan sikkerhetsutstyr reduserer skader (konsekvenser av atferd), risikofaktorer som mørke og dårlig friksjon. Det å reflektere over mulige konsekvenser av risikoatferd i trafikken er innbygd i læreplanen, det samme er forståelse av naturlover, slik som kreftene som er i sving i høy hastighet. Gjennom praktiske øvelser øver de også på egen evne til faktisk å gjennomføre trygg atferd i trafikken, noe de fleste sier å ha gjort i elevundersøkelsen

Det er velkjent at gruppepress og forventninger fra betydningsfulle andre kan være svært viktig for den enkeltes holdninger og atferd. De fleste elevene sier de liker klassen og faget. Dersom klassen skaper en positiv sosial norm med tanke på trafikksikkerhet, er sannsynligheten større for at atferden hos den enkelte elev også påvirkes. Det kan også øke motivasjon og mottakelighet for stoffet presentert i faget. Dernest påvirkes deltakernes kunnskap om konsekvenser av atferden, deres forståelse av naturlover og deres evne til å gjennomføre atferden.

Også samfunnets normer (trafikkreglene, samt normer om hensynsfull atferd mm.) og egen evne til å gjennomføre ønsket atferd (refleksjon over egne valg og vurderinger) er viktige elementer i valgfaget trafikk. I vurderingen av risikofaktorer som fart, mørke, dårlig

friksjon, rus osv. inngår også læring av hvordan naturlover virker. Samlet sett er dermed alle de angitte variablene under «Kunnskap, innsikt, forestilling om» tatt inn i læreplan og undervisning i valgfaget trafikk.

Engasjement og motivasjon er tatt inn i modellen som variabler som kan bidra til å styrke betydningen av innsikten og kunnskapen som formidles i undervisningen. Det er vanskelig å vurdere hvor engasjerte og motiverte lærere og elever er, men svarene på spørreundersøkelsen til både elever og lærere tyder på et høyt engasjement. Lærerne opplever at elevene er motiverte, og elevene mener at lærerne er engasjerte og flinke til å formidle faget.

Når det så gjelder holdningene og atferden man ønsker å påvirke, mener både lærere og elever at valgfaget har ført til at de har fått bedre holdninger og bedre atferd. Blant lærerne er alle helt enig eller enig i påstanden «Elevene i valgfaget trafikk får bedre trafikale holdninger gjennom undervisningen i faget». Elevene gir uttrykk for mye av det samme, blant annet sier mer enn sju av ti at valgfaget trafikk har gjort at de føler seg tryggere i trafikken.

På noen spørsmål er det mulig å sammenligne svarene fra elevene som har valgfaget trafikk med svarene til nyutdannede førere av moped og lett mc (Sagberg & Johansson, 2018). Dette gjelder spørsmål om de tar sjanser, overholder trafikkregler, om de mener regler må brytes for å bedre trafikkflyten, om bruk av bilbelter og om man kan ta mer sjanser i trafikken om man har gode kjøreferdigheter. På alle disse spørsmålene svarer elevene som har valgfaget trafikk omtrent som de nyutdannede førerne, men det er samtidig på alle spørsmålene en tendens til at de nyutdannede førerne av moped og gir uttrykk for litt bedre holdninger til trafikk sikkerhet. For eksempel svarer 95 % av de nyutdannede førerne at de alltid bruker bilbelte mot 87 % av elevene med valgfaget trafikk. Halvparten av de nyutdannede førerne sier de overholder trafikkreglene i større grad enn hva venner gjør. Blant elevene med valgfaget trafikk er det fire av ti som sier dette.

Disse forskjellene er ikke store, men de viser at trafikkopplæring og erfaring etter valgfaget også har et potensial til å bedre holdninger og atferd. Resultatene kan tyde på ungdom med og uten valgfag trafikk blir like trygge og har like god atferd etter avlagt førerprøve (og noe erfaring), men muligens at læringen skjer mer gradvis over tid blant de som velger trafikk som valgfag.

Vi har ikke hatt mulighet for å måle de mer detaljerte sammenhengene mellom holdninger, intensjoner og faktisk atferd blant elevene som har valgfaget trafikk. Det er imidlertid vanskelig å forestille seg at det ikke skulle være en kausal sammenheng mellom holdninger, intensjoner og atferd blant elevene med valgfaget trafikk. Sannsynligvis får de økt kunnskap om trafikk og risiko gjennom undervisningen, noe som trolig endrer holdninger til trafikk sikkerhet. Det er grunn til å anta at dette påvirker intensjoner om å oppføre seg trygt, som igjen påvirker faktisk atferd.

MAP-modellen opererer også med direktevirkende faktorer som «triggere», «vaner» og «ytre faktorer». Dette kan være forhold som virker gjennom motivasjon – for eksempel forsikringsordninger som premierer sikker atferd, eller det kan være faktorer som virker umiddelbart – for eksempel «nudging» som innebærer at folk ubevisst endrer atferd.

Når det gjelder valgfaget trafikk, kan muligheten av å ta TGK gjennom valgfaget forstås som en «trigger». Og som vi har sett er dette en meget kraftig motivasjonsfaktor, noe både lærere og elever gir uttrykk for. Et spørsmål som har vært reist, er om valgfaget trafikk fører til at flere ungdommer begynner å kjøre moped og lett mc. Undersøkelsen blant nyutdannede førere av moped og lett mc viste at det ikke var noen forskjell i alder for når de med TGK fra grunnskole og fra trafikkskole tok førerkortet. Det betyr at valgfaget trafikk ikke fører til at ungdom med valgfaget trafikk tar førerkort for moped eller lett mc

tidligere enn annen ungdom. Men vi kan ikke basert på resultatene i våre undersøkelser avgjøre om det blir flere ungdommer som tar førerkort for moped og lett mc som følge av at det er mulig å ta TGK i valgfaget trafikk.

4.6 Konklusjon

Både elever og lærere gir uttrykk for at valgfaget trafikk fungerer godt, og etter hensikten. Begge grupper opplever at elevene får bedre holdninger og tryggere atferd gjennom valgfaget. Elevene som har valgfaget trafikk er mer fornøyd med dette faget enn med de andre fagene de har på skolen. De opplever at lærerne er engasjerte og flinke til å formidle stoffet. Svarene tyder på at valgfaget er populært og vellykket, men en del elever sier at de kunne ønske seg enda mer praktisk undervisning og mindre teori.

Lærerne sier at læreplanen i valgfaget passer godt med innholdet i trafikalt grunnkurs, og både lærere og elever mener at muligheten for å ta trafikalt grunnkurs i valgfaget er sterkt motiverende for at så mange velger dette. Lærerne er generelt også godt fornøyd med undervisningsmateriellet som Trygg Trafikk har utviklet, men de benytter også annet materiell i tillegg. Noen gir uttrykk for at sykkel har fått litt for mye oppmerksomhet og at problemstillinger rundt ungdom og moped med fordel kunne hatt noe større plass.

En sammenligning av nyutdannede førere på moped og lett mc med trafikalt grunnkurs fra hhv. grunnskole og trafikkskole viser ingen forskjell. Begge grupper rapporterer om gode holdninger og god atferd i trafikk. De tar førerkortet på samme tid, men vi vet ikke om flere tar førerkort for moped og lett mc som følge av at de kan ta trafikalt grunnkurs som en del av valgfaget trafikk.

Valgfaget trafikk inneholder en rekke elementer som er vektlagt i Trygg Trafikks modell for atferdspåvirkning. Dette er elementer som tidligere forskning har dokumentert er av betydning for å påvirke atferd. Det er derfor god grunn til å anta at ungdom utvikler bedre holdninger og sikrere atferd gjennom valgfaget trafikk.

5 Referanser

- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational behavior and human decision processes*, 50(2), 179-211.
- Bjørnskau, T., Gregersen, N. P., Isnes, A., Grytli, T., Johansen, B. M., & Strømme, K. E. (2017). Trygg Trafikks modell for atferdspåvirkning - MAP. Oslo: Trygg Trafikk.
- Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975). *Belief, attitude, intention and behavior: An introduction to theory and research*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Forskrift om trafikkopplæring og førerprøve m.m. (trafikkopplæringsforskriften) av 19.10.2004, kapittel 8. <https://lovdata.no/SF/forskrift/2004-10-01-1339/§8-1>, LOV-1965-06-18-4, nr 1339 C.F.R. (2004).
- Kunnskapsdepartementet. (2011). *Motivasjon – Mestring – Muligheter*.
- Lødding, B. (2011). *Trafikalt grunnkurs i ungdomsskolen. En undersøkelse basert på intervjuer med elever, lærere og skoleledere ved seks skoler.*: NIFU.
- Rosenstock, I. M. (1974). The health belief model and preventive health behavior. *Health education monographs*, 2(4), 354-386.
- Sagberg, F., & Johansson, O. J. (2018). Evaluering av føreropplæring for moped og lett motorsykkel. Førundersøkelse TØI-rapport 1616/2018. Oslo: Transportøkonomisk institutt.
- Utdanningsdirektoratet (2013). Læreplan i valgfaget trafikk Retrieved from <https://www.udir.no/kl06/TRA1-01>.
- Utdanningsdirektoratet (2015a). Læreplan i kroppsøving. Retrieved from <https://www.udir.no/kl06/KRO1-04/Hele/Kompetansemaal>.
- Utdanningsdirektoratet (2015b). Læreplan i naturfag. Retrieved from <https://www.udir.no/kl06/NAT1-03/Hele/Kompetansemaal>.
- Utdanningsdirektoratet (2018a). *Elevundersøkelsen. Hentet 14.09.2018*. Retrieved from <https://www.udir.no/tall-og-forskning/brukerundersokelser/elevundersokelsen/>.
- Utdanningsdirektoratet (2018b). Valgfag på ungdomstrinnet. Hentet: 18.09.2019. Retrieved from <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-grunnskole/valgfag-pa-ungdomstrinnet/>.

Vedlegg

Vedlegg A: Spørreskjema til elevene

ID:infostart

startdato	Dato for oppstart av intervjuet
Fylles inn automatisk	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> 1
starttid	Tid for oppstart av intervjuet
Fylles inn automatisk	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> 1
consent	<p>Spørreundersøkelse til elever som har valgfaget trafikk</p> <ul style="list-style-type: none"> • Svar så oppriktig du kan. • Undersøkelsen gjøres i samarbeid mellom Trygg Trafikk og Transportøkonomisk institutt (TØI). • Dine svar blir behandlet anonymt.
Jeg ønsker å delta!	☐ 1
Les mer om undersøkelsen og personvernopplysninger her	☐ 2
Consent_extrainfo	<p>Informasjon om undersøkelsen</p> <p>Bakgrunn og formål</p> <p>Formålet med undersøkelsen er å undersøke hvordan elever vurderer valgfaget trafikk. Hva innebærer det?</p> <p>Deltakelse innebærer å svare på denne spørreundersøkelsen. Det vil ta ca. 10-15 minutter å svare.</p> <p>Hva skjer med informasjonen om deg?</p> <p>Alle opplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Svarene dine vil ikke kunne ledes tilbake til deg. Opplysningene vil kun være tilgjengelig for relevant personell, og lagres på en trygg datamaskin. Informasjonen slettes innen juni 2019.</p> <p>Læreren din eller andre på skolen får ikke vite hva du har svart.</p> <p>Frivillig deltakelse</p> <p>Det er frivillig å svare på undersøkelsen, og du kan når som helst trekke deg. Dersom du har spørsmål til prosjektet, kontakt Ole Johansson på ojj@toi.no. Ved å gå videre bekrefter du at du har mottatt informasjon om studien og er villig til å delta.</p>
Jeg ønsker å delta!	☐ 1

ID:bakgrunnsspm

Information

Først vil vi vite litt om deg.

alder | **Hvor gammel er du?**

1

Gender | **Er du gutt eller jente?**

Gutt 1

Jente 2

trinn | **Hvilket trinn er du på?**

8. 1

9. 2

10. 3

tidligere_TV | **Hadde du valgfaget trafikk også i åttende trinn?**

Ja 1

Nei 2

tidligere_TV2 | **Hadde du valgfaget trafikk også i niende trinn?**

Ja 1

Nei 2

fylke | **Hvilket fylke bor du i?**

Akershus 1

Aust-Agder 2

Buskerud 3

Finnmark 4

Hedmark 5

Hordaland 6

Møre og Romsdal 7

Nordland 8

Oppland 9

Oslo 10

fylke	Hvilket fylke bor du i?
Rogaland	○ 11
Sogn og Fjordane	○ 12
Telemark	○ 13
Troms	○ 14
Trøndelag	○ 15
Vest-Agder	○ 16
Vestfold	○ 17
Østfold	○ 18

ID:VT_og_TG

foerstevalg	Hadde du valgfaget trafikk som ditt førstevalg?
Ja	☐ 1
Nei	☐ 2

viktig_TG		Ikke viktig	Lite viktig	Verken eller	Ganske viktig	Svært viktig
		1	2	3	4	5
Hvor viktig er det for deg at du kan ta trafikalt grunnkurs i valgfaget trafikk?	☐	☐	☐	☐	☐	☐ 1

TV_tidligere		I svært liten grad	I liten grad	Verken eller	I noen grad	I stor grad
		1	2	3	4	5
I hvilken grad fører valgfaget trafikk til at du starter føreropplæringen tidligere enn du ellers ville ha gjort?	☐	☐	☐	☐	☐	☐ 1

har_TG	Har du tatt trafikalt grunnkurs?
Ja	☐ 1
Nei	☐ 2
Holder på	☐ 3

TV_m_TG	Tar du trafikalt grunnkurs som en del av valgfaget?
Ja	☐ 1
Nei	☐ 2

VT_u_TG	Tar du valgfaget trafikk uten å ta trafikalt grunnkurs?
Ja	☐ 1
Nei	☐ 2

forerkort	Har du førerkort for noe motorkjøretøy?
Ja	☐ 1
Nei	☐ 2

fører kort_hvilke	Hvilke førerkort har du?
Moped	☐ 1
Lett MC	☐ 2
Traktor	☐ 3
Snøscooter	☐ 4
Annet, vennligst spesifiser	Open

fører kort_holder paa	Holder du på med noen form for føreropplæring?
Ja	☐ 1
Nei	☐ 2

fører kort_hvilke_holder paa	Hvilke førerkort holder du på med?
Moped	☐ 1
Lett MC	☐ 2
Traktor	☐ 3
Snøscooter	☐ 4
Bil	☐ 5
Annet, vennligst spesifiser	Open

eier_motor	Eier du selv et motorkjøretøy?
Ja	☐ 1
Nei	☐ 2

fører kort_hvilke_holder paa_1	Hva slags motorkjøretøy eier du?
Moped	☐ 1
Lett MC	☐ 2
Traktor	☐ 3
Snøscooter	☐ 4
Annet, vennligst spesifiser	Open

ID:passasjer_bil

Information

Videre ønsker vi å vite litt om dine tanker og holdninger når det gjelder spørsmål om trafikk.

sittepaaBil | **Når du er passasjer i bil, hvem sitter du på med?**

	Svært ofte 1	Ofte 2	Av og til 3	Sjelden 4	Aldri 5	
Foreldre eller andre voksne i familien	☐	☐	☐	☐	☐	1
Foreldre til venner eller andre voksne	☐	☐	☐	☐	☐	2
Eldre søsken	☐	☐	☐	☐	☐	3
Venner/andre ungdommer	☐	☐	☐	☐	☐	4

TS_tanker

	Helt uenig 1	Uenig 2	Verken eller 3	Enig 4	Helt enig 5	
Det er bare ønsketenkning å tro at man kan påvirke andre til å kjøre saktere	☐	☐	☐	☐	☐	1
Hvis jeg ber venner om å kjøre mer forsiktig, virker det som undøvendig mas	☐	☐	☐	☐	☐	2
Jeg ville bli svært upopulær hvis jeg skulle be en jeg sitter på med om å kjøre mer forsiktig	☐	☐	☐	☐	☐	3
Passasjerene har også et ansvar for at man kommer trygt frem	☐	☐	☐	☐	☐	4
Det er vanskeligere å si ifra til en som råkjører hvis det er flere enn meg som sitter på	☐	☐	☐	☐	☐	5
Hvis man selv har bedt om å få sitte på, er det uakseptabelt å si noe om førerens kjørestil	☐	☐	☐	☐	☐	6

ID:holdning_soskontroll

sosialkontroll2						
	Helt uenig	Uenig	Verken eller	Enig	Helt enig	
	1	2	3	4	5	
Det er lite jeg kan gjøre for å hindre andre ungdommer i å ta sjanser i trafikken	☐	☐	☐	☐	☐	1
Ungdom som bruker sikkerhetsutstyr (som MC-hjelm og bilbelte) er gode forbilder for andre	☐	☐	☐	☐	☐	2
Hvis noen i familien min går ut i mørket uten refleks, ber jeg dem ta den på	☐	☐	☐	☐	☐	3
De fleste elevene på skolen min bruker hjelm når de sykler	☐	☐	☐	☐	☐	4
Mange vil ikke vise at de bruker hjelm når de sykler	☐	☐	☐	☐	☐	5
Det er teit å bruke sykkelhjelm	☐	☐	☐	☐	☐	6
Jeg bruker ikke sykkelhjelm hvis ikke vennene mine gjør det	☐	☐	☐	☐	☐	7

holdningsspm						
	Helt uenig	Uenig	Verken eller	Enig	Helt enig	
	1	2	3	4	5	
Det er viktig å arbeide for trafiksikkerhet	☐	☐	☐	☐	☐	1
Mange trafikkregler må brytes for å bedre trafikkflyten	☐	☐	☐	☐	☐	2
En med gode kjøreferdigheter kan ta litt mer sjanser i trafikken enn andre	☐	☐	☐	☐	☐	3

ID:risk_trim

risiko						
	Helt uenig	Uenig	Verken eller	Enig	Helt enig	
	1	2	3	4	5	
Jeg bruker alltid bilbelte	☐	☐	☐	☐	☐	1
Jeg overholder oftere trafikkreglene enn hva vennene mine gjør	☐	☐	☐	☐	☐	2
Jeg sitter av og til på med venner selv om jeg vet at de ikke kjører sikkert	☐	☐	☐	☐	☐	3
Jeg tar ofte sjanser i trafikken	☐	☐	☐	☐	☐	4
Jeg bruker alltid refleks når det er mørkt	☐	☐	☐	☐	☐	5
Jeg bruker alltid hjelm når jeg sykler	☐	☐	☐	☐	☐	6

kjort_moped						
	Ja, mange ganger	Ja, noen ganger	En gang	Nei		
	1	2	3	4		
Har du noen gang kjørt moped?	☐	☐	☐	☐	☐	1

moped_risiko						
	Ja, mange ganger	Ja, noen ganger	En gang	Nei		
	1	2	3	4		
Har du noen gang kjørt moped uten hjelm?	☐	☐	☐	☐	☐	1
Har du noen gang kjørt en trimmet moped?	☐	☐	☐	☐	☐	2

moped_risiko2						
	Ja, mange	Ja, noen	Et par	Ingen		
	1	2	3	4		
Kjenner du noen som har trimmet sin moped?	☐	☐	☐	☐	☐	1

EgenMoped_trim						
Er din moped trimmet?						
Ja					☐	1
Nei					☐	2

EgenMoped_ViITrim_						
Hvis du får deg moped, vil du trimme den?						
Ja					☐	1
Nei					☐	2
Vet ikke/Ikke relevant					☐	3

ID:skole_generelt

Information

Videre ønsker vi å vite litt om skolehverdagen din, og om valgfaget trafikk.

trivsel_skole

	Helt uenig	Uenig	Verken eller	Enig	Helt enig	
	1	2	3	4	5	
Jeg trives med de fleste lærerne på skolen	☐	☐	☐	☐	☐	1
Jeg har gode venner i den vanlige klassen min	☐	☐	☐	☐	☐	2
Lærerne mine er flinke til å forklare innholdet i fagene	☐	☐	☐	☐	☐	3
Lærerne hjelper meg slik at jeg forstår det jeg skal lære	☐	☐	☐	☐	☐	4
Når jeg arbeider med et fag fortsetter jeg å jobbe selv om det jeg skal lære er vanskelig	☐	☐	☐	☐	☐	5
Jeg samarbeider godt med de andre i min vanlige klasse	☐	☐	☐	☐	☐	6
Jeg kommer godt overens med de fleste i min vanlige klasse	☐	☐	☐	☐	☐	7

ID:trivsel_motivasjon_TV

om_VT						
	Helt uenig	Uenig	Verken eller	Enig	Helt enig	
	1	2	3	4	5	
Jeg liker valgfaget trafikk	☐	☐	☐	☐	☐	1
Jeg synes det vi lærer i faget er viktig	☐	☐	☐	☐	☐	2
Jeg lærer mye i timene i valgfaget trafikk	☐	☐	☐	☐	☐	3
I valgfaget trafikk fortsetter jeg å jobbe, selv om det jeg skal lære er vanskelig	☐	☐	☐	☐	☐	4
Jeg synes vi har varierte oppgaver i valgfaget	☐	☐	☐	☐	☐	5
Jeg liker valgfaget trafikk bedre enn de fleste andre fag	☐	☐	☐	☐	☐	6
Jeg gleder meg til å ha timer i valgfaget trafikk	☐	☐	☐	☐	☐	7
Jeg får utfordringer i valgfaget trafikk	☐	☐	☐	☐	☐	8
Hjemme viser de interesse for det jeg gjør i valgfaget trafikk	☐	☐	☐	☐	☐	9
Jeg synes vi har for lette oppgaver i valgfaget trafikk	☐	☐	☐	☐	☐	10
Jeg kjeder meg ofte i timene i valgfaget	☐	☐	☐	☐	☐	11
Jeg synes vi har for vanskelige oppgaver i valgfaget trafikk	☐	☐	☐	☐	☐	12
Jeg synes valgfaget trafikk er for teoretisk	☐	☐	☐	☐	☐	13

laering	Ta stilling til følgende påstander					
	Helt uenig	Uenig	Verken eller	Enig	Helt enig	
	1	2	3	4	5	
Læreren er flink til å forklare hvorfor valgfaget trafikk er viktig	☐	☐	☐	☐	☐	1
Læreren er engasjert i valgfaget trafikk	☐	☐	☐	☐	☐	2
Læreren er flink til å forklare innholdet i faget	☐	☐	☐	☐	☐	3
Jeg trives med læreren jeg har i faget	☐	☐	☐	☐	☐	4
Jeg samarbeider godt med de andre elevene som har valgfaget trafikk	☐	☐	☐	☐	☐	5
Jeg kommer godt overens med de fleste andre som har valgfaget trafikk	☐	☐	☐	☐	☐	6

om_lareplan	Ta stilling til følgende påstander					
	Helt uenig	Uenig	Verken eller	Enig	Helt enig	
	1	2	3	4	5	
Jeg kjenner til at det er en egen læreplan i valgfaget trafikk	☐	☐	☐	☐	☐	1
Jeg vet hva vi skal lære i valgfaget trafikk	☐	☐	☐	☐	☐	2

lareplanmaal_j obbetMed	I hvilken grad har dere jobbet med disse temaene i valgfaget trafikk?					
	I svært liten grad	I liten grad	Verken eller	I noen grad	I stor grad	
	1	2	3	4	5	
Trafikkregler og hensynsfull, oppmerksom og forsiktig atferd	☐	☐	☐	☐	☐	1
Hvordan oppmerksomhet og rusmidler påvirker sanser og reaksjonsevne	☐	☐	☐	☐	☐	2
Pliker og ansvar man har ved en trafikkulykke	☐	☐	☐	☐	☐	3
Fart, krefter og risiko i forskjellige trafikksituasjoner	☐	☐	☐	☐	☐	4
Om hvordan et kjøretøy er i forsvarlig og forskriftsmessig stand	☐	☐	☐	☐	☐	5

lareplanmaal_l aertNoe	I hvilken grad synes du at du har lært noe om disse temaene i valgfaget trafikk?					
	I svært liten grad	I liten grad	Verken eller	I noen grad	I stor grad	
	1	2	3	4	5	
Trafikkregler og hensynsfull, oppmerksom og forsiktig atferd	☐	☐	☐	☐	☐	1
Hvordan oppmerksomhet og rusmidler påvirker sanser og reaksjonsevne	☐	☐	☐	☐	☐	2
Pliker og ansvar man har ved en trafikkulykke	☐	☐	☐	☐	☐	3
Fart, krefter og risiko i forskjellige trafikksituasjoner	☐	☐	☐	☐	☐	4
Om hvordan et kjøretøy er i forsvarlig og forskriftsmessig stand	☐	☐	☐	☐	☐	5

tilbakemelding Ta stilling til følgende påstander						
	I svært liten grad	I liten grad	Verken eller	I noen grad	I stor grad	
	1	2	3	4	5	
Blir dere vurdert underveis gjennom skoleåret i valgfaget trafikk?	☐	☐	☐	☐	☐	1
Får du individuell tilbakemelding på hva du mestrer i valgfaget trafikk?	☐	☐	☐	☐	☐	2
Får du tilbakemelding på hvordan du kan øke kompetansen din i valgfaget trafikk?	☐	☐	☐	☐	☐	3
Har valgfaget trafikk gjort at du oppfører deg tryggere i trafikken?	☐	☐	☐	☐	☐	4

egenbok Har dere egen lærebok i valgfaget trafikk?	
Ja, "Lærebok for valgfaget trafikk" utarbeidet av Trygg Trafikk	☐ 1
Nei	☐ 2
Ja, en annen lærebok, vennligst spesifiser	Open

laerebok_vurdering Hva syns du om læreboka dere bruker i valgfaget trafikk?	
Svært dårlig	☐ 1
Dårlig	☐ 2
Verken eller	☐ 3
Bra	☐ 4
Svært bra	☐ 5

Information
Nå følger noen spørsmål om om hvordan dere jobber i valgfaget trafikk.

VT_praktisk_nyttig						
	I svært liten grad	I liten grad	Verken eller	I noen grad	I stor grad	
	1	2	3	4	5	
Har dere gjennomført praktiske øvelser utenfor klasserommet i valgfaget trafikk?	☐	☐	☐	☐	☐	1
Har dere gjennomført praktiske øvelser i klasserommet i trafikk valgfag?	☐	☐	☐	☐	☐	2
Synes du øvelsene har vært nyttige?	☐	☐	☐	☐	☐	3

open_nyttigovelse Er det noe du kunne ønsket var annerledes i valgfaget trafikk?	
Skriv ditt svar her.	Open

Information
Til slutt vil vi gjerne vite litt om hvor fornøyd du er med andre fag du har på skolen.

fornoyd_fag	Hvor fornøyd er du med måten dere arbeider på i de følgende fagene?						
	Svært fornøyd	Fornøyd	Verken eller	Misfornøyd	Svært misfornøyd	Har ikke faget	
	1	2	3	4	5	6	
Engelsk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	1
Kroppsøving	☐	☐	☐	☐	☐	☐	2
Kunst og håndverk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	3
Norsk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	4
Matematikk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	5
Samfunnsfag	☐	☐	☐	☐	☐	☐	6
Naturfag	☐	☐	☐	☐	☐	☐	7
KRLE	☐	☐	☐	☐	☐	☐	8
Valgfaget trafikk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	9
Andre valgfag	☐	☐	☐	☐	☐	☐	10

sluttkomment	Til slutt vil vi gjerne ha dine synspunkter på spørreskjemaet.
Skriv dine kommentarer her:	Open

Information
Takk for at du svarte på undersøkelsen. Dine svar er nå lagret. Trykk "Neste" under for å avslutte undersøkelsen.

Vedlegg B: Spørreskjema til lærerne

ID:infostart	
startdato	Dato for oppstart av intervjuet
Fylles inn automatisk	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> 1
starttid	Tid for oppstart av intervjuet
Fylles inn automatisk	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> 1
consent	<p>Spørreundersøkelse til lærere som underviser valgfaget trafikk</p> <ul style="list-style-type: none"> • Svar så oppriktig du kan. • Undersøkelsen gjøres i samarbeid mellom Trygg Trafikk og Transportøkonomisk institutt (TØI). • Dine svar blir behandlet anonymt.
Jeg ønsker å delta!	☐ 1
Les mer om undersøkelsen og personvernopplysninger her	☐ 2
Consent_extrai nfo	<p>Informasjon om undersøkelsen</p> <p>Bakgrunn og formål</p> <p>Formålet med undersøkelsen er å undersøke hvordan lærere vurderer valgfaget trafikk.</p> <p>Hva innebærer det?</p> <p>Deltakelse innebærer å svare på denne spørreundersøkelsen. Det vil ta ca. 10-15 minutter å svare.</p> <p>Hva skjer med informasjonen om deg?</p> <p>Alle opplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Svarene dine vil ikke kunne ledes tilbake til deg. Opplysningene vil kun være tilgjengelig for relevant personell, og lagres på en trygg datamaskin. Informasjonen slettes innen juni 2019.</p> <p>Frivillig deltakelse</p> <p>Det er frivillig å svare på undersøkelsen, og du kan når som helst trekke deg. Dersom du har spørsmål til prosjektet, kontakt Ole Johansson på ojj@toi.no. Ved å gå videre bekrefter du at du har mottatt informasjon om studien og er villig til å delta.</p>
Jeg ønsker å delta!	☐ 1
Information	
Først ønsker vi å spørre deg om din opplevelse av elevenes motivasjon og interesse for valgfaget trafikk.	

interesse_motivasjon	Ta utgangspunkt i elevgruppa du underviser i valgfaget trafikk, og ta stilling til følgende påstander					
	Helt enig	Enig	Verken eller	Uenig	Helt uenig	
	1	2	3	4	5	
Elevene liker valgfaget trafikk	☐	☐	☐	☐	☐	1
Elevene er engasjerte i timene i valgfaget trafikk	☐	☐	☐	☐	☐	2
Elevene prioriterer å bruke tid på de oppdragene de får i valgfaget trafikk	☐	☐	☐	☐	☐	3
Elevene får nok utfordringer i valgfaget trafikk	☐	☐	☐	☐	☐	4
Elevene opplever at valgfaget trafikk er for teoretisk	☐	☐	☐	☐	☐	5
Elever som velger valgfaget trafikk gjør det først og fremst for å få tatt trafikalt grunnkurs	☐	☐	☐	☐	☐	6

Information
I neste del ønsker vi å spørre deg om tilbakemelding og vurdering.

Tilbake_vurdering	Ta utgangspunkt i elevgruppa du underviser i trafikk valgfag					
	I meget stor grad	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	
	1	2	3	4	5	
Ber elevene deg om hjelp hvis det er noe de ikke får til?	☐	☐	☐	☐	☐	1
Gir du elevene hjemmeoppgaver i valgfaget trafikk?	☐	☐	☐	☐	☐	2
I hvilken grad gir du elevene vurdering underveis gjennom skoleåret?	☐	☐	☐	☐	☐	3
Gir du hver enkelt elev tilbakemelding på hva han/hun mestrer i faget?	☐	☐	☐	☐	☐	4
Gir du hver enkelt elev tilbakemelding på hva han/hun kan gjøre for å øke kompetansen i faget?	☐	☐	☐	☐	☐	5
Gir du elevene skriftlig tilbakemelding underveis i skoleåret?	☐	☐	☐	☐	☐	6
Synes du det er vanskelig å sette standpunktkarakterer i valgfaget trafikk?	☐	☐	☐	☐	☐	7

Information
I neste del ønsker vi å stille noen spørsmål om foreldrenes kjennskap til og engasjement i valgfaget trafikk

hjem_skole	Ta utgangspunkt i elevgruppa du underviser i valgfaget trafikk, og ta stilling til følgende påstander					
	Helt enig 1	Enig 2	Verken eller 3	Uenig 4	Helt uenig 5	
Jeg opplever at foreldrene er opptatt av innholdet i valgfaget trafikk	☐	☐	☐	☐	☐	1
Jeg opplever at elevene blir påvirket hjemmefra til å ta valgfaget trafikk	☐	☐	☐	☐	☐	2
Jeg har fått praktisk hjelp av foreldre i forbindelse med undervisningen i valgfaget trafikk	☐	☐	☐	☐	☐	3

Information

I neste del ønsker vi å spørre deg om elevgruppa.

elevgruppa	Ta utgangspunkt i elevgruppa du underviser i valgfaget trafikk, og ta stilling til følgende påstander					
	Helt enig 1	Enig 2	Verken eller 3	Uenig 4	Helt uenig 5	
Elevene i valgfaget trafikk er generelt mindre skolemotiverte enn andre elever	☐	☐	☐	☐	☐	1
Elevene i valgfaget trafikk er generelt svakere enn elever som velger andre valgfag	☐	☐	☐	☐	☐	2
Elevene i valgfaget trafikk får bedre trafikale holdninger gjennom undervisningen i faget	☐	☐	☐	☐	☐	3
Elever som velger trafikk som valgfag, har generelt dårligere holdninger og atferd enn andre elever	☐	☐	☐	☐	☐	4
Elevene som har valgfag trafikk, har generelt større fravær enn andre elever	☐	☐	☐	☐	☐	5
Elevene som har valgfag trafikk, har mindre fravær i valgfaget trafikk enn i andre fag	☐	☐	☐	☐	☐	6

ID:synergi

Information

I neste del ønsker vi å spørre deg om undervisningen.

andre_fag | **Hvor mange andre fag, i tillegg til valgfaget trafikk, underviser du i?**

Angi antall her

1

nytte_andrefag | **Ta utgangspunkt i elevgruppa du underviser i valgfaget trafikk, og ta stilling til følgende påstander**

	Helt enig	Enig	Verken eller	Uenig	Helt uenig	
	1	2	3	4	5	
Jeg opplever at jeg kan dra nytte av undervisningsopplegget i valgfaget trafikk i andre fag	☐	☐	☐	☐	☐	1

hvilkefag_nytte | **I hvilke andre fag kan du dra nytte av undervisningsopplegget du bruker i valgfaget trafikk?**

Skriv svaret ditt her

Open

nytte_VT | **Ta utgangspunkt i elevgruppa du underviser i trafikk valgfag, og ta stilling til følgende påstander**

	Helt enig	Enig	Verken eller	Uenig	Helt uenig	
	1	2	3	4	5	
Jeg opplever at jeg kan dra nytte av andre fag i valgfaget trafikk	☐	☐	☐	☐	☐	1

hvilkefag_VTnytte | **Hvilke andre fag kan du dra nytte av til undervisningen i valgfaget trafikk?**

Skriv svaret ditt her

Open

ID:laeremateriell

Information

Videre ønsker vi å vite litt om læremidlene i valgfaget trafikk.

egenbok | Har dere egen lærebok i valgfaget trafikk?

- Ja, "Lærebok for valgfaget trafikk" utarbeidet av Trygg Trafikk 1
- Nei 2
- Ja, en annen lærebok, vennligst spesifiser Open

syns_laerebok | Vennligst ta stilling til følgende

	Svært dårlig	Dårlig	Verken eller	Bra	Svært bra	
	1	2	3	4	5	
Hva synes du om læreboka dere bruker i valgfaget trafikk?	☐	☐	☐	☐	☐	1

bra_bad_tema | Er det noen temaer som er spesielt bra eller spesielt dårlig dekket i læreboka?

Skriv ditt svar her Open

Savner_boka | Er det noe du savner i læreboka?

Skriv ditt svar her Open

andre_midler | Hvilke andre hjelpemidler enn lærebok bruker du i undervisningen?

Skriv svaret ditt her Open

ID:om_lareplanmaal

Information

I neste del ønsker vi å spørre deg om læreplanen.

læreplan	Ta utgangspunkt i elevgruppa du underviser i valgfaget trafikk, og ta stilling til følgende påstander					
	I meget stor grad	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	
	1	2	3	4	5	
Elevene er gjort kjent med læreplanen i valgfaget trafikk	☐	☐	☐	☐	☐	1
Jeg bruker innhold fra generell del i undervisningen i valgfaget trafikk	☐	☐	☐	☐	☐	2
Vi arbeider tverrfaglig i valgfaget trafikk	☐	☐	☐	☐	☐	3
Elevene er kjent med kompetansemålene i valgfaget trafikk	☐	☐	☐	☐	☐	4
Jeg tilstreber god sammenheng mellom underveisvurdering og sluttvurdering i faget	☐	☐	☐	☐	☐	5
Jeg synes det er en god sammenheng mellom læreplanen i trafikalt grunnkurs og læreplanen i valgfaget trafikk	☐	☐	☐	☐	☐	6

ID:om_larer

Information

I neste del spør vi om litt informasjon om deg.

aar_larer | **Hvor lenge har du jobbet som lærer?**

Angi antall år her   1

aar_larer_VT | **Hvor lenge har du undervist i valgfaget trafikk?**

Angi antall år her   1

larer_trafikk | **Har du undervist i trafikk før valgfaget trafikk ble innført?**

Hvis ja, utdyp her Open

Nei 1

trinn_hvilket | **Hvilket trinn underviser du i valgfaget trafikk?**

8. 1

9. 2

10. 3

flere_grupp | **Hvor mange elevgrupper underviser du i valgfaget trafikk?**

En 1

To 2

Tre 3

Flere 4

kjonn | **Er du mann eller kvinne?**

Mann 1

Kvinne 2

fylke | **Hvilket fylke bor du i?**

Akershus 1

Aust-Agder 2

Buskerud 3

Finnmark 4

Hedmark 5

Hordaland 6

fylke	Hvilket fylke bor du i?
Møre og Romsdal	○ 7
Nordland	○ 8
Oppland	○ 9
Oslo	○ 10
Rogaland	○ 11
Sogn og Fjordane	○ 12
Telemark	○ 13
Troms	○ 14
Trøndelag	○ 15
Vest-Agder	○ 16
Vestfold	○ 17
Østfold	○ 18

sluttkomment	1. Til slutt vil vi gjerne ha dine synspunkter på spørreskjemaet.
Skriv dine kommentarer her:	Open

Information
Takk for at du svarte på undersøkelsen. Dine svar er nå lagret. Trykk "Neste" under for å avslutte undersøkelsen.

Vedlegg C: Svar fra åpent kommentarfelt på spørsmål om det er noe elevene skulle ønske var annerledes i valgfaget trafikk

Åpne svar på spørsmål om noe elevene skulle ønske var annerledes i valgfaget trafikk

Alt

alt er bra sånn som det er

alt fint,men mere variert undervisning

Alt sammen kunne ha vært myke bedra! Det er kjedelig

alt var greit lagt opp!

Alt... -.-

ane ikkje

Annen lærer

at alt ikke var så teoretisk

at det er mer praktisk

at det ikke var så kjedelig. Mindre snakk hele tiden

At det ikke var vurdering på det, synes det er litt rar med karakter i trafikalt grundkurs, men eller er faget bra

At det var enda litt mer praktisk

At det var litt gøyere

at det var mer spennende og underholderne fordi læreren vi har er litt vel treig.(ikke holder løftene han holder før 3 måner etterpå)

at det var morsommere og mer fri, man er liksom ferdig etter et halvt år.

At dette skal være mer kjekt, mer praksis

At jeg lærte mer om å faktisk være i trafikken, regler og skilt feks

at læren kunne spørre enkelt spørsmål til elever, som alle kan svare på

At man gjerne får tilbake melding på prøver ...

at man utfører øvelser osv i timene

at vi fikk øvelsekjøre

At vi gikk igjennom visse temaer over litt lengre tid. Spesielt det praktiske, hvor vi øver på en faktisk situasjon.

at vi kunne ha kjørt selv i timene

At vi kunne øvelseskjørt!

At vi slutter og lære om hvordan du strammer bremsene på en sykkel og heller lærer om trafikken

At vi så mer på videoer om trafikk, og at timene blir ikke bare at vi sitter inne og høre på læreren hele tiden

av vi var mer ute og sykla

Bedre

Bedre bok med mer informasjon om skilt, vegoppmerking og hvordan en kjører

bedre lærebok

bedre lærere og oppfølging

bedre undervisning

bedre vurdering av karakter

Bruke timene til noko meir nyttig.

delt i mindre grupper så alle for hjelpen dei treng

Det er greit

Det er mye teoretisk og kjedelig, så kanskje litt mere fysiske øvelser.

Det er sikkert bra som det er. Du trenger ikke forandre deg for det andre synes om dette faget.

Åpne svar på spørsmål om noe elevene skulle ønske var annerledes i valgfaget trafikk

Det hadde vært litt kult om vi fikk prøve å kjøre forskjellige kjøretøy
det jeg ønsker er at oppgavene vi får er litt kortere
Det kunne vært mer praktisk
egentlig ikke
Egentlig ikke
eigentleg ikkje
Enda mer praktisk
Enda mer praktisk arbeid!
Enda mer praktisk. Og ha skrivebøker for å skrive ned viktige ting.
Enda mer pugging av skilt og regler også mer engasjerende og variert arbeid for å få med alle.
Flere praktiske øvelser
flere praktiske øvelser og demonstrasjoner
flere tilbakemeldinger
flere timmerrrrrr
flere utfordringer og mindre teori
Forklart ting litt annerledes
Få prøve å øvelseskjøre
Få trafikkalt grunnkurs tidligere.
Får moped lapen på skolen
fått bedre tilbakemeldinger eller fått tilbakemeldinger i det heletatt
Gjøre mer parktiske oppgaver i klaserommet
gjøre mer praktiske oppgaver
greit som det er , lereren må diskutere og holde mer debatt med elevene for at de ikke kjeder
gruppearbeid uten felles karakter
gøyere timer, vært mer aktiv
Hatt mere om å være påvirket av rusmidler mens man kjører
idk
ikke bare presentasjoner
Ikke bare teori men mer i praksis
ikke egentlig
Ikke egentlig
Ikke egentlig, jeg syntes at valgfaget er slik som det skal vær, jeg kan ikke tenke på noe som kunne ha vært gjort bedre
ikke få karakter. Da lærer man ikke for å lære men for å få bra karakter
Ikke ha den så lang
ikke karakter
Ikke mye
Ikke noe jeg komer på nå.
ikke noe som jeg kommer på
ikke noe særlig
ikke som jeg vet om
Ikke så mange karakterer
ikke så mange presentasjoner
ikke så mye jeg kan komme på
ikke så mye teori, mere parktiske ting

Åpne svar på spørsmål om noe elevene skulle ønske var annerledes i valgfaget trafikk

Ikke varer i 1,5 time om gangen. det blir for lenge

Ingen

ingen ting

ingenting

Ingenting

Is

it's good

Ja

ja, det er egentlig ikke noe spesielt lærerikt å ta faget. vi lærer ting vi har lært tidligere

Jeg hadde ønsket at vi gjorde mere aktiviteter

Jeg kunne tenkt meg at vi lærte mer om vikeplikt og de ulike betydningene av veiskilt

Jeg kunne ønsket vi kunne hatt litt mere om skilt og hva de ulike skiltene betyr. jeg kunne også ha tenkt meg å hatt litt mer om hvordan man skal kjøre på de ulike veiene som fins i verden

Jeg liker det sån det er

Jeg skulle ønske det var flere praktiske oppgaver og mindre teori

Jeg skulle ønske det var øvelseskjøring på moped

Jeg skulle ønske vi kunne hatt øvelseskjøring på moped i valgfaget trafikk, min mor sier at hun hadde det på ungdomskolen og at det var bra

Jeg synes at det til tider kan være litt kjedelig, for eksempel når vi skal ut og måle fart eller lignende. Utenom det synes jeg valgfaget trafikk er veldig nyttig.

Jeg synes faget er et fint og nødvendig valgfag, og synes det er fint at vi som ungdom kan begynne å lære om trafikk som en helhet allerede nå. Jo lengre tid man har til å lære seg noe, jo lenger sitter det. Derfor er det virkelig fint at man begynner såpass tidlig. Det eneste jeg vil forandre med valgfaget trafikk er kanskje i så fall at jeg skulle ønske at det begynte enda tidligere, helst allerede i 8.trinn, eller til og med på barneskolen.

jo, littegrann mere praktisk

jobbe med litt flere temaer

jobbe mer med trafikalt grunnkurs. er nå ferdig og kan ikke mye. ikke stresse sånn, ta det litt med ro

Kan ikke tenke på noe.

kanskje

Kanskje at vi faktisk hadde hatt litt mer teoriøker

Kanskje det kunne vært litt mer praktisk

Kanskje enda mer praktiske oppgaver

Kanskje ha litt mere praktisk

Kanskje litt mer om hvordan man kjører forsvarlig

Kanskje litt mer øvelser og ikke så mye teoretisk og ikke evaluere en elev fra en prøve, men innsats

kanskje litt mindre teoretiske ting

Kanskje vi kan få litt flere men mindre oppgaver. Alle oppgavene er så viktige for karakteren. Det kunne ha vært flere prøver men at de betydde mindre.

kjedelig

kjekkere

Kjøre litt, er litt lei av teori, det er ikke så mye å gjøre

Knaksje

kommer ikke på noe :)

kunne få øvelsekjøre på moped

kunne gitt oss en bedre ide av hvordan det er i trafikken

kunne gjøre mer praktisk

Åpne svar på spørsmål om noe elevene skulle ønske var annerledes i valgfaget trafikk

kunne godt vært litt mere praktisk.

Kunne ha kjært kjøretøy

Kunne hatt mer praktiske oppgaver.

kunne vært litt kjekkere timer

lettere prøve

Litt fler utfordringer og vanskeligere prøver. GJøre faget spennende

litt flere og grundigere tilbakemeldinger

Litt flere praktiske øvelser

Litt gøyere oppgaver

Litt mer akrivitet

litt mer gøy, og mer aktiviteter

Litt mer konkret, teoretiske oppgaver og pugging

Litt mer praksis og ikke så mye par jobbing, da alle lærer på forskjellige måter og personlig jobber og lærer jeg bedre på egenhånd.

litt mer praktisk

litt mer praktisk arbeid

Litt mer praktisk arbeid.

Litt mer praktisk info

Litt mer praktisk undervisning

Litt mer praktiske oppgaver.

litt mer praktiske øvelser

Litt mer praktiske øvelser og ikke så mye teori

Litt mer pratisk oppgaver

Litt mer spennende oppgaver

Litt mer varierte oppgaver

Litt mere praksis

litt mere praktisk hadde vært bra

Litt mere praktiske oppgaver, ikke bare teoretiske

litt mere praktiske ting

litt mere praktiske øvelser

litt mindre teori å mere i praksis.

Litt mindre teori, mer praksis

Litt mindre teorri

litt morsommere timer

litt mre praktisk

Litt varierte oppgaver og bedre vurdering av hva en kan.

lol

Lære bedre

Lære mer om bremse lengde

Lære mer om skilte, og om trafikken på sjøen .

lære mer om ting i bilen

lære mer ommhvordan det er nå kjøre på veien

Lærebok

læreren

Læreren

Åpne svar på spørsmål om noe elevene skulle ønske var annerledes i valgfaget trafikk

læreren bør begynne å planlegge hva vi skal ha og ikke sette på mange filmer om ting som ikke har med kjøring å gjøre

Lært mer generelt om det å øvelseskjøre/kjøre bil for de som ikke har gjort dette så mye enda. En enklere og mer variert læremåte for punkter osv som trafikkskilt.

Lært mer om hvordan en bil fungerer. Hva som er lov når du øvelseskjører. Mer om moped, lett motorsykel og scootere.

Med at trafikken burde være litt mer spenenes, og med at læreren burde slutte og mobbe andre elever for det de gjør feil, Men jeg tror han gjør det bare for og være litt morsom, fordi andre i klassen men ikke så morsomt for deg.

Meir interessant, og meir om korleis å køyre, reint teknisk. Ikkje kun om rus og fart.

meir praksis

Meir praktisk arbeid

Meir praktisk arbeid og engasjement fra læreren

Meir samarbeid

Mer engasjement

mer engasjement, mer variasjon, bedre lærere osv

Mer fri

Mer gøy

mer innhold som var nyttig for en fremtidig sjåfør

Mer interessante oppgaver

mer morro lol

Mer om regler, og gjør meg klar til å øvelseskjøre - mer pratisk

mer om traktor

Mer om traktor

mer opplæring i praksis

mer oppmerksomhet på skilt

mer praksis

Mer praksis

mer praksis i forhold til kjøring

Mer praksis, mer ute, kortere timer, fordi det varer veldig lenge

mer praktisk

Mer praktisk

Mer praktisk arbeid

Mer praktisk arbeid, mer tilbakemelding underveis og mer vurderingsgrunnlag for å sette karakteren.

Mer praktisk enn det er lagt opp til. Det handler om å kjøre en bil, ikke å pugge masse teori til prøver vi ikke har bruk for men det praktiske er det vi trenger for å kunne kjøre en bil!

Mer praktisk enn teoretisk.

mer praktisk og kunne hatt simulering av trafikk i ett bil spill foreksempel

Mer praktisk og mindre teori

mer praktisk og morsommere oppgaver

mer praktisk og teoretisk mens vi holder på med det praktiske

Mer praktisk opplæring

Mer praktisk undervisning

Mer praktisk undervisning, være mer ute, fysisk lære å gjøre ting selv

Mer praktisk, lærer mer av det

mer praktisk, mindre teoretsik

Mer praktisk!!!!

Åpne svar på spørsmål om noe elevene skulle ønske var annerledes i valgfaget trafikk

Mer praktisk.

mer praktisk. og litt mer forberedende til prøver, litt om hva vi eventuelt kan få spørsmål om.

Mer praktiske ting

Mer praktiske greier!!

mer praktiske oppgaver

mer praktiske øvelser

Mer praktiske øvelser

mer på det åssen man kjører og oppfører seg i trafikken.

Mer repetisjon og oppgaver knyttet til temaet.

Mer repetisjon og bruk av lærebok

Mer riktig lærdom

Mer som ikke er teoretisk

Mer teoretisk

Mer teori om skilt og sånt.

mer tilbakemelding fra lærer..

Mer ute i bil og trafikk

Mer utfordrene oppgaver

Mer variasjon, det føles som ikke lærer noe nytt. Ny lærer, den vi har nå er ikke god nok

Mer varierte oppgaver og mer engasjement for faget av lærer(e).

mere gruppeøvelser

mere Praksis

Mere praktis

Mere praktisk

mere praktisk arbeid

mere praktiske øvelser

mere timer

Mindre presentasjoner, og bedre karakterer

mindre kjedelig

mindre praktiskt

Mindre regler

mindre skriftelig arbeid

mindre sykklng

mindre telling av biler

Mindre teoretisk

Mindre teoretiske oppgaver, mindre muntlige presentasjoner og mindre ekle lærere

mindre teori

Mindre teori

mindre teori mer praktisk

Mindre teori og mer praktisk

Mindre teori og mere fri

Mindre teori, mer praktisk

Mindre vurderinger underveis. Mer praktisk

Moped lappen slik som før

mopedlappen

mopedtimer

Åpne svar på spørsmål om noe elevene skulle ønske var annerledes i valgfaget trafikk

Morsomere
morsommere
mye
mye mer praktisk
mye moreommere, ut å leke langball
mye snakking å presentasjoner
mye teori
nai
neh
Neh
neh...
Nehh
nei
Nei
nei :)
Nei :)
Nei alt er bra
nei alt er flott
Nei alt er greit
nei det er bra som det er
Nei det er veldig bre
nei egentlig ikke
Nei egentlig ikke
nei er veldig bra
Nei ikke som jeg kommer på
nei jeg er ganske fornøyd
nei vet ikke helt
nei, alt har vært helt ok
Nei, det er helt fint
Nei, det er ikke noe som jeg ville ha annerlides i trafikk.
Nei, egentlig ikke
Nei, egentlig ikke, får lære allerede mye nyttig av lærerne
Nei, egentlig ikke. Synes vi har en god blanding av praktiske og teoretiske oppgaver.
nei, enda mere praksis
Nei, faget er godt slik det er
Nei, fornøyd med hvordan det er.
Nei, ikke egentlig
Nei, ikke noe spesielt.
Nei, ikkje som eg kjem på akkurat no.
Nei, jeg synes at det er bra som det er.
Nei, jeg synes det er greit jeg.
nei, tror ikke det
Nei, tror ikke det.
Nei!
nei.

Åpne svar på spørsmål om noe elevene skulle ønske var annerledes i valgfaget trafikk

Nei.

Nei. Eventuelt pugget litt mer på trafikkreglene.

Neida

nein

Nein

nej jag gillar alt i detta faget

Nej, Jag Gillar alt i detta faget.

nja

Njet

nnei

nnnnnnnnnnnn

no

nope

nri

næ

Næ

Næh

næi

Næi syns dæ e meget bra dæ hær fage ja. kun ikke vørtn nokko beire

næj

næææææhh

nåi

observerte mer av trafikken og litt mindre prøver og fremlegg

ofte blir det veldig kjedelige timer der flere av elevene sovner av

Opgavene vi får

penger

praksis undervisning

Praktisk om hvordan kjøre bil

Prøve og køyre

Skulle ønske at det var mer interresant og at det var litt mer og lære om kjøretøyene og hvilke skader man kan få. Slik at vi vet konsekvensene med å havne i en ulykke.

Skulle ønske at lærerne valgte grupper, ikke vi.

skulle ønske man kunne lære litt mer om bil

Skulle ønske vi fikk ett større innblikk i lærebøkene og brukt dem mer effektivt. I tillegg til å ha flere praktiske øvelser i faget. Bøkene bør i tillegg kunne tas med hjem så man kan bla i dem og øve/sette seg inn i ting du ikke får med deg i timen.

skulle ønske vi fikk utdelt lærebøker slik at vi kunne ta de med hjem og øve.

Slik som mange andre fag på skolen, så hender det gjennom bruken av presentasjoner at elever blir dømt ut ifra sosial utstråling, noe som bare blir kjipere desto mer sjenert man er. Men dere bryr dere jo ikke om urettferdighet i systemet, dere vil bare vite om jeg vet hva en hjelm er. Så nei, faglig sett har faget vært strålende. :)

Syns det meste er veldig bra.

Syns egentlig at faget er veldig nyttig slik det er, og er ikke mange ting å utsette på det vi lærer.

Syntes det hadde vært bedre med mer avspasering og mer varierte timer.

syntes programmet vi har nå er bra

tilbakemeldinger

tilpassa for de som ikke skap ha moped kunne sluppet å sykle. mange liker ikke sykle og kan ikke sykle

Åpne svar på spørsmål om noe elevene skulle ønske var annerledes i valgfaget trafikk

Timen varer altfor lenge

Tipp topp tommel litt skrå opp

tror ikke det

vekje ""+++++

Veldig lang!!!

vet ikke

Vet ikke

vetsje

vi kunne ha fått oppgaver som vi skal løse og hvordan man skal være i trafikken osv

være litt mer praktisk

være mer ute av klasserommet.

vært kjekkere, mindre presentasjoner og mer praktisk

vært mere ut

yes no

Øvelseskjøring!

Å FÅ INDIVIDUELL KARAKTER PÅ PRESENTASJON! JEg gjorde mye, mye mer enn mange andre på gruppa men alle fikk lik karakter!! Hilsen Mikael!!

Å være mer ute i trafikken og lære trafikkregler bedre.

Vedlegg D: Svar fra åpent kommentarfelt dersom lærerne hadde undervist i trafikk før valgfaget trafikk ble innført

Kommentar	Antall
Bare sykkelopplæring	1
Gjennom kroppsøving	1
Hadde mopedopplæring for mange år tilbake.	1
Hadde mopedopplæring i ca 15 år	1
Har hatt moped siden 1987 med noen få avbrudd. Så direkte på trafikalt når det ble innført. Videre trafikk valgfag med en gang det kom.	1
Har undervist i sertifikat for moped fra 99 til ca 2005	1
Ja - trafikk og mopedopplæring i skolen	1
Ja da mopedopplæring var en del av tilbudet	1
Ja, hatt mopedføreropplæring i ulike varianter siden 1987	1
Ja, helt siden mopedførerbeviset ble innført i 1987	1
ja, mopedførerkurs tidligere	1
Ja, mopedopplæring	1
ja, mopedopplæring da det var tillat	1
Ja, mopedundervisning	1
ja, var inne som hjelpelærer, da skolen tidligere hadde mopedopplæring som valgfag	1
Ja. Er utdannet trafikk lærer.	1
ja. men har hatt det tidligere år når det var i skolen. jobber 100% som Trafikk lærer	1
Jeg har drevet mopedopplæring på skolen her i 25 år	1
Kjørelærer ved egen kjøreskole i 13 år. Mopedopplæring i grunnskolen i 10 år.	1
Mopedopplæring	3
Mopedopplæring fra 92, trafikalt grunnkurs fra 2005	1
Mopedopplæring i ca 15 år	1
Mopedopplæring som valgfag tidligere	1
Nei	1
Trafikalt grunnkurs i 10 år, men i bolkar, ikke som ein del av trafikk som valfag	1

Vedlegg E: Svar fra åpent kommentarfelt om læreboka i valgfaget trafikk

Er det noe som er spesielt bra eller dårlig dekket i læreboka?	Er det noe du savner i læreboka?
Trafikk som system og "Ungdomsulykker" er gode temaer	Alternativer til alt som har med sykkel å gjøre.
Alle tema blir dekket, men boka oppleves som litt "barnslig" av elevene.	arbeids oppgaver
alle temaer er bra	Arbeidsoppgaver
Boka er noe flytende, elevene er opptatt av mer konkret trafikkklæring.	Bra at den er delt i tema
Bruker boka lite.	Burde vært mer knyttet direkte opp mot TGK
bruker læreboka som supplement i undervisningen så den er grei	Eksempler på trafikksituasjoner hvor elevene må anvende det de har lært. Hvilken bil kan kjøre først i kryss osv.
Den boke er litt "gammel". Dekker det meste "greit".	Evt. et kapittel om alle regler ang. øvelseskjøring.
DEn er grei ntil sitt bruk.	Flere konkrete oppgaver.
Den er meget god.	flere oppgaver
Det er ingenting om ungdom og mopedkjøring i boka	Flere skilt, flere forslag til aktiviteter som ikke er så store
Det er lite i læreboka vi kan gjøre nytte av i vår undervisning.	Flere tips
Eksempla blir litt stadsavhengige innimellom	Forslag til lokale prosjekter
Fart, krefter, risiko.	Har ikkje tenkt over det
Fint med bok som det er mye bilder i, og noen gode tips til oppgaver	Ikke spesielle temaer.
Førstehjelp er bra.	Kanskje at alt som er direkte relevant for TGK er merket, eller ligger i egen seksjon i boka. Dette for å gjøre det enklere å bruke boka i intensivkurs med 16 elever, og ikke over et helt skoleår.
Førstehjelp og trafikk i mørket/refleks er lette å få elevene med på	Kanskje flere enkle praktiske timesoppgaver
Generell lite konkret	Kjøretøykunnskap
Generelt kunne jeg ønske det var flere oppgaver til temaene, både praktiske og teoretiske	Koblinger til nettressurser, som f.eks videoar og situasjonsbilder.
Har brukt boka litt lite, men ser mer og mer potensiale i boka etterhvert som jeg bruker den. Synes det er god balanse i tema som dekkes.	Konkrete oppgaver med vurderingsskjema
Har ikkje brukt boka noko særleg.	Kunne hatt mer oppgaver til elevene, spesielt om trafikkreglene
I grunnen ikke noe jeg vil trekke fram, men mange lange tekster, er lite fristende for flere av elevene.	Litt lite veimerking
Ingen spesielle kommentarer her. Boken er godt illustrert og gode oppgaver finnes til slutt i hvert kapittel.	Litt mer struktur i teksten. Nå er det noen ganger vanskelig å finne fram i boka. Bildene forstyrrer når de ligger under teksten og teksten i seg selv er litt ustrukturert og vanskelig å "indeksere"
Ingen særskilte	Meir fagstoff inn mot lærekjøring for bil og evt. andre motorkjøretøy

Er det noe som er spesielt bra eller dårlig dekket i læreboka?	Er det noe du savner i læreboka?
Kap 1, Kap 6 har blitt mest brukt	Meir generelle øvingsoppgåver slik ein finn på nettsidene til Trygg Trafikk
Litt for mykje fokus på sykkel	Meir undomsskulestoff
Lokalt prosjektarbeid	Mer utfordrende oppgavar.
Læreboka legger opp til en del som har med sykkel å gjøre. Det kan ikke vi bruke fordi elevene tar skolebuss og det er farlig å bruke sykkel her fordi sykkelsti-nettet er ikke-eksisterende.	mere konkrete trafikksituasjoner/bilder
MER KONKRET STOFF OM TRAFIKK OG KJØREREGLER, TRAFIKK SKILT	nei
Mye fokus på sykkel, ikke alltid like aktuelt/interessant nei	Nei Nettbaserte tillegg, slik som videoar og trafikksituasjonar
Nei	oppgåvesamling
Nei, men vi supplerer mykje med relevant stoff frå media	Oppskrift på prosjekter hadde vært bra
risikoforståelse	Pedagogisk opplegg
skilt	Praktiske øvelser.
Synes boka passer bedre i barneskolen, 5-7.trinn	se forrige svar
Tema 7: Kjøretøyssikkerhet er dekket godt i læreverket.	Som forrige svar
temaene er greie, men boka er litt ustrukturert og litt for "barnslig" med mye bilder som forstyrrer teksten slik at det ikke alltid er så lett å finne akkurat det man skal ha	Større opplegg, lenker til aktuelle filmer og oppgaver, opplegg rundt trafikkskilt-quiz, noe ala førerprøven
Traktor - snøskuter - ATV - Litt lite fokus på trafikk på landsbygda	Tydeligere og grundigere innføring og teoretisk dekkende for de ulike aktuelle og relevante teoretiske områdene som læreplanen ber oss dekke i valgfaget.
Trafikken som system og mennesket i trafikken er ikke spesielt bra. Lite praktiske øvinger. Mangler generell førstehjelp. Boka mangler stikkordregister.	Ungdom og moped
Viktig og bra med refleksjonsoppgaver. Det er med på å bevisstgjøre elevene.	Vi klarer oss egentlig bra uten lærebok. Både i trafikk og i andre fag. Læreboka er mer og mer på vei ut av klasserommet.
	Vikeplikt – skilt
	Vikeplikt, regler, skilt, osv fra tema 1,2 i fagplanen

Vedlegg F: Svar fra åpent kommentarfelt om hvilke andre hjelpemidler enn lærebok lærerne bruker i undervisningen

Svar om andre hjelpemidler.

actionbound, youtube, ppt

Andre lærebøker fra føreropplæring, div. videoer

ATL Veien til førerkortet, trafikalt grunnkurs med arbeidsbok

Bruker læreboka som referanse og noen av oppgavene, men elevene har ikke bok

Bruker praktiske oppgaver fra studiet. Filmer, ppt.

Bøker til trafikalt grunnkurs.

diverse nettsider

Diverse ting og utstyr som passer temaene.

Egen erfaring og samtaler

Eget opplegg, trygg trafikk, andre ting på nett

eggjelm, bilteppe med biler og skilt, div. førstehjelpsmateriell

er ute og ser på forskjellige Trafikale situasjoner. internett, Matriell fra Trafikkskolen vår.

Filmer

Filmer og egne opplegg. I tillegg bruker jeg div føreropplæringsverk.

Forskjellige nettsted, filmer, Ipad

Førstehjelpsutstyr, egen bil, sykler etc.

Har et godt samarbeid med NAF. De kommer hit til skolen og har refleksdemonstrasjon, elevene får prøve "bråstopp" i 8 km/timen og utprøving av ulik styrke på "promillebriller... Har og et samarbeid med Norsk Folkehjelp som er her og demonstrerer livreddende førstehjelp. Da får elevene prøve selv innblåsninger og hjertekompressjoner. m,m,m .Med utgangspunkt i de ulike temaene som læreplanen sier vi skal dekke bruker jeg elevene og deres erfaringer som trafikanter.... og utvider erfaringen og bevisstheten deres. Bruker og noen filmsnutter som er med på å visualisere enkelte ting. Elevene er ute i trafikken og ser på medtrafikanter "oppførsel". Her kan de filme selv, med I-pad, og vi snakker om ulike situasjoner i klasserommet etterhvert....Bru

Hefter fra Trygg Trafikk og undersøkelser i trafikkkulykker og artikler fra aviser og internet

I stor grad internett og tv dokumentarer

internett

Internett

Internett, aviser, YouTube, oppgaver og prosjekt

Internett, egne opplegg.

internett, lokale nettverk i trafikk

Internett, Trygg Trafikk Skole brukes mye på nettet. Filmer, prosjekter osv.

Internett.

Internett. Brosjyrer. Power Point fra HiNT.

internett/selvlaget lærstoff

Internettkilder, Trygg trafikk, Statens vegvesen, Nettaviser, Youtube

Laminerte kort, bilmatte, internett

Lærebøker for førerkort klasse B og for trafikalt grunnkurs. Opplegg på internett utarbeidet bla av Trygg trafikk. Samarbeid med sjåførskolere. Samarbeid med ambulansejsåfør.

materiell fra trygg trafikk, internett

mye praktisk

MYE STOFF PÅ YOU-TUBE

Målark fra udir og koordinator i fylket

Nett

nettet

Svar om andre hjelpemidler.

Nettet og trafikken rundt

Nettet, nærmiljøet

nettressurser

nettressurser, eksternt kompetanse

nettressurser til Trygg trafikk og naturfagsenter, bilers instruksjonsbok, trafikktepper med skilt og biler, rusbriller, sykler, gopro kameraer, hjelmer, førsthjelpsuts., nødutstyr i bil mm

Nettsidene til Trygg Trafikk, Statens vegvesen, Power Pointer og informasjon fra Høgskolen i Nord-Trøndelag, videoer publisert på YouTube og Facebook, artikler fra nettaviser, etc

Nettsidene til trygg trafikk, youtube

Nettsidene til TT m.fl. Egne erfaringer

nettsider

Nettsider fra trygg trafikk, statens vegvesen, Tellus 10, bladet Motor, fagstoff fra kurset i Stjørdal, youtube videoer som viser det jeg er ute etter å

nettsider, powerpoint, film, praktiske aktiviteter

Nettstedet til trygg trafikk samt tips fra facebook siden til trafikale grunnkurset.

Opplegg jeg har fått av andre lærere.

PC

PC - internett - artiklar eg finn - opplegg og idear frå Trygg Trafikk -filmar - opplegg eg lager sjølv.

Powepoint fra HiNT , nettsider fra Trygg Trafikk og Statens Vegvesen

Power Point fra HiNT, Trygg Trafikk, Ulike videoer som blir publisert på You Tube og Facebook, artikler i aviser, lokal kjøreskole, hjemmesiden til Staten vegvesen etc

Power Point og informasjon fra Høgskulen i Nord-Trøndelag, avisartikler, videoklipp på You Tube, Facebook og andre nettsteder, Trygg Trafikk sin hjemmeside, Statens vegvesen sin hjemmeside, osv

Power point, film, praksis

power point, internett, filmer, videoklipp, skilt, div. utstyr

Powerpoint fra høyskolen, Veien til førerkortet, ATL og trafikalt grunnkurs ATL

Powerpoint-presentasjoner

powerpoint, filmklipp, tavle, smartboard, nettressurser

Powerpoint, sjølvlagde arbeidsoppgåver

Powerpointer fra i Høgskolen i Nord-Trøndelag (fra når vi tok utdanningen der)

Powerpointer, filmer, egne oppgaver, nærmiljøet

PP om TG, nettsider trygg trafikk, andre relevante nettsider

PP presangtasjoner fra Høyskolen i Trønderlag+ diverse konkretmatriell. skiltbrosjyre, bil, førstehjelpsutstyr.

pp-presentasjon, trygg trafikk nettside

Praktiske øvelser og prøver med dokke, filmer fra Youtube, egenproduserte kart over området, flyfoto av veikryss nær oss, osv.

Refleksvest, varseltrekant, egghjelm, privatbil, promillebriller, årlig demo med veltepetter

ressurser fra nett, trygg trafikk og youtube-filmer, veivesen.no

Savner mest en bank av praktisk materiell på skolen (laminerte skilt, trafikktepper, trafikkspill-/kortstokker etc.)

Selvsagt er vi på nett. Trafikk i nærmiljø. Litt "Tellus for 10.". Aviser

Sidene til Trygg trafikk er bra, samarbeid med lokal barnehage der elevene mine får være med å ha opplegg for føreskolegruppe.

ss

statistikk, kopiering fra "veien til førerkortet"

Statistikker. Internett. Eget kjøretøy. Annedukken.

Sykkel, hjelm, teip, digitale hjelpemiddel

tarfikkogskole.no

Svar om andre hjelpemidler.

TGK for lærere og trygg trafikk

Trafikalt grunnkurs trygg trafikk sine nettsider, ATL sine bøker "Lærebok for personbil" og "Trafikalt grunnkurs"

Trafikalt grunnkurs, Glein - Lødemel

Trafikalt grunnkursbok

Trafikkmatter, trafikkskilt og biler

Trygg trafikk , Statens vegvesen

trygg trafikk kanal på youtube, internett, videoar frå opplæringa på Stjørdal osb

Trygg trafikk nettsider

Trygg trafikk og annet stoff på nettet

Trygg Trafikk og Vegvesenets nettsider. YouTube. Nettaviser. SSB.

Trygg trafikk sine hjemmesider og gode kollegaer

Trygg trafikk sine hjemmesider, gode kolleger

Trygg trafikk sine nettsider, youtube, Statens vegvesen, NAF

Trygg Trafikk sine nettsider. Oppgaver fra studiet. Eget produsert oppgaver

Trygg trafikk sine sider, film, quislet, kahoot

trygg trafikk sine sider, kunne det vært deg + mange andre digitale ressurser som f.eks. tester osv.

Trygg trafikk sine undervisningsopplegg og tips/videoer på nettsiden. Youtubeklipp osv

trygg trafikk, egne oppgaver

trygg trafikk, internett

Trygg trafikks nettsider

Tryggtrafikk.no

tryggtrafikk.no ; vegvesen.no

Tryggtrafikk.no Pp fra hint i trafikalt grunnkurs, filmer på YouTube om hjem avtrekk, sideleie, tilskuereffekten osv

Tryggtrafikk.no, egne opplegg

tryggtrafikk.no, Filmer, Quizlet, Kahoot, konkrete (leker: bilteppe, skilt, lego og småbiler)

Tryggtrafikk.no, nettsider, egenprodusert materiale

trygtrafikk.no

trygtrafikk.no og veivesen.no

TT, youtube, aktuelle saker i aviser/blader etc

Undersøkelse, Emnesider Trygg Trafikk

Vi bruker mye nettet

Vi bruker nettstedet til trygg trafikk. Gode oppgaver og filmer.

Videoer fra Trygg trafikk og Nullvisjonen + Vegvesen.no

You tube, filmer, quiz, apper, spill

youtube + egne opplegg

Youtube, tryggtrafikk.no, film, eigen bil, kommunebil, lokale hjelpere.

YouTube. Verksted. Skolens egen moped.

Årsplan av eget hode.

Transportøkonomisk institutt (TØI) Stiftelsen Norsk senter for samferdselsforskning

TØI er et anvendt forskningsinstitutt, som mottar basisbevilgning fra Norges forskningsråd og gjennomfører forsknings- og utredningsoppdrag for næringsliv og offentlige etater. TØI ble opprettet i 1964 og er organisert som uavhengig stiftelse.

TØI utvikler og formidler kunnskap om samferdsel med vitenskapelig kvalitet og praktisk anvendelse. Instituttet har et tverrfaglig miljø med rundt 70 høyt spesialiserte forskere.

Instituttet utgir tidsskriftet Samferdsel med 10 nummer i året og driver også forskningsformidling gjennom TØI-rapporter, artikler i vitenskapelige tidsskrifter, samt innlegg og intervjuer i media. TØI-rapportene er gratis tilgjengelige på instituttets hjemmeside www.toi.no.

TØI er partner i CIENS Forskningscenter for miljø og samfunn, lokalisert i Forskningsparken nær Universitetet i Oslo (se www.ciens.no). Instituttet deltar aktivt i internasjonalt forsknings-samarbeid, med særlig vekt på EUs rammeprogrammer.

TØI dekker alle transportmidler og temaområder innen samferdsel, inkludert trafiksikkerhet, kollektivtransport, klima og miljø, reiseliv, reisevaner og reiseetterspørsel, arealplanlegging, offentlige beslutningsprosesser, næringslivets transport og generell transportøkonomi.

Transportøkonomisk institutt krever opphavsrett til egne arbeider og legger vekt på å opptre uavhengig av oppdragsgiverne i alle faglige analyser og vurderinger.

Besøks- og postadresse:

Transportøkonomisk institutt
Gautstadalléen 21
NO-0349 Oslo

22 57 38 00
toi@toi.no
www.toi.no